

**Leonid İliç Brejnev'in
anısına**

SBKP MK Genel Sekreteri, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı, 4 kez Sovyetler Birliği kahramanı ve sosyalist emek kahramanı ünvanını kazanmış olan L. İ. Brejnev, 10 Kasım 1982'de 76 yaşında umulmadık bir anda dünyaya gözlerini yumdu. Komünist partisinin ve Sovyet devletinin uluslararası komünist ve işçi hareketinin yetkin bir kadrosu, büyük bir teorisyen ve yetenekli bir örgütleyici aramızdan ayrıldı. Onun tüm büyük ve dopdolu yaşamı, tümüyle Ekim'in büyük davasına Lenin'in partisine, emekçi halkın çıkarlarına ve komünizm kuruculuğuna adanmıştı.

L. İ. Brejnev, 19 Aralık 1906'da Dneprodjerjinsk kentinde bir maden işçisinin çocuğu olarak doğdu. O, 15 yaşında bir cevher işleme kombinasyonunda işe başladı ve bu büyük ve şanlı bir işçi kolektifi içinde çelikleşti. 17 yaşında L. İ. Brejnev Komsomol'a girdi ve 1931'de Komünist Partisi'nin üyesi oldu.

Teknik okulu bitirdikten sonra, L. İ. Brejnev, Kursk ilinde, Belorusya'da ve Ural'da tarım-toprak değerlendirme uzmanı olarak çalıştı. Burada toprağı ve köylülerin çok zor ama, insanlar için çok gerekli olan çalışmasını sevmeyi öğrendi.

Doğduğu kente dönünce L. İ. Brejnev Metalurji Enstitüsünde öğrenime başladı. Burada o, fakültenin parti komitesi sekreteri olarak, sendika komitesi başkanı olarak ve sonunda enstitü parti sekreteri olarak, sorumlu parti görevlerinde ve toplumsal görevlerde bulundu. Öğrenimini tamamladıktan sonra bir işletmede çalıştı, askerlik hizmetini Baykal bölgesinde yaptı, devlet ve parti görevlerinde çalıştı.

1939'da SBKP'nin Dnepropetrovsk bölge komitesi sekreteri seçilen L. İ. Brejnev, askersel teknik üretiminin örgütlenmesinde önemli çalışmalar yaptı.

Büyük Anayurt Savaşının ilk günlerinden başlayarak, L. İ. Brejnev, savaşın orduda yer aldı. Savaşın çetin yolları onu er olarak, komünist olarak, politik görevli olarak Novorossiysk'den Prag kentine kadar götürdü. Güney cephesinin politik yönetiminin başkan yardımcısı olarak ve daha sonra 18. ordu politik bölüm yöneticisi ve 4. Ukrayna cephesi politik yönetim başkanı olarak, Sovyet ordusunun Kafkasya, Karadeniz bölgesi, Kırım ve Ukrayna'daki birçok geniş operasyonlarının hazırlığına ve gerçekleşmesine katıldı. Avrupa halklarının faşist saldırganlardan kurtarılmasına katkıda bulundu. Komiser Brejnev dendi mi, akla, Sovyet askerinin «Küçük Toprak»daki eşi görülmemiş kahramanlığı gelir. Moskova'daki zafer yürüyüşünde bir yürüyüş kolunun komiseri olarak L. İ. Brejnev cephe neferi yolunu tamamladı.

1946'da L. İ. Brejnev, Ukrayna Komünist Partisi'nin Zaporozje ve daha sonra Dnepropetrovsk bölge komitesi birinci sekreterliğine seçildi. Onun doğrudan doğruya yönetimi altında, Zaporozje, Dnepropetrovsk cevher işleme kombinası ve Nikopol gibi endüstrimizin dev işletmeleri kuruldu. Krivoyrog'da maden kuyuları açıldı.

1950'den 1952'ye kadar L. İ. Brejnev, Moldavya KP MK birinci sekreteri görevini yaptı. O, endüstrinin gelişmesine, tarımın sosyalist dönüşümüne ve en genç cumhuriyetlerden biri olan bu Sovyet cumhuriyetinin kültürünün yükseltilmesine büyük katkıda bulundu.

1954'te L. Brejnev, Kazakistan KP MK'nin ikinci sekreterliğine, 1955'de birinci sekreterliğine seçildi. Kendini tümüyle yeni toprak kazanmaya adanmış ve Kazakistan'da tahıl ürünü için verilen büyük savaşta en ön sıralarda yer aldı. Bu savaşın kazanılması Kazakistan'ın anayurdun en önemli tahıl ambarlarından biri haline gelmesi Brejnev'in unutulmaz hizmetidir.

19. Parti Kongresinde ve daha sonraki parti kongrelerinde L. İ. Brejnev, SBKP MK üyeliğine seçildi. O, (1956–1957 yıllarında) SBKP MK Prezidyumu aday üyesi ve SBKP MK sekreteri, (1957'den 1966'ya kadar) SBKP MK Prezidyum üyesi ve 1966'dan başlayarak SBKP MK Politbüro üyesi oldu. 1958'den 1966'ya kadar SBKP MK Rusya Federasyonu bürosunun başkan yardımcılığını ve başkanlığını yaptı. (MK Prezidyumu 1966'da Politbüro adını almıştır. – Çev.)

L. İ. Brejnev, SSCB Yüksek Sovyeti'nin 3. den 10. ya kadarki seçim dönemlerinde sayıladı. Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti Yüksek Sovyetinin 5. den 10. ya kadarki seçim dönemlerinde, Moldavya SSC Yüksek Sovyetinin 3. seçim döneminde ve Kazakistan SSC Yüksek Soye-

tinin 4. seçim döneminde bu sovyetlerin sayıladı. 1965'ten 1977'ye kadar SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu üyesi, 1960'dan 1964'e kadar ve daha sonra da 1977'den başlayarak SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu başkanı oldu.

L. İ. Brejnev SBKP MK Ekim 1964 plenumunda birinci sekreterlik görevine, 1966'da SBKP MK Genel Sekreteri görevine seçildi. SBKP'nin bundan sonraki gelişmesi ve pekişmesi onun yolculma bilmez teorik, politik ve örgütsel çalışmalarıyla ayrılmaz bir biçimde bağlıdır. Ardıcıl bir biçimde Lenin'in öğretisini ve öğüdünü izledi. Sovyet toplumunun yöneticisi ve yönlendiricisi olarak, milyonların, yığınların yaratıcı çalışmasının örgütleyicisi ve esinlendiricisi olarak, Sovyet halkının politik öncüsü olarak partinin rolünü hergün daha yetkinlikle gerçekleştirmesi için yolculmaz biçimde çalıştı.

L. İ. Brejnev, parti yaşamının ve yöneticilik ilkelerinin Leninci normlarının pekişmesi ve gelişmesi için, partinin yığın bağlarının güçlenmesi için eşsiz hizmetlerde bulundu. MK Genel Sekreteri olarak, MK'nin ve Politbürosunun tam bir görüşbirliği içinde, kolektif çalışmasını sağladı. L. İ. Brejnev, cumhuriyetlerin, yörelerin, illerin, kentlerin, ilçelerin parti örgütlerinin ve parti temel örgütlerinin çalışmalarının yetkinleşmesine büyük önem verdi.

L. İ. Brejnev, ülkemizde komünizm kuruculuğu planının gerçeklemesine büyük katkıda bulundu. Partinin 23., 24., 25., ve 26. kongrelerinde kabul edilen ilkesel kararlar, partinin ekonomik ve sosyal politikası, gelişmiş sosyalizmi kurma ve komünizme geçmesinin temelini oluşturdu. Sosyalist endüstriyi geliştirme ve gıda programının önemli bir parçasını oluşturduğu tarım politikası, üretimin yetkinliğini yükseltme ve onu yoğunlaştırma, toplumsal ilişkileri ve emekçilerin komünist eğitimini yetkinleştirme gibi tüm sorunların çözümü, başında L. İ. Brejnev'in bulunduğu MK'ce yaratıcı bir biçimde işlendi.

L. İ. Brejnev Anayasa Komisyonu başkanıydı. Onun raporu temelinde SSCB Yüksek Sovyeti tartışmalardan ve tüm halkın onayından sonra 1977'de, sosyalist demokrasinin geliştirilmesine yeni, güçlü bir atılım kazandıran SSCB Anayasasını kabul etti. Sovyet devletinin yöneticisi olarak L. İ. Brejnev, çok yönlü ve verimli bir çalışma yürüttü. Böylesi bir çalışma halk erki organlarının saygınlığının artmasına ve onların çalışmalarının yetkinleşmesine katkıda bulundu.

Halkın yığıtçe çalışmalarıyla gelişmiş sosyalizmin güçlü maddesel- teknik temeli kuruldu. Bilimsel- teknik devrimin kazanımlarının sosyalizmin üstünlükleriyle bağlanması ekonominin tüm alanlarında ilerlemeyi sağlıyor. Parti ve devlet, halkın genliği, maddesel ve kültürel yaşam düzeyinin yükseltilmesi için büyük özen gösteriyor. L. İ. Brejnev, bilimsel-

teknik devrimin sorunlarına, emek verimliliğinin artırılmasına, emek niteliğinin iyileştirilmesine, Sibiry'a'da ve Uzak Doğu'da üretici güçlerin geliştirilmesine, aynı zamanda uzayın araştırılmasına büyük bir dikkatle eğildi.

L. İ. Brejnev Marksist-Leninist öğretinin geliştirilmesine ve onun parti tarafından yaratıcılıkla uygulanmasına aralıksız dikkat gösterdi. Sarsılmaz bir Marksist-Leninist olarak o, bilimsel komünizm teorisine, gelişmiş sosyalizm öğretisinin oluşturulmasına ve giderek yetkinleştirilmesine ve geliştirilmesine önemli katkıda bulundu. Uzun yıllar SSCB Savunma Konseyi başkanı olan Brejnev, Sovyet halkının barışçıl çalışmasında güvenilir bir destek ve dünya barışının kalesi olarak Sovyetler Birliği silahlı güçleriyle hergün ilgileniyordu. Ona, Sovyetler Birliği'nin en yüksek askersel rütbesi olan, Sovyetler Birliği mareşali rütbesi verildi.

Lenin'in mirasına dayanarak, L. İ. Brejnev, uluslararası durumu dünyada güçler oranını ve bir termo-nükleer dünya savaşının önlenmesinin somut yolunu köklü bir biçimde analiz ediyordu. Leonid Brejnev'in savaş ve barış sorunları üzerine çalışmaları, Sovyet dış politikası açısından temel önem taşıyor.

L. İ. Brejnev, büyük bir yurtsever olarak, tam Leninci anlamda bir enternasyonalistti. O, halkına binlerce bağ ile bağlanmıştı. O, başka halkların yazgı ve çabalarıyla her zaman yürekten ilgileniyor, onları çok iyi anlıyordu. O, sosyalizmin ilk ülkesinin olanaklarının ve erkinin barış davasına, halklar arası anlayış ve dostluk davasına, verimli karşılıklı yarar sağlayan işbirliği davasına en büyük ölçüde hizmet etmesi için çok şeyler yaptı.

Enternasyonalizm görüşlerine bağlılık, sosyalist dünya ülkelerinin kardeşçe dostluk ve işbirliğinin pekişmesi, sosyalist ülkelerin Marksist-Leninist partilerinin eşitlik ve karşılıklı saygı ve yardımlaşma temelinde savaş birliği için L. İ. Brejnev'in çabaları ve sürekli uğraşında dile geliyor.

L. İ. Brejnev, sömürgeciliğin boyunduruğundan kurtulmuş ve sosyalizme yönelmiş. sosyalizm için savaşım yolunu tutmuş olan ülkelerle, politik ve ekonomik bağımsızlığı için savaşan tüm halklarla verimli ve çok yanlı ilişkilerin pekişmesi ve gelişmesi için yorulmazcasına çalıştı.

L. İ. Brejnev'in adı, dünya komünist hareketinin, yeni, sorumlu ve karmaşık bir gelişme döneminde tüm dünyadaki kardeş komünist partilerle ilişkilerin derinleştirilmesi ve yetkinleştirilmesiyle bağlıdır. O, sınıf kardeşlerinin özverisine, kendini komünizm ülkelerine adamaya büyük değer biçiyordu.

L. İ. Brejnev, tarihe barışın yetkin savaşçısı olarak geçti. Günümüz atom çağında savaşın nasıl korkunç bir felaket tehlikesi olduğunu o çok iyi an-

lıyordu. Tüm dünyayı saran, coşturan, harekete geçiren görüşler, en önde gelen insanlık hakkı yaşama hakkıdır görüşü ondan kaynaklanmıştır.

L. İ. Brejnev'in yönetiminde partimiz, 24. Kongresinde onaylanan ve 25. ve 26. Kongrelerde daha da geliştirilen bir Barış Programı oluşturdu ve birçok son derece önemli barış girişimlerinde bulundu. Bu, uluslararası ilişkilerde sürekli yumuşama ve işbirliği atmosferinin ayakta tutulmasına, barış içinde yanyana yaşama için saldırganlığın ve emperyalizmin güçlerine karşı aktif bir savaşım verilmesine yardımcı oldu. Barış ve sosyalizm milyonların bilincine ayrılmaz bir bütün olarak daha da sağlam bir biçimde çakıldı.

L. İ. Brejnev'in karakteristik özellikleri yüksek partililiktir, bolşevik ilkeliliktir, alçak gönüllülüktür ve insancılıktır. O, tüm Sovyet insanlarına çok yakın ve bağlıydı.

SBKP'ye ve Sovyet devletine, komünizm kuruculuğunda büyük hizmetleri için, Büyük Anayurt savaşında Sovyet halkının Alman faşist saldıncılara karşı utkusuna kişisel katkıları için, Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve savunma potansiyelinin güçlendirilmesi yolunda aktif ve verimli çalışmaları için ve barış ve halkların güvenliğine yorulma bilmez katkıları için L. İ. Brejnev dört kez Sovyetler Birliği kahramanı ve sosyalist emek kahramanı nişanıyla ödüllendirildi.

Bundan başka, o, «utku nişanı» ve 8 kez Lenin nişanıyla, 2 kez Oktobr Devrimi nişanıyla, 2 kez Kızıl Bayrak nişanıyla, Bogdan Hmelnistki nişanıyla, Anayurt savaşı nişanıyla, Kızıl Yıldız nişanıyla ve Sovyetler Birliği onur silahı madalyalarıyla ödüllendirildi. Kendisine altın Karl Marks nişanı ve Lenin ödülü verildi.

Komünist ve işçi hareketine, ulusal kurtuluş hareketlerine ve barış savaşımına hizmetleri için L. İ. Brejnev'e, üç kez Bulgaristan Kahramanı, üç kez ADC Kahramanı, Moğolistan HC Kahramanı Moğolistan HC Emek Kahramanı, üç kez Çekoslovakya SC Kahramanı, Küba Kahramanı, Vietnam Kahramanı ünvanları verildi. Polonya HC'nin, Macaristan HC'nin, Romanya'nın, Sosyalist Federatif Yugoslavya C'nin, KDHC'nin, Laos DHC'nin ve birçok başka devletlerin en yüksek nişanlarıyla ödüllendirildi. O, uluslararası Lenin ödülünün, Dimitrof ödülünün, «Julie Curie» altın barış madalyasının sahibiydi.

Komünistler, Sovyet insanları, yurt dışındaki dostlarımız, dünya barışına değer veren herkes SBKP'nin ve Sovyet devletinin bu yetkin önderi ve çağımızın büyük politikacısının anısı önünde saygı ile eğiliyorlar.

SBKP
Merkez Komitesi

SSCB
Bakanlar Kurulu

SSCB Yüksek
Sovyet Prezidyumu

Halkların kardeşçe dostluğu 60 yaşında

Konstantin Çernenko

SBKP MK Politbüro üyesi, SBKP MK Sekreteri

İnsanlığın yüzyıllarca süren gelişmesi boyunca yaşam, onun önüne küçüklü büyüklü sayısız sorunlar koymuştur. Bunlardan birçoğu kuşakların ısrarlı çalışmaları süreci içinde, teknik, bilim ve sosyal ilerleme sonucunda çözümlenmiştir. Ama yüzyıllardan beri çözümsüz, açık kalan sorunlar da az değildir.

Bu sorunların çözülememiş olması insanlığın, en başta onun ilerici kesiminin bu yönde çaba harcamadığı anlamına gelmez. Tersine insanlık, bunların çözümü için az girişimde bulunmamıştır. Neki, bunlar bir sonuç vermemiştir. Çünkü sömürücü toplumun yarattığı, insanın insanı sömürdüğü sistemin; oluşturduğu nesnel koşullar buna engel olmuştur.

Toplumsal gelişmenin olgunlaşan, keskinleşen sorunlarının çözümü yönünde Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi köklü bir dönüşümü başlattı. L. İ. Brejnev şunu vurguluyordu: «Rusyanın sosyalizme ulaşıncaya kadar geçtiği yol, aynı zamanda dünya tarihinin, uygarlığın geçtiği ana yoldur. Rusya koşullarının tüm özelliklerine karşın, Oktobr Devrimi bütün bir tarihsel çağın; dünyadaki toplumsal-ekonomik gelişmenin tüm gidişinin hazırladığı kapitalizmden sosyalizme geçiş çağının temel, ana eğilimlerini ifade etmiştir.» (!)

Oktobr Devrimi'nin gerçek çözüm yolunu açtığı yüzyıllık sorunlar arasında, insanlığın karşı karşıya kaldığı en zor, en yakıcı sorunlardan biri olan ulusal sorun, bu çok karmaşık sorun da bulunmaktadır.

Sovyetler Birliği halkları ve onlarla birlikte bütün dostlarımız SSCB'nin, tarihte ilk kez işçi ve köylülerin bu çokuluslu, bütünsel devletinin, Sovyetler Birliği'nin 60. kuruluş yıldönümünü kutlarken, şimdi şu olgu çok daha iyi görülmektedir: *'İlkemizdeki sosyalizm deneyiminin, büyük değişikliklerin ve derin sosyal dönüşümlerin evrensel-tarihsel önemi, ulusal sorunun çözümü için en cesur girişimin bizzat Sovyetler ülkesinde yapılmış olması gibi bir gerçeğin büyük önemiyle sıkı sıkıya bağlıdır.*

Temel sosyal sorunu çözerek, insanın insanı sömürmesine son vererek Oktobr Devrimi aynı zamanda ulusal sorunu da çözmüş, ulusal ezginin her biçimini ve belirtisini kesinlikle yoketmiş, ülke halklarının ve ulusal azınlıkların gerçek eşit haklılığını sağlamış, devletimiz bu dönem içinde yüksek düzeyde gelişmiş bir ekonomiye ve çokuluslu zengin bir kültüre

(!) L. İ. Brejnev, «Lenin'in yolunda», c. 2, Moskova, 1970, s. 77.

sahip olan güçlü bir sosyalist devlete dönüşmüştür. Bu dönem içinde ülkemizin tüm halkları ve ulusları Leninci komünist partisinin bayrağı altında birleşerek yeni tarihsel bir topluluğu, Sovyet halkını oluşturmuşlardır.

1

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşu, Leninci partinin büyük ideolojik-teorik, politik ve örgütsel çalışmalarıyla hazırlanmıştır. Bütünsel çokuluslu devlet, Rusya işçi sınıfının, Ekim Devrimi'yle zincirlerini kırmış olan en geniş halk yığınlarının devrimci yaratıcılığının bir ürünüdür. Eşit haklı cumhuriyetlerin kardeşçe birliğinin doğuşu, Vladimir İliç Lenin'in dehasıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Bolşevik Partisi'nin kurucusu olan Lenin, aynı zamanda çokuluslu Sovyet devletinin de kurucusudur.

Proletarya devriminde olduğu gibi, ulusal sorunun sosyalistçe çözümü alanında da şimdiye dek geçilmiş bir yol bulunmuyordu. Bu çok karmaşık işe başlamak için tarihsel cesaret ve sorumluluk, politik öngörülülük, toplumsal gelişmenin yasallıklarını, yığınların çıkar ve özlemlerini derinliğine bilmek gerekiyordu.

Ve bolşeviklerin partisi, üç Rus devriminin ateşleri ve sınavından geçerek, tüm bu nitelikleri özümsemiştir. Ulusal soruna ilişkin konsepti de içeren Marksist-Leninist teori, parti için güvenilir bir kılavuz olmuştur. K. Marks ve F. Engels'in görüşlerini geliştirerek V. İ. Lenin, ulusal sorunun çözümünü sosyalist devrimin ana sorunlarının çözümü arasındaki kopmaz bağı göstermiştir. V. İ. Lenin şunu vurgulamıştır: «Ulusal ezginin ortadan kaldırılması için bir temel – sosyalist üretim – gereklidir, ancak bu temel üzerinde *bir şey daha* gereklidir. O da devletin demokratik örgütüdür ...»⁽²⁾

Başka bir deyişle, emeğin sermaye üzerindeki etkisi, halkların ulusal hak ve çıkarlarının gerçekleşmesi için gerekli nesnel koşulu oluşturmak-tadır. Ancak, öte yandan, sermayenin egemenliğine son verilmesi tüm uluslardan emekçilerin enternasyonalist birliğini gerektirmekte, sömürücü sınıflara karşı, halkların gerçek eşit haklılığı için savaşında tüm ulusların proletaryasıyla bütün ulusların köylü yığınları arasında sağlam bir bağlaşıklık zorunlu kılmaktadır. Bunu gözönünde bulunduran Lenin, sosyalist devrim teorisini geliştirirken, ulusal kurtuluş hareketinin emperyalizme, burjuvazinin egemenliğine karşı savaşımında işçi sınıfının nesnel bağlaşığı olduğunu çok yönlü olarak temellendirmiştir.

Leninizm, Rusya proletaryasını ve uluslararası proletaryayı ulusal sorunun çözümüne ilişkin açık bir programla silahlandırmıştır. Bu programın

(2) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 30, s. 22.

kilit ilkeleri arasında, kendi öz devletlerini kurma hakkı da içinde olmak üzere, kendi yazgılarını özgürce belirleme hakkının tanınması ilkesi de yer almıştır.

Bilindiği gibi Lenin, bu programı çok çetin bir polemik yürüterek ısrarla savunmak zorunda kalmıştır. Onun bu tezlerine itiraz edenler arasında yurtdışından tanınmış Marksistler, hatta partimizin kimi yöneticileri de bulunmuştur. Onların ileri sürdüğü savlara göre, ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi ilkesinin ardıcıl gerçekleştirilmesi güya halkların parçalanmasına yol açacak, küçük küçük devletlerin kurulmasına neden olacak, dolayısıyla da işçi sınıfının enternasyonal birliğinin önüne engeller çıkaracak, onun konumlarını zayıflatacaktı.

Lenin, böyle bir yaklaşımın temelsizliğini açıkça ortaya koymuştur. O, ulusal sorunun, büyük bir önem taşımakla birlikte, sınıfsal ilişkilerin, sınıf savaşımının kapsamı dışında bulunmadığını göstermiştir. Bu demektir ki, ulusal sorunun çözümünü, eninde sonunda, emekçilerin sınıfsal çıkarlarının birliği belirleyecektir. Ve onlar, egemen bir ulusun temsilcileri olduklarının tam bilincine vardıkları ölçüde, onların enternasyonalist yaklaşım ve birleşme eğilimleri kat kat artacaktır. Bunun içindir ki, devrimci *proletarya*, *halkların ulusal hak ve çıkarlarını savunmada ardıcılık* gösterirken, toplumsal gelişmeyi devletsel bölünmenin hızlandırılmasına değil, tersine, «bir ulusun diğerinin üzerine herhangi bir baskı uygulamasına kesinlikle izin vermiyecek bir birliğin; tam güvene, kardeşçe birliğin gerekliliği bilincine ve tamamıyla gönüllü bir anlaşmaya dayanan bir birliğin . . . »⁽³⁾ kurulmasına doğru yönlendirmektedir.

Ulusal soruna ilişkin Leninci öğretinin içerdiği temel görüş ve öngörülerin bilimsel doğruluğu, çok kısa bir tarihsel süre içinde kanıtlanmıştır.

Büyük Oktobr'u, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluş gününden sadece beş yıl gibi bir zaman ayırmaktadır. Ancak Oktobr Devrimi'nin toplumda başlattığı sosyalist dönüşümler, eski Rusya imparatorluğu ölçüsündeki tüm uluslar arasındaki ilişkilerin niteliğini de hızla etkilemiştir. Çarlığın izlediği ve burjuva geçici hükümetinin de vazgeçemediği sömürgeci-emperyalist politikaya son verilmiş, Çarlığın yerleştiği ulusal ezgi sistemi tuz-buz edilmiştir.

Oktobr Devrimi'nin kazanımları ülkemiz halklarının enternasyonal birleşme hareketi için güçlü dürtücü etkenler olmuştur. Ancak, tam da o sıralarda birleşik çokuluslu sosyalist devletin kuruluş yollarına ilişkin olarak çeşitli, çoğu kez de birbiriyle çelişen görüşler ve planlar ileri sürülmüştür. Ama Lenin'in önerdiği sosyalist federalizm ilkesi üstün gelmiştir. Demokratik merkezîyetçilikle organik olarak bağlı olan bu ilke, Sovyet cumhuriyetlerinin devlet olarak birleşmesine ilişkin Leninci planın teme-

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 40, s. 43.

lini oluşturmuştur. Bu plan bilgece, ilerisi düşünülerek hazırlanmıştı. Bu, şunda ortaya çıkmıştı: Birlik cumhuriyetlerinin tüm egemenlik hakları korunmuş, sağlam güvence altına alınmıştı, bununla birlikte ortak çıkarları gözeten bütünsel bir ekonomik plan uygulayan büyük devletin tüm üstünlüklerinden yararlanılmaktaydı. Bu, güçlerin basit bir toplamı değil, bunların çarpımıydı.

Aralık 1922'de, o zamana kadar oluşmuş bulunan egemen Sovyet cumhuriyetleri: Rusya Federasyonu, Ukrayna, Belorusya ve Kafkaslardaki Federasyonu'nun temsilcileri Moskova'da bir Kongre'de toplanmışlar ve «... biz, bu cumhuriyetlerin delegeleri, bize verilen yetkilere dayanarak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulmasına ilişkin anlaşmayı imzalamaya karar verdiğimizizi ilan ederiz» (4) diye açıklamışlardır.

Bu tarihsel belgenin kardeşçe ulusal ilişkilerin oluşması için, sosyalist devletin gelişmesi ve yeni toplumun kurulması için taşıdığı büyük önemi belirtmemek olanaksızdır. Ancak, enternasyonalist ilkelerin ilan edilmesiyle bunların yaşamda uygulanması, sömürücü toplumdan bize ulusal ilişkiler alanında kalan eski mirasın tamamen ortadan kaldırılması arasında, elbette, daha uzun ve çetin bir yolun geçilmesi gerekiyordu.

Anlaşmada belirtilen birlik cumhuriyetlerinin, ulusların ve ulusal azınlıkların hukuksal eşitliğinin karşısında, onların ekonomik gelişme düzeylerindeki büyük farklılık, çağdaş kültürü özümseme düzeylerindeki çeşitlilik gibi, bir çarpıda ortadan kaldırılamayan olgular kaçınılmazlıkla yer almıştır.

Sosyalist demokrasiyi burjuva demokrasiden ayırdeden ilkesel fark şudur ki, sosyalist demokrasi yurttaşların ve ulusların haklarını biçimsel olarak ilan etmekle yetinmemektedir. O, eşit haklılığın sadece hukuksal bir kavram olarak kalmasını değil, ona somut, canlı bir içerik kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Partimizin, onun yönetimindeki çokuluslu Sovyet devletinin önüne bu ilke bir dizi büyük ve karmaşık ödevler koymuştur. Parti ve devlet bu ödevleri yerine getirirken, komünistlere yol gösteren Lenin'in «ulusal sorunda da en başa soyut ve biçimsel ilkeleri çıkarmak değil, tersine ... somut-tarihsel, herşeyden önce de ekonomik durumu kesinlikle hesaba katmak gerekir» (5) öğüdüne bağlı kalmaktadırlar.

Ülkenin endüstrileşmesine, tarımın kollektifleştirilmesine ilişkin doğrultuyu belirlerken SBKP, ekonomik politikanın sadece üretim güçlerinin sürekli büyümesi, yaşamın tüm alanlarında sosyalizmin tam olarak yerleşmesini sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda halklar arasında dostluğun

(4) Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyeti'nin 1. Kongresi. Stenografik tutanaklar. Moskova, 1922. Ek 1, s. 4.

(5) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 162.

pekişmesine de yardım edeceği bilinciyle hareket etmiştir. Zaman, parti- nin saptadığı ve izlediği bu doğrultunun doğru olduğunu göstermiştir.

Ekonomik dönüşümlerin yarattığı iki radikal gelişme, ülkemizde ulusal ilişkilerin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Birincisi, kollektif işletmecilik (ekonomi) biçimlerinin kentte ve köydeki etkisi, milliyetçi görüş ve inanç- ları besleyen sosyal ortamın dağılıp gitmesini sağlamıştır. Çünkü, Lenin'in dediği gibi «küçük burjuvazinin en köklü kör inançlarından, yani ulusal sınırlılık ve bencilliğinin»⁽⁶⁾ dayanıklılığı her şeyden önce gerikalmış, el zanaatçılığına dayalı küçük mal üretimi sektöründen kaynaklanmaktadır. İkincisi, endüstrileşme süreci birlik cumhuriyetleri arasındaki, çeşitli ulus- ların yaşadığı bölgeler arasındaki ekonomik dengesizliğin sürekli azal- masını ve giderek ortadan kaldırılmasını sağlamıştır.

Kardeş halkların ve ulusal grupların ekonomik, politik ve sosyal gelişi- sinden Rusya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyeti (RSSFC)'nin ve Rus halkının paha biçilmez yardımları büyük rol oynamıştır. Rus halkı, bizzat kendisi çok acılar çekmiş olmasına karşın, her türlü güçlüklerle ve özveri- lere katlanarak, devrimci kazanımlarını savunabilmeleri için ülkemizin tüm öteki uluslarına hiç bir çıkar gözetmeyen yardımlarda bulunmuş, eski ulu- sal kenar bölgelerin gerikalmışlığının giderilmesine paha biçilmez kat- kıda bulunmuştur. Enternasyonalizmin bu eşsiz örneği ülkemiz halklarının belleğinden hiç bir zaman silinmeyecektir.

Kültür kuruculuğu alanındaki gergin çalışmalarda da Rus halkı, onun sıralarından çıkmış parti örgütçüleri ve propogandacıları, devrimci ve demokrat Rus aydınları, tüm Sovyet halklarının gönüllü olarak aralarında ilişki kurma aracı olarak seçtikleri Rusça olağanüstü» büyük rol oyna- mıştır.

«Ben Rusçayı, sadece Lenin'in konuştuğu dil olduğu için öğrenirdim». Büyük Sovyet ozanı Vladimir Mayakovski'nin bu sözlerinde SSCB'nde ulu- sal ilişkilerin oluşması, biçimlenmesi sürecini kavramak için ilkesel önemi olan bir düşünce yatmaktadır. Dostluk bağları, kardeşçe işbirliği sıradan halklar arasında değil, belirli bir sosyal görünümün olduğu ya da oluş- makta olduğu ve kültürlerinin belirli bir ideolojik içerikle dolduğu halklar arasında oluşuyordu. Böylece devrimden önce yerlilerin bilincinde, diye- lim ki Orta Asya'da ya da Kafkaslardaydı, kendisinden tiksilen bir Çarlık memuruyla bağlandığı «Rus» kavramı Oktobr'dan sonra yeni bir içerikle dolmaya başladı. Devrimden sonra artık bu kavramın içinde Petrograd işçileri, Rus bolşevikleri, Lenin yer alıyordu.

Tarihe, geçilen yola dönüp şöyle bir bakmak her zaman yararlıdır. SSCB'nde ulusal sorunun çözümünün tarihine gelince, partimiz buna bu- günkü uygulamada ve gelecek ile ilgili stratejisini belirlemede güvenle dayanabileceği zengin bir deneyim kaynağı olarak başvurmuştur. O,

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 168.

bunu yaparken Lenin'in ögüdüne bağlı kalıyor. Lenin, kendisinin tarihe, geçmişe her zaman «politikamızda yarın ya da öbür gün gerekli olabilecek bir deneyim olarak» baktığını belirtiyor. (7)

Bizim deneyimimizde birçok şey, kuşkusuz, geçmiş zamanların özellikleriyle, eşsiz gelişmelerin, rastlantıların biraraya gelmesiyle bağlıdır. Ama onun özünü, asıl içeriğini belirleyen bu ayrıntılar değildir. Biz bu içeriğe büyük ilgi duyuyoruz.

Ve yalnız biz mi? Uluslar arasındaki ilişkilerle ilgili sorunlar bugün de en güncel sorunlar arasında yer alıyor. Bu sorunlar ulusal ya da ırksal temele dayalı çekişmelerin, kanlı çatışmalara dönüştüğü burjuva devletlerinde tüm çetinliğini koruyor. Kapitalist ülkelerde göçmen işçilerin yazgısıyla ilgili ciddi toplumsal ve politik anlaşmazlıklar beliriyor. Sömürgecilik sisteminin çöküşünden onlarca yıl sonra uluslararası ilişkiler hâlâ gelişmekte olan ülkeler ile emperyalist devletler arasında gerçek eşitsizliğin zehirleyici etkisi altında bulunuyor. Yakındoğudaki emperyalist çapulculuk bu emperyalist devletlerin anti-hümanist, saldırgan politikasının kanıtıdır. Halkların, kendi ulusal haklarının pekiştirilmesini toplumsal yaşam biçimlerinin devrimci yenilenmesiyle birleştirmeye çalışan kurtuluş hareketi güçleniyor.

Başka ülkelerin deneyiminden yararlanmak, bilindiği gibi, yaratıcı yaklaşım gerektiren ince, zor bir iştir. Burada basitleştirmeye, üstünkörü davranmaya kesinlikle yer yoktur. Günümüzde ulusal ilişkiler alanındaki tüm yıkıcı sorunların çözümü için SSCB'nin kuruluşu ve gelişmesi tarihinde hazır reçeteler olduğunu elbette kimse düşünemez. Ne varki, kapitalizmin doğurduğu ulusal sorunun gerçekten çözümü, reel sosyalizm koşullarından başka hiç bir yerde sağlanamamıştır.

Ülkemizde geçmişin kalıtı olan ulusal sorunun çözümü, her şeyden önce pratikte tüm ulus ve halkların gerçek eşitliğinin sağlanması, eski ulusal kenar bölgelerin gerikalmışlığının tamamen giderilmesi anlamına geliyordu.

SSCB'nin kurulması bir bütün olarak ülkenin ve ayrı ayrı her cumhuriyetin ekonomik gelişmesine güçlü bir itki verdi. Sovyetler Birliği 1922'de dünya endüstri üretiminin yaklaşık yüzde 1'ini üretirken şimdi yüzde 20'sini üretiyor. Bugün bizde üretilen endüstri malları 1950'de tüm dünyada üretilenden daha fazladır. Rusya'nın eski ulusal kenar bölgelerinin ekonomik gelişmesi olağanüstü büyüktür. 1922'den günümüze kadar endüstri üretimi Özbekistan SSC'nde 428 kat, Kazakistan SSC'nde 928 kat, Ermenistan SSC'nde 1.036 kat artmıştır. Ekonomi yalnız geri kalmış bölgelerde değil, diğer bölgelerde de hızlı tempolarla gelişmiştir. Bu bakımdan Baltık cumhuriyetlerinin halk ekonomilerinin gelişmesi iyi bir örnek-

(7) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 38, s. 136.

tır. Bilindiği gibi bunlar SSCB'ye 1940 yılında katıldılar. O zamandan günümüze kadar endüstri üretimi Estonya'da 50 kat, Letonya'da 47 kat, Litvanya'da 63 kat artmıştır. Ülkemizin en büyük cumhuriyeti olan Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti'nin ekonomisinde de köklü değişimler olmuştur. Burada tüm çağdaş sektörleri olan ve bir günde tüm 1922 yılındakinden çok daha fazla üretim yapan güçlü bir endüstri kurulmuştur.

Sosyalist ekonominin gelişmesiyle sınıksız bağlı biçimde ulusal kültürler gelişmiş ve zenginleşmiştir, kimi durumlarda ise yeniden doğmuştur. Parti, halkların ulusal geleneklerini sürdürerek, kendilerine özgü yaratıcılıklarını, tinsel dünyalarını geliştirmeleri için tüm gerekli önlemleri almıştır. Pratikte hemen hemen her yerde okuma yazma bilmezliğin ortadan kaldırılmasıyla başlamak gerekmiştir. Sosyalizm aşamasında erişilen kültürel gelişmenin boyutlarını göstermesi bakımından şu veri ilginçtir: Sovyet egemenliği yıllarında alfabesi olmayan diller için Avrupa'nın tüm daha önceki tarihi boyunca yaratılandan daha çok alfabe yaratılmıştır.

Ulusal düşmanlıkların ve milliyetçi kör inançların nesnel temelini ortadan kaldırmak toplumun sosyalist temeller üzerinde yeniden kurulması, aynı zamanda nesnel olarak enternasyonalizmin en ardıcıl savunucusu olan işçi sınıfının sosyal konumlarının güçlenmesine, ideolojik ve politik saygınlığının olağanüstü artmasına yol açtı. Proletaryanın, emekçilerin çeşitli ulusal kollarının ortak sınıfsal çıkarları temelinde SSCB halklarının birlik ve dayanışması güçlerdi. Ve bu moral-politik birlik ve dayanışma karşısında, bu zırlı kalkana Hitlerciler ve insan düşmanı faşizm ideolojisi çarparak, paramparça oldular. Sovyet halkı Büyük Anayurt Savaşında korkunç düşmanı yendi, insanlığı koyu, katmerli milliyetçilikten kurtardı.

Tüm SSCB halklarının, tüm Sovyet emekçilerinin yorulmak nedir bilmeden yaptıkları ortak çalışmalarla gelişmiş sosyalist toplum kuruldu. Bu aşamada Sovyet halkının sosyal ve ideolojik-politik birliğinin güçlenmesi süreci yeni boyutlar kazanıyor. İlkesel bakımdan yeni tip sosyal ve enternasyonal birlik kuruluyor ve bunun sınırları içinde sınıfsız toplum yapısı oluşuyor. Böyle bir yapının oluşması ve gelişmesini biz haklı olarak, sosyalizm koşullarında ulusal ilişkilerdeki köklü değişikliklerin genelleştirilmiş sonucu, sosyalizmin sosyal-ekonomik gelişmesinin önemli bir göstergesi sayıyoruz. Bu aynı zamanda, bizim programatik amacımıza ulaşma, komünizmi kurma yolunda atılmış önemli bir adımdır.

2

Komünizme doğru ilerleme büyük örgütlülük, disiplin, girişkenlik, yaratıcı yaklaşım ve gergin çalışmalar gerektiren bir iştir.

Olgun sosyalizm koşullarında ulusal ilişkilerin gelişmesi de önümüze

birçok yeni sorun ve ödev koyuyor. Geçmişten kaldığı biçimiyle ulusal sorunun tam çözümü, SSCB'de ulusal sorunun gündemden indiği, parti- nin politikasında gözönünde bulundurulmadığı anlamına gelmez.

Günümüz aşamasında SBKP'nin ulusal politikasının güncel ödevlerini ve bunların çözüm yollarını Partinin 26. Kongresi belirlemiştir.

Burada, L. İ. Brejnev'in belirttiği gibi, herşeyden önce her cumhuriyetin maddesel ve tinsel potansiyelini artırmak ve aynı zamanda bu potan- siyelden tüm ülkenin uyumlu gelişmesi için maksimal ölçüde yararlanmak sözkonusudur. Biz, toplumumuzun öncü gücü olan Sovyet işçi sınıfının tüm ulusal kollarının sıralarının sıklaştırılmasını, ideolojik düzeyinin, meslek- sel hazırlık düzeyinin yükseltilmesini, onun kolhozcu köylüler ve aydın- larla sarsılmaz bağlaşıklığının daha da güçlendirilmesini başta gelen ödevimiz sayıyoruz. Şimdi her cumhuriyetin sahip olduğu çok sayıda- ki yüksek vasıflı uzmanlardan yararlanma (hem de yerel çıkarların yeğlen- mesi eğilimine yer vermeden) ve onların hazırlık düzeyini yükseltme ön- lemleri hazırlıyor ve uyguluyoruz. Tüm cumhuriyetlerin emek kaynakları Sibirya, Uzakdoğu ve Kuzey'in, Baykal-Amur demiryolu bölgesinin şenel- tilmesi, buralardaki yeraltı zenginliklerinin işlenmesi, verimsiz kara top- raklar bölgelerinin geliştirilmesi gibi tüm ülkemizin önünde duran büyük sorunların çözümüne yöneltiliyor.

SBKP Merkez Komitesi'nin Mayıs 1982 Plenumu'nda kabul edilen Gıda Programı'nın büyük ekonomik ve sosyal önemi vardır. Bu programın ger- çekleştirilmesi, doğrudan doğruya partinin temel program istemi olan halkın genlik düzeyinin yükseltilmesiyle bağlıdır.

Bu ödevlerden birçoğuyla aslında son yıllarda burun buruna geldik. Bunlar açık bir biçimde gelişmiş sosyalizmin büyüme ve yetkinleşme diya- lektiğini yansıtıyor. SBKP'nin, diğer kardeş partilerin işlediği gelişmiş sos- yalist toplum konsepti, komünist toplumun oluşması diyalektiğini, bunun yasallıklarını iyice inceleyip belirlemeye, yaşamın önümüze koyduğu kar- maşık yeni sorunlara cesur çözümler getirmeye yöneltiliyor, aynı zamanda fazla ileri giderek gerçekleri üstünkörü değerlendirmelerden koruyor.

Bu konseptin ulusal ilişkiler alanına uygulanmasının verdiği büyük ola- naklar SBKP'nin 26. Kongresi belgelerinde ve SBKP Merkez Komitesi'nin «SSCB'nin kuruluşunun 60. yıldönümü üstüne» kararında, L. İ. Brejnev'in yapıtlarında, demeçlerinde, Taşkent ve Bakü'deki konuşmalarında açık biçimde belirtildi. Bunlar, yaratıcı Marksizm-Leninizm belgeleridir. Bun- lar, sosyalizmde ulusların gelişmesinde var olan ve tartışmalara yol açan iki başlıca eğilim arasında, bir yandan ulusların her yönlü gelişmesi, öte yandan onların sürekli birbirine yaklaşmaları eğilimleri arasında karşı- fklı olan sorununun çözümünün anahtarını oluşturuyorlar.

Ancak son derece mekanik bir yaklaşımla, Batı'daki, SSCB'deki ulusal

ilişkilerin niteliğini çarpıtmada uzmanlaşan kişilerin yaptığı gibi, sözde ulusların her yönlü gelişmesinin Sovyet toplumunun temellerini sarstığı ve gelecekte kaçınılmaz olarak Sovyetler Birliği'nin parçalanmasını yol açacağı savlanabilir.

Gerçek durum büsbütün başkadır. Sovyet uluslarının hızla gelişmesi sağlam demokratik, enternasyonalist bir temel üzerinde, onların tam eşitliğinin sağlandığı bir temel üzerinde olanaklı olmuştur ve onlar bu temel üzerinde gelişmeye devam ediyorlar. Ve gelişmenin sağladığı yararlar ulusları güçlerini ve kaynaklarını daha tam biçimde birleştirmeye teşvik ediyor. L. İ. Brejnev ne kadar güzel söylemişti: «Eşitlik güven yaratıyor, güven ise karşılıklı anlayış ve komünizm kuruculuğunun tüm olanlarında daha sıkı işbirliği yaratıyor.»^(*)

Sorunun öteki yönünü de gözönünde bulundurmak gerek. Örnek için ekonomik alana bir bakalım. Sovyet ekonomisinin dengeli ve aktif gelişmesi, bugün Birlik ve Özerk Cumhuriyetlerin, özerk iller ve yörelerin girişim bağlarıyla merkezi planlama ve Sovyetler Birliği ölçüsündeki güçler ve araçlarla ekonomik manevra yapılması arasında esnek bir uyumluluk sağlıyor. Ama, böylesi bir uyumluluk kendi kendine sağlanmıyor, onu her somut olayda bulmak, pratik politikanın görevidir.

Rusya'nın geçmişteki kenar bölgelerinin ekonomik ve sosyal bakımdan kısa bir süre içinde merkezin gelişme düzeyine yükseltilmesi sorununun söz konusu olduğu Sovyet erkinin ilk yıllarında, dar bölgesel çıkarılara dayandırılan görüşler, arka plana itildi. Böyle bir yükümlülüğü Leninci enternasyonalizm ilkeleri zorunlu kılıyordu. Partimiz, bugün de ulusal ilişkilerin gelişmesini yönlendirirken de bu ilkelere kesinlikle bağlı kalıyor. Bununla birlikte, Sovyetler Birliği ekonomisinin etkinliğinin artmasının çok büyük önem kazandığı, onun geleceğinin belirleyici bir biçimde bütünsel büyük kapsamlı programların gerçekleşmesiyle bağlı olduğu günümüzde, biz, aslında sorunun ekonomik yönüne daha büyük dikkat çevirme olanağına sahibiz. SSCB, bütünsel bir halk ekonomisi demektir. Biz, bu olguya, ekonomik politikanın planlanması ve gerçekleştirilmesinde büyük önem veriyoruz. Pratiğin de kanıtladığı gibi, bundan tüm ülke ve ona katılan her cumhuriyet eşit bir biçimde yararlanıyor.

Buraya kadar söylenenler, şu önemli bir sonucu çıkarmamıza olanak veriyor: Marksist-Leninist öğretiyi kılavuz edinen Sovyet komünistleri, yeni toplum kuruculuğu yolundan ilerlemenin ulusları adım adım giderek daha da yakınlaşmaya götürdüğü görüşünü her zaman savunmuşlar ve şimdi de savunuyorlar. Lenin'in dediği gibi, «sosyalizmin amacı, yalnızca insanlığın küçük devletlere parçalanmasını ve ulusların her türlü yalıtılmasını ortadan kaldırmasını değil, yalnızca ulusların yakınlaşmasını da

(*) «Pravda», 29 Haziran 1982.

değil; aynı zamanda onların kaynaşmasını da sağlamaktır». ⁽⁹⁾ Bununla birlikte uluslar arasındaki farkların giderek silinmesi sürecini volüntarist biçimde kısırtmalar, bu süreci yapay hızlandırma girişimleri komünizmin ruhuna, SBKP'nin politikasına yabancıdır.

Parti, Sovyet toplumu yaşamının her alanında enternasyonalleşme (uluslararasılaşma) ilerici sürecini derinleştirirken, halkların ulusal çıkarlarına ve gereksinimlerine her bakımdan özen göstermeyi, bunlar arasında gönüllülük ilkesinin ve kardeşçe işbirliği normlarının titizlikle gözetilmesini zorunlu sayıyor.

Yalnızca yukarıda sözü edilen Sovyet ekonomisi değil, aynı zamanda Sovyet insanların diğer toplumsal aktiflik alanları da, temellerini halk saygılarına ve gereksinimlerine dayandıran devlet yapımız da, yani tüm politik sistemimiz de yüksek enternasyonalleşme düzeyine ulaşmıştır. SBKP, çok-uluslu Sovyet devletinin güçlenmesine, büyük önem veriyor. Ve SSCB, bugünkü aşamada olduğu gibi ileride de programsal amaçlarımıza ulaşmak için Sovyet ulusları ve halklarının birleştikleri optimal devlet biçimi olacaktır. Bununla birlikte biz, oluşan ulusal-devletsel yapıları bir tür donmuş, değişmeyen yapılar olarak görmüyoruz.

Devletimizin genel halk niteliğinin güçlenmesi, sosyal-ekonomik tinsel yaşamın giderek enternasyonalleşmesiyle yasal olarak devlet aygıtının çalışmalarında cumhuriyetlere dayanma temeli güçleniyor. Bununla birlikte, Sovyet toplumunun politik sistemini sürekli yetkinleştiren parti, geniş hak ve olanakların tüm birlik ve özerk cumhuriyetler, il ve yöreler tarafından en geniş bir biçimde kullanılmasına, tüm uluslardan emekçilerin erk ve yönetim organlarının çalışmalarına daha aktif katılmalarına büyük özen gösteriyor.

SSCB'nin 1977'de kabul edilen Anayasası ardıcıl enternasyonalizm örneğidir. O, toplumu bölge ve grup çıkarlarını yeğleme ve ulusal sınırlarda kalma girişimlerine olduğu gibi, ulus ve halkların özgül çıkarlarına saygısızca tutumlara karşı da koruyor.

Neki yasalar, toplumsal bilince, yığınların bilinçli ve moral desteğine dayandığı zaman ancak yaşamın gerçek normu oluyorlar. İşte SBKP, emekçilerin yurtseverlik ve enternasyonalist eğitimi ideolojik çalışmalarının en önemli ayrılmaz bir parçası olarak görüyor. Parti propaganda-mız, tüm yaşam biçimimiz SSCB'nin her yurttaşının ulusal onuruna saygı göstermeyi öğretiyor. Sovyet insanlarını yüce Anavatana karşı sevgi ruhunda, diğer ülkelerin emekçileriyle, barış ve sosyal ilerleme için savaşan halklarla kardeşçe dayanışma ruhunda eğitiyor.

Kapitalizmin neden olduğu ırkçılığın ve ulusal düşmanlıkların körüklenmesi, 20. yüzyılın en karanlık sayfalarından birini oluşturuyor. Burada

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 27, s. 256.

iki dünya, iki sistem çok açık ve kesin çizgilerle birbirinden ayrılıyor. Ülkemizde insan yalnızca başka ulustan olduğu, derisinin rengi böyle değil de başka olduğu için kendisini hiç bir zaman tortu, toplumdaki kovulmuş hissetmeyecektir. Bizde ulusal onuru incitici her hareket yalnızca ahlaksızlık değil, aynı zamanda yasa dışı sayılıyor. Ve milliyetçilik tutumları karşısındaki her hangi bir gerileme, ulusal kibirlenmeyi görmezlikten gelme davranışları Lenin'in öğütleriyle, SBKP gelenekleriyle kesinlikle bağdaşmaz.

SSCB halklarının Leninci dostluğu çok ağır sınavlardan geçti, çelikleşti. Tanık olduğumuz gibi, böylesi bir dostluk halkları kişiliğinden etmeden birleştirdiği ve her halkta tükenmez güç ve geleceğe güven doğurduğu için güçlüdür.

Parti, yasal ulusal gurur ile onun milliyetçiliğe geçme tehlikesinin aşırı biçimde körüklenmesi arasındaki sınırın nereden geçtiğini derinlemesine ve açıkça görmelerine olanak sağlayan bilimsel teorileri yığınlara götürüyor. Partinin 26. Kongresinde şu nokta vurgulandı: «SBKP, şovenizm veya milliyetçilik gibi, sosyalizmin özüne yabancı belirtilere karşı, her zaman kararlılıkla savaşmış, savaşacaktır.»⁽¹⁰⁾

Yığınlara yurtseverlik ve enternasyonalizm ülkelerini götüren partinin sözü, görüşleri onun ideolojik eylemlerinin örgütsel çalışmalarla sıkı bağı içinde yaygınlaşması ölçüsünde, onlarda giderek daha geniş yankı buluyor. Uluslar arasındaki ilişkileri kapsayan sorunlar, her düzeydeki parti komitelerinin günlük çalışmalarında giderek daha geniş ölçüde yer alıyor. Ama onları buna SBKP Merkez Komitesi yönlendiriyor. Onları buna cumhuriyet, bölge ve emek kolektifi nüfusunun çok uluslu bileşimini hesaba katma zorunluluğu özendiriyor. Değişik uluslardan emekçilerin emek alanında ve yaşamın diğer alanlarındaki karşılıklı sıkı bağları ve sürekli ilişkileri parti, sendika, komsomol örgütleri ve ekonomik organların önüne, kanımıza göre çözümünde özel sorumluluk, özel dikkat ve davranış göstermeyi gerektiren birçok sorun koyuyor.

Parti çalışmalarının bu alandaki en önemli halkalarından birini kadroların seçimi, dağılımı ve eğitimi oluşturuyor. SBKP Merkez Komitesi, parti örgütleri kadro politikasının ulusal yönünü sürekli dikkat merkezinde tutuyor, cumhuriyetlerde yaşayan tüm ulusların parti ve devlet organlarında gereken temsilciliklerinin sağlanmasına büyük özen gösteriyorlar. Neki, örneğin bugün ulusal cumhuriyetlerimizdeki yerli olmayan nüfusun sayısı 50 milyonu buluyor, yani ülke nüfusunun hemen hemen beşte birini oluşturuyor.

Parti örgütleri, her bilgili ve girişimci işçinin iş ve politik niteliklerinin amaca yönelik en geniş bir biçimde uygulama bulması için elinden gelen

⁽¹⁰⁾ SBKP'nin 26. Kongre belgeleri. Moskova 1981, s. 57.

her şeyi yapıyorlar. Onlar, her ulusal grubun dil, kültür ve yaşam alanlarındaki özgül istemlerini zamanında ve en iyi bir biçimde karşılamaya çalışıyorlar. Bilimsel yönetim ilkeleri, Leninci çalışma stili, Leninci kaotik politikası benzeri tüm sorunların çözümünde bize güvenli bir biçimde hizmet ediyor.

Geçmişte olduğu gibi, günümüz koşullarında da halkların kardeşçe birliğini ve işbirliğini giderek daha da güçlendirme, sosyalist toplumun yaşadığı ve çalıştığı ortamdaki sağlıklı havayı, çokuluslu ilişkilerdeki yüksek kültür eğitimini sürdürme sorunlarında, partinin ideolojik ve örgütsel çalışmalarının rolü hiç bir şeyle değiştirilemez. Deneylerimizin de inandırıcı bir biçimde kanıtlandığı gibi, tüm ulus ve halkları ancak, işçi sınıfının ve tüm uluslardan emekçilerin çıkarlarını ardıcıl olarak dile getiren Komünist Partisi birleştirebilir!

SBKP, kurulduğundan bu yana proletarya enternasyonalizmi bayrağını, emekçi insanların çıkar ve amaçlarının, irade ve eylemlerinin birliği bayrağını yüksek tutmuştur. Parti, değişik uluslardan temsilcilerin bütünsel parti örgütlerindeki ortak çalışmalarını ve sıralarındaki enternasyonalist birliği sağlayan, halka ulusal sorunun proleterce, sosyalistçe çözülmesinin örneğini vermiştir. O, kendisi de aynı görüşten partili yoldaşların canlı bir simgesi olduğu için, tüm halkların sarsılmaz birliğini kurmayı başarabilmiştir. Enternasyonalizmin pratikte gerçek bir kalesi ve çokuluslu Sovyet toplumunun yöneticisi ve yönlendiricisi olan SBKP, bugün sıralarında yüzün üstünde ulus ve halklardan temsilciler birleştiriyor. Yüce Lenin, komünistlerin partisini böyle görmüş, böyle kurmuştur. Gelecekte de böyle olacaktır.

3

Enternasyonalizm ilkeleri, SSCB'nin 60 yıllık varlığında ve onun uluslararası alandaki eylemlerinin temelinde yatıyor.

Kuşkusuz, bununla bağlı olarak «enternasyonalizm» kavramı ve onun çok yönlü içeriği sorunu öne çıkıyor. Marksist-Leninist bilimi kılavuz edinen partimiz, enternasyonalizmin genel demokratik ve sınıfsal yönlerini ayırıyor, bunların karşılıklı diyalektik bağını gözönünde bulunduruyor.

Bugün tüm dünya halklarının önünde, insanlığın yazgısı için öneminin küçümsenemeyeceği ortak bir görev duruyor.

Bu, dünya savaşını, nükleer yıkımı önleme görevidir. Yeryüzünde kalıcı barışı sağlamak, Sovyet dış politikasının ulaşmaya kararlı olduğu ve başlıca çabalarını yönelttiği bir amaçtır. L. İ. Brejnev'in yaşamının son aylarında Sovyet devleti adına yaptığı yapıcı öneri ve girişimler, SBKP'nin ve Sovyet hükümetinin savaş tehlikesini ortadan kaldırmanın, yumuşamayla koruma ve geliştirmenin, silahlanma yarışını gemlemenin ve genel ulus-

lararası ilişkiler sistemini sağlıklılaştırmanın yollarını aramadaki tüketmez enerjisini ortaya koyuyor.

SSCB'nin dış politika doğrultusu, dünyamızın geniş politik ve toplumsal çevrelerinde ilgi ve destek görüyor. Bu, barışçı politikamızın etkinliğini artırmada çok önemli bir etkidir. SBKP, uluslararası sorunların yalnız devletler arası görüşmeler çerçevesinde çözüme bağlanmamasına, bu sorunlarla yalnız diplomatların uğraşmamasına büyük önem veriyor. Lenin'in defalarca belirttiği gibi, dünya politikası, halk yığınlarının uluslararası davası olmalıdır. Bunu kılavuz edinen partimiz, barışın güçlenmesine katkıda bulunabilecek olan ve buna hazır olan bütün sosyal-politik güçlerin uluslararası çaptaki birliğinin pekişmesini sürekli savunuyor.

Halkların, dünyada barışın korunması olan başlıca genel demokratik çıkarını yansıtan enternasyonalizm, SBKP'nin uluslararası stratejisine, yani proletarya enternasyonalizmine, kardeş sosyalist devletlerle, devrimci anti-emperyalist kurtuluşçu güçlerle dayanışmaya tümüyle uygundur.

Sovyet komünistleri, ülkelerinin, sosyalist devletlerin uluslararası topluluğunda yer almasına büyük bir değer veriyorlar. Bu topluluk, emekçilerin sınıfsal enternasyonalizminin gelişmesinin, sosyalizmin ilerlemesinin somut bir biçimidir. Bu toplulukta yer almak, yükümlülükler de getiriyor. Ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi, kardeş devletlerden her birine ayrı ayrı ve tümüne birden yarar sağlıyor. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ve Varşova Antlaşması Örgütü, bu temel üzerinde çalışıyor. Bunlar, kardeş ülkelerin ekonomilerinin gelişmesine ve güvenliklerinin sağlanmasına çok büyük katkılarda bulunuyor.

Halklar arasında, sosyalizme özgü yeni türden ilişkiler ilk kez SSCB'nin gelişme süreci içinde, bütünsel Sovyetler Birliği devletini oluşturan tüm ulus ve halklar arasında dostluk ve işbirliği ilişkileri olarak ortaya çıktı. Sosyalist topluluk, devletler arası temelde halklar arasında dostluk ve işbirliği ilkeleri kurma deneyimiyle, sosyal pratiği zenginleştirdi. Sosyalist enternasyonalizm ilkelerini somutlaştıran bu olgular arasındaki benzerlik ve bağları, farkların da olmasına karşın, görmemek olanaksızdır.

Topluluğun birleştirdiği devletlerin egemenliği hiçbir şeyle sınırlanmış değildir. Sosyalizm kuruculuğu, kardeş ülkeler halklarının kendi davasıdır ve bu alandaki her başarı, ancak tüm toplum üyelerinin yoğun emeğiyle sağlanmaktadır. Ve aynı biçimde, eğer politikada hatalar yapılıyor, toplumsal ekonomik gelişmede aksamalar oluyorsa, bunun sorumluluğunu hiçbiri başkasına yüklemeye çalışmıyor. Bunun yanı sıra, kardeş halkları birleştiren sınıfsal çıkarların ortak oluşu ve sınıfsal enternasyonalizm, onların hem ekonomik, sosyal ve politik gelişmede yeni yeni başarılar sağlaması, hem de ortaya çıkan güçlüklerin giderilmesi için olanaklarını önemli ölçüde artırıyor.

Partimiz, «enternasyonalizm» kavramının içeriğinin çarpıtılmasına, onun savaştan, aktif, kesin anti-kapalist doğrultusunun gözlerden gizlenmesine, sınıfsal güçler arasında oportünistçe manevra yapmak için uygun bir gerekçe, bir örtü durumunda getirilmesine her zaman karşı çıkmıştır. Bugün de karşı çıkmaktadır. Marks, Engels ve Lenin'in anladığı, SBKP'nin propaganda ettiği biçimde enternasyonalizm, konjonktürel çıkarlar peşinde koşmayla, milliyetçi eğilim ve akımlara herhangi bir ödün vermeyi dışlayan, gerektiğinde sınıf kardeşleriyle kutsal dayanışma uğruna özveriye gitmeyi zorunlu kılan ilkesel bir konumdur. Lenin, şunları yazıyordu: «Sovyet erki, dünya proletarya diktatörlüğü ve dünya devrimini ne kadar ağır olursa olsun, her çeşit ulusal fedakarlıkların üstünde tuttu.»⁽¹¹⁾ Ve SBKP, Lenin'in bu öğütüne bağlılığını defalarca kanıtladı.

SBKP kendisini uluslararası komünist hareketin ayrılmaz bir parçası olarak görüyor. Sovyet komünistleri, kendi enternasyonal görevini, bu hareketin ideolojik ve politik etkisinin, moral saygınlığının yükselmesine ve birliğinin güçlenmesine aktif biçimde yardım etmekte görüyorlar. Her şeyden önce, tüm dünyaya şunu bir kez daha ve açık olarak söylemek gerekiyor: Komünistler, ardıcıl bir biçimde savaşa karşı çıkan enternasyonal güçtür. Bugün bunun özel bir önemi vardır.

Komünistlerin uluslararası dayanışması, aralarında her partinin bağımsızlığına zorunlu saygının da bulunduğu ilkeler temelinde kurulmuştur. Doğaldır ki, bu, şu ya da bu partinin kendi çalışma ve savaşımının somut koşullarına uygun olarak hazırladığı stratejik ve taktik çizginin özelliklerine karşı dikkatli, titiz davranılmasını gerektiriyor. SBKP'nin kanısına göre, bu başka türlü de olamaz. Soruna başka bir yaklaşım, Lenin'in öğütlerinden sapmak olacaktır. Bilimsel devrim teorisinin genel ilkelerine uygun olan ve aynı zamanda yerel özellikleri hesaba katan politika yürütmek, O'nun öğütüdür.

Son zamanlarda dünyamızda burjuva propagandasının ortaya sürdüğü bir tez etrafında birçok şeyler söyleniyor. Bu tezi savunanlar, sosyalizmin onun «Sovyet modeli» ile özdeşleştirilemeyeceğini söylüyorlar. Çünkü diyorlar, SSCB'de sosyalizm kuruculuğu, onun deneyiminin herhangi bir başka ülkede herhangi bir biçimde kullanılmasını olanaksız ve istenmez kılan özgün koşullarda olmuştur.

Bu konuda ne denebilir?

Birincisi, SSCB'nin 60. yıldönümü nedeniyle SBKP Merkez Komitesi'nin aldığı Karar'da belirtildiği gibi, «Sovyetler Birliği hiç kimseye, şu ya da bu ülkenin özelliklerini hiçe sayan herhangi bir devlet düzeni klişesi ve ,model'i dayatmıyor.»⁽¹²⁾

⁽¹¹⁾ V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 38, s. 133.

⁽¹²⁾ SSCB'nin kuruluşunun 60. yıldönümü üstüne SBKP MK'nin 19 Şubat 1982 günlü Kararı, Moskova, 1982, s. 24-25.

İkincisi, özgünlükten söz edecek olursak, şunu belirtelim ki, kuşkusuz öteki halklarda olduğu gibi, bizde de bir hayli özgünlükler vardır. Örneğin nüfusun çokuluslu bileşimini ele alalım. Yeryüzünde 160 kadar bağımsız devlet var. Ama bunların ancak çok az bir bölümü, daha doğrusu yalnız birkaçı bu bakımdan Sovyetler Birliği ile kıyaslanabilir. Sovyet deneyiminin uluslararası öneminin değerlendirilmesi için buradan nasıl bir sonuç çıkarılabilir? Anlaşılacağı üzere, «Sovyet modeli» ni eleştirenlerin kanıtlamaya çalıştıklarının tam karşıtı bir sonuç.

Gerçekten de, yeni toplumsal düzenin pekişmesi süreci içinde, ilk kez olarak pratikte, bizzat bizim ülkemizde ortaya kondu ve kanıtlandı ki, sosyalizm kuruculuğu için hiçbir kalıp geçerli değildir. Sosyalist federalizm ve demokratik merkezîyetçilik, Sovyet ulusal özerklik ilkeleri, toplumumuzun tarihinde hiçbir zaman sırf biçimsel kavramlar olarak yer almamıştır. Bunların ardında, örneğin özellikle değişik ulus ve halkların sosyalizme doğru ilerleyişi gizlidir. Nitekim Orta Asya'da ve Kazakistan'da yeni düzenin politik sistemi, belirli bir aşamada köy ve göçebe Sovyetlerini de içeriyordu. Bunların eylemleri, yerli halkın yaşam koşullarına, gelenek ve göreneklerine en yakın duruma getirilmişti. Kuzeyin ve Uzak Doğu'nun birçok ulusal bölgesinde sülâle toplantıları rol oynadı. Kısacası, ülkemizde sosyalizm kuruculuğunun hayali bir şemaya göre yürütülmediğini, ülkenin değişik bölgelerinin özelliklerine uygun olarak, ulusal gelenekler ve halkların kesin istemi gözönüne alınarak toplumsal ilişkileri yeni baştan düzenlemenin son derece değişik biçim ve yöntemlerini kendinde toplamış olduğunu, «Sovyet modeli» üzerine ahkam kesmeye düşkün olanların dikkate almaları, hiç de kötü olmaz.

Ancak, ülkemizdeki tüm halkların sosyalizme erişmesi, yani, yerel koşullara ve ulusal özelliklere bakmaksızın bütünsel sosyal-ekonomik ve politik temelleri olan bir toplum yaratmış olmaları, sorunun başka bir yönüdür. Tarih şunu göstermiştir ki, Marksizm-Leninizm tarafından ortaya konan, SSCB'nin, reel sosyalizm ülkelerinin deneyiminde, devrimci savaşımın ve sosyalizm kuruculuğunun uluslararası pratiğinde kanıtlanan genel yasallıkları hiçe sayan hiçbir yol sosyalizme götürmediği ve götürmeyeceği gibi, her ülkenin ulusal özelliklerini hesaba katmadan da bu yolda başarılı bir ilerleme sağlanamaz.



Halklar arasında barış ve işbirliği. Bu bir ülkü müdür, yoksa bir gerçeklik mi? Tüm günümüz dünyasındaki genel durumu gözönüne alarak soruna yaklaştığımızda, yanıt kendiliğinden ortaya çıkıyor: Henüz bir hayal, bir ülküdür. Anyak SSCB'nin 60 yıllık tarihi, sosyalizmin uluslararası deneyimi açıkça gösteriyor ki, bu, gerçekleştirilebilir bir ülküdür. Bu

lky tüm dünya çapında bir gerçeklik duruma getirmek, zor bir görevdir.

Bizim lkemize, Sovyet ülkesine gelince: SBKP MK'nin, Leonid Ili Brejnev'in beklenmedik ölümü nedeniyle yaptığı olağanüstü plenumda belirtildiği gibi, o bundan böyle de Partinin 26. Kongresi'nin belirlediği rotayı, 80'li yılların barış programı rotasını izleyecektir. Yumuşama, silahsızlanma, çatışmalı durumları gidermek nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmak. Plenumla belirtildiği gibi, önümüze koyduğumuz görevler, işte bunlardır. Biz, kendimiz için, dostlarımız için, dünyanın tüm halkları için güvenceli bir güvenlik istiyoruz.

SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov'un plenumda vurguladığı gibi, biz, en zor günlerimizde bize yardım etmiş ve etmekte olan, en karmaşık sorunları çözmemizi sağlayan bir güce sahibiz. Bu g, parti sıralarının birliğidir. Bu g, partimizin kollektif çalışmasıdır. Bu g, partiyle halkın birliğidir.

SBKP'nin Leninci i ve dış politika rotasının ardıcılığını vurgulayan Plenum kararlarının Sovyet insanlarınca görüş birliği içinde karşılanması, partiyle halkın birliğini yeniden gösterdi. Ekim'in yükselttiği bayrak, bu barış ve halklar arasında dostluk bayrağı, bizim tüm çalışmalarımızda, bütün eylemlerimizde her zaman güvenilir bir kılavuz olarak kalacaktır.

Reel sosyalizm ve dünya devrim süreci

Prof. Harald Neubert

*ASBP MK'ne bağı Sosyal Bilimler Akademisi'nin
Uluslararası İşçi Sınıfı Hareketi Enstitüsü Direktörü*

Dünya devrim süreci giderek genişliyor, derinleşiyor ve yaygınlaşıyor. Onun birliği güçleniyor, iç yapısı çeşitleniyor. Kimi sosyalist devletler gelişmiş sosyalizmi başarıyla kuruyor, değerleri onun temellerini atıyor. Ulusal kurtuluşuna kavuşan ülkelerin bazılarında devrimci güçler, sosyalizme yönelik bir yol izliyorlar. Kapitalist dünyada emekçiler, demokratik hak ve özgürlükler için, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için, yeni toplumun yolunu açacak köklü sosyal dönüşümler için savaşıyorlar. Ama hâlâ daha, devrimci güçlerin iç ve dış gericiliğe, karşı-devrime karşı koymak için elinde silahla savaştığı Salvador, Namibya vb. gibi ülkeler de vardır.

Dünya devrim sürecine, özellikle sermayenin egemenliğinin doğurduğu yıkıcı sorunların köklü çözümü uğrunda çaba harcamaya hazır olduklarını açıklayan birçok yeni sosyal ve politik güç katılıyor. Bu güçler, dünyanın yenilenmesi, değişmesi için farklı koşullarda savaşıyorlar, toplumsal gelişmenin değişik düzeyinde bulunuyorlar, birbirinden çok farklı, özgül ödevler çözüyorlar. Bunun için onların somut eylem biçimleri de birbirinden ayrılıyor. Aynı zamanda Ekim Devrimi'nden bu yana çağımızın çehresini belirleyen tüm süreçlerin, tüm güçlerin birbiriyle kaynaşması, birbirleriyle sıkı bağımlılığı artıyor.

Bütün bu gelişmeler, dünya devrim sürecinin yasallıklarıyla çelişmiyor; bunlar yalnız, onların yansımalarının başka bir biçimidir. Bu bakımdan, böylesi gelişmeleri anormal veya olumsuz gelişmeler olarak görmek yanlış olur. ASBP'nin 10. Kongresinde şu belirtildi: «Günümüzde sosyalist devrimin, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun yasallıkları değişik koşullarda ortaya çıkıyor. Bu koşulların, devrimci güçlerin çözmesi gerektiği sorunların ve ödevlerin çeşitliliği ve karmaşıklığı artıyor. Aynı zamanda, tüm komünist ve işçi partilerinin, çağımızın üç ana devrimci kolunun önünde duran, tüm devrimci, anti-emperyalist güçlerin artan birliğini gerektiren genel uluslararası ödevler giderek daha yıkıcı oluyor. (!)»

Bugün dünyamızda devrimci olaylar, barışın korunmasıyla her zamankinden daha sıkı bağlıdır. Bunun için de, barışın korunması komünistlerin başta gelen görevi olmuştur. Devrimci hareketin sosyal ve politik kapsamı, onların önüne koyduğu istemleri artırıyor. Ama bununla bir-

(!) Protokoll des 10. Parteitages der SED. C. 1, Berlin, 1981, s. 148–149.

likte, proleter olmayan katmanlarla işbirliği olanakları da genişlemiştir. Önemli olan bu açılan çevrenleri tam kullanmaktır. Çünkü, barışa ve sosyal ilerlemeye yönelik her adım, hedefe yönelik aktif savaşımın, değişik toplumsal çevreleri kendi yanına çekmeyi başarmanın bir sonucudur.

Büyük Oktobr'dan bu yana dünya devrim sürecinin başlıca itici gücü sorunu, herşeyden önce, reel sosyalizmin rolünü, onunla çağımızın öteki ilerici güçleri arasındaki ilişkileri değerlendirme sorunudur. Söz konusu sorun binlerce kez ortaya atılmış ve ona binlerce kez yanıt verilmiştir. Buna karşın, bu konudaki tartışmalar son bulmamış, hatta daha da keskinleşmiştir. Ve şimdi çoğu kez şöyle bir tartışma yürütülüyor: Günümüzde sosyalist ülkeler ne kadar devrimcidir ve onların devrimciliği nede yansıyor?

Reel sosyalizmin, en başta Sovyetler Birliği'nin dünya devrim sürecinde gerçek yerini, onların devrimci hareketin öteki akımlarıyla ilişkilerini çarpıtımda ideolojik düşmanlarımızın başvurdukları başlıca kanıtları kısaca sıralıyalım.

ABD Başkanı, R. Reagan, dünyadaki sosyal dönüşümler süreçlerinin, örneğin Salvador'da, Nikaragua'da ve dünyanın başka bir yerinde, toplumdaki iç çelişkiler sonucu değil de, başkalarının etkisiyle, dışardan karışmayla ortaya çıktığını söylüyor. Sovyetlerin tüm dış politikası emperyalist propaganda tarafından devrim «ihracı» ile gerçekleştirilmesi öngörülen dünya devrimini hazırlama olarak gösteriliyor. Dahası var. Aynı sosyal sistemlere bağlı devletler arasında barış içinde yanyana yaşama tezi, sözde tamamen taktik ve geçici bir nitelik taşıyor, sadece sosyalist ülkelerin gücünü mobilize etmek için bir ara dönemi sağlamaya hizmet ediyor. Bütün bunlara bakılırsa, sanki SSCB askersel güce güveniyor ve savaş devrimin kaynağı olarak görüyor. Bu mantığa göre, savaş tehlikesi sosyalizmde, Marksist-Leninist devrim teorisinde yatmaktadır.

Sanki birincisiyle taban taban zıt gibi görünen, pratikte ise reel sosyalizmin saygınlığına kara çalma, devrimci safları bölme gibi aynı hedefi güden düşmanın başka bir uydurma tezini de anımsamak gerekiyor. Sözde sosyalist ülkelerin her türlü devrimciliği tamamen yitirdikleri, dünya çapında sosyal dönüşüm için çaba harcamadıkları uluslararası alanda «güç konumundan» hareket eden bir politika izledikleri vurgulanıyor.

En saldırgan emperyalist çevrelerin başlattığı global çatışma politikası, sıralanan kanıtların değişik türlerden ortaya sürüldüğü gerçek bir psikolojik savaş da kapsıyor. Bunların verdiği zarar küçümsenemez. Çünkü, uluslararası alanda sınıf savaşımının karmaşıklığı, çeşitliliği, çelişkiliği, aynı zamanda devrimciler önünde duran güçlükler, bu tür uydurmaların yaygınlaştırılması için elverişli ortam hazırlıyor. Emperyalizmin ideologları ne yazık ki, kimi ilerici eğilimli insanların hâlâ çok yavaş kavradığı

değişmez gerçeği iyi kavramıştır: Bugün, dünya üzerinde egemenlik kurma, halkları ezgi altında tutma ve sömürme politikasının önünde en ciddi engel, barış ve sosyalizm güçlerinin sıkı işbirliğidir.

Reel sosyalizm ülkelerinin gerçekten barış ve sosyal ilerleme için savaşının başlıca dayanağı olduğunu neye dayanarak vurguluyoruz. Herşeyden önce şunu belirtmek önemlidir: Bu görüş herhangi gizli savlar, sosyalist devletlerin dünya devrim sürecinde yönetici rolü konusunda temelsiz istemleri içermiyor, sadece nesnel tarihsel bir olguyu yansıtıyor. Başka bir deyişle, bu herhangi bir soyut teoriden değil, aşağıda gösterileceği gibi toplumsal pratikten doğuyor, teori ise onu yansıtıyor ve kanıtlıyor. Bunun için de, bazen diğer ilerici çevrelerde reel sosyalizmin tarihsel-evrensel rolü üstüne kuşku beliriyorsa, bunları dağıtırken kuşku duyulanan teorik görüş değil, nesnel gelişme, yasal olarak oluşmuş durumu söz konusu olduğunu ısrarla açıklamak gerekiyor. Bu soruna yanlış yaklaşım iki yönden zararlıdır: Bir yandan, dünyada genel durum ve onun gelişmesinin ana güçleri yanlış değerlendiriliyor, öte yandan diğer akım ve hareketlerin yeri, özellikle uluslararası sınıf savaşımının öncü politik güçleriyle olan ilişkileri yanlış belirleniyor. Bu da çok olumsuz politik sonuçlar doğurabilir. «Süper devletler», onların dayatması, çatışması, etki olanları üstüne söz edilirken, bunlar ABD ve SSCB için aynı ölçüde geçerli sayılırken, gerçek politik tablo çarpıtılıyor, sonuçta da bu, anti-emperyalist, devrimci güçleri zayıflatıyor.

SSCB'nin ve kardeş sosyalist ülkelerin pratikte barış ve sosyal ilerleme için savaşımın başını çektiğini gösteren bir dizi somut kanıt sergilenebilir. Yukarıda sıralanan savların uydurmadan ve gerçekleri çarpıtmadan başka birşey olmadığını çok açık gösteren üç alanla yetineceğiz.

Toplumsal ilerleme yolunda ortaya çıkan tarihsel ödevlerin çözümünde reel sosyalizm öteki devrimci güçlerin önünde yürüyor. İnsanın insanı sömürmesine son verilmesi, üretim araçlarında sosyalist iyeliğin oluşturulması, emekçilerin özgürce gelişmesi, onların üretimde ve toplumda söz sahibi olması yolunu açtı. İşçi sınıfı, halk yığınları kendi yaşam koşullarını aktif bir biçimde oluşturuyorlar. Proletaryanın uğrunda savaşım verdiği demokrasi, sosyalizmde yeni içeriklerle zenginleşiyor. Tarihte ilk kez insanlara pratikte çalışma, eğitim, kültür, toplumsal işlere katılma, barışçıl yaşama, ırk ve ulusal eşitlik hakları gibi önemli haklar garanti edildi. Sosyalizmde ana sosyal sorunların çözümü büyük etki yapıyor, kurtuluş yolunun başında bulunan devrimci güçleri etkiliyor. Bununla birlikte, birçok sosyalist devlette yeni toplumun henüz biçimlenmekte olduğu unutulmamalıdır. Bu bilinçli ve planlı bir süreçtir, başarıyla gelişmektedir, ancak henüz tamamlanmamıştır. Bu süreç boyunca reel sosyalizm, devrimciliğini sürekli kanıtıyor, kendi devrimci, itici gücünü günden güne daha açık bir biçimde ortaya koyuyor.

Bazen sosyalizmin gelişmesini, onun şu veya bu öznel duruma aykırı düştüğü açısından eleştiriyorlar. Bunu yaparken, bir dizi neden ya unutuluyor, ya da değerlendirilmiyor. Birincisi, sosyalizm kuruculuğu, sürekli ileriye doğru gelişmedir, yeni sorunların kendiliğinden gelme, otomatikman değil, bilinçli ve planlı bir biçimde, toplum yararına çözümdür. Böylece bir gelişmenin yasallıkları bilinse de, birçok durumlarda hâlâ yeterince deneyim, olumlu örnek yoktur. Çoğu kez birkaç seçenek oluyor ve saptanan seçeneğin doğru olup olmadığı önceden değil, ancak pratik adımlar atıldıktan sonra çıkıyor. Çünkü sosyalizm, kazanımlarının ölçütünü ütöplerin, soyut ülkelerin değil, toplumsal gelişme ve gerçek yaşam üstüne bilimsel görüşlerin belirlediği canlı toplumsal bir organizmadır.

İkincisi, sosyalizm kuruculuğu süreci çelişkisiz bir süreç değildir. Bunların bir bölümü kapitalizmden kalmıştır, diğerlerini ise, uluslararası sınıf savaşımı, emperyalizmin eylemleri yaratıyor. Çelişkiler arasında, yeni toplumun bünyesinden doğan çelişkiler de vardır. Bu olgu, sosyalizmde de, tamamen geçerliliğini koruyan tarihsel sürecin diyalektiğini yansıtıyor. Her çelişkiyi önceden anormal bir çelişki veya olumsuz bir olay olarak ilan etmek kesinlikle yanlış olur. Önemli olan, bunları zamanında görmek ve yapıcı çözüm yolları bulmaktır.

Üçüncüsü, yeni toplum kuruculuğu aşama aşama oluyor, ardıcılığı belirlenmiş belirli evrelerden geçiyor. Birçok ödevin, örneğin yaşam düzeyini yükseltme, ekonominin yetkinliğini artırma gibi ödevlerin gerçekleşmesi, birçok nesnel etkene bağlıdır, bunlar keyfi olarak seçilemez veya değiştirilemez. Özellikle bu, üretim güçlerinin yasallıklarıyla, sosyalizmde iç süreçlerle, uluslararası sınıf savaşımının etkisiyle ilgilidir.

Dördüncüsü, sosyalizmin zorunlu, tek türden «modeli» yoktur, değişik ulusal ve tarihsel koşullarda somut uygulanmasının yalnız olarak sağlanmadığı, her ayrı durumda kendi yol ve yöntemleriyle doğrudan doğruya yeni toplumun kuruculuğu gerekliliğini ortaya koyduğu genel yasallıkları vardır. Sosyalist ülkelerin yakınlaşması, halkların yaşam biçiminin ve kültürünün özgül yönlerini dışalamıyor. Bu özellikler ve çıkar farklılıkları eş görülmemiş yeni bir şey değildir.

Günümüzde sosyalist devletlerin çoğunun ekonomisi, yoğun genişletilmiş yeniden üretime geçme yolu aşamasındadır. Bu yol, yeni düzenin çekici gücünü artırma, emperyalist çatışma politikasına ve silahlanma yarışına karşı savaşımı hızlandırma gibi diğer önemli toplumsal-politik ödevlerin çözümünün temeli ve ön koşulu olarak değerlendiriliyor. Yeni tür yeniden üretime geçiş kardeş ülkelerin tüm alanlarda daha sıkı bir işbirliğini gerektiriyor. Ekonomik gelişmenin dev sorunlarının çözümünü, enerji ve hammadde gereksiniminin sağlanmasını, barış ve uluslararası işbirliği için savaşımında belirleyici bir başarıya ulaşılmasını tek başına

gerçekleştirmeye kimsenin gücü yetmez. Bunun için, ortak uyumlu çabalar gerekmektedir. Bu da doğal olarak ortakların çıkarları konusunda anlaşmaya varmalarını öngörüyor. 80'li yıllar için karmaşık ödevlerin gerçekleşmesinde sosyalist düzenin üstünlüklerinden yararlanma olanakları geniştir ve elverişlidir.

Barışı korumanın tüm insanlık için ölüm dirim sorunu olduğu günümüzde dünya devrim sürecinin giderek yaygınlaştırılması, nükleer savaşın önlenmesini, barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin geliştirilmesini, tehlikeli silahlanma yarışının durdurulmasını başarmaya bağlıdır. Sosyal ve ulusal kurtuluşlarına kavuşan güçler, her yerde, askersel baskı, işgal, militarizm yardımıyla toplumsal ilerlemeyi durdurmaya, olayların akışını geri döndürmeye, ekonomik ve politik egemenlik sağlamaya çalışan emperyalizmin politikasıyla karşı karşıya geliyorlar. ABD'nin Küba'ya ve Arap devletlerine karşı uyguladığı politikayı, Vietnam'a ve öteki Çin-hindi ülkelerine karşı Amerikan saldırısını anımsamak yeterlidir.

Ortaya şöyle bir soru çıkıyor: Emperyalizmin planlarını suya düşürecek ve dünyada kalıcı barışı sağlayacak güç kimdir? Kesinlikle açıktır ki, bunun için aktif bir biçimde savaşa karşı olanların ortak çabaları gereklidir. Bugün savaş karşıtı hareket, her zamankinden daha güçlüdür. Ancak şunu unutmamak gerek: 40 yıldan beri Avrupa'da barışın sağlanmasında çözümleyici etken, onun korunmasında güvenli garanti sosyalist ülkelerin, en başta SSCB'nin savunma potansiyeliydi ve öyle de kalıyor. Bu güce dayanılarak, saldırgan emperyalizm gemplendi, körüklediği tehlikenin acem kılıcı gibi olduğu gösterildi. Sovyetler Birliği'nin oluşturduğu askersel-stratejik denge, Sovyet hükümetinin cesur, gerçekçi barış girişimleri, silahsızlanma yönündeki önerileri yumuşamanın ve uluslararası güvenliğin sarsılmaz temelini oluşturuyor. Dünyadaki tüm barış yanlılarının bunu kavrayıp kavramadıklarına bakmadan, sosyalist devletlerin savunma gücü, askersel-stratejik dengenin korunmasını sağlıyor, yalnız onların kendi güvenliğine değil, tüm barışsever, ilerici güçlerin çıkarlarına, dünyada barış davasına hizmet ediyor. Bilinçli ve bilinçsiz, silahsızlanma alanında SSCB'den tek yanlı daha büyük adımlar atması isteğinde bulunanlar, tersi durumda onun silahlanma yarışının sürdürülmesinde moral sorumluluk taşıdığıyla tehdit edileceğini açıklayanlar, özünde karşı tarafın görüşünü destekliyorlar. SSCB'nin askersel potansiyelin artmasının girişimcisi olmada ne çıkarı olabilir? Bilindiği gibi, sosyalizmde savunma harcamaları, diğer gerekli toplumsal-politik ödevlerin hızlı çözümünü engelleyen bir yüküdür. Saldırgan ABD çevrelerine ve NATO'nun öteki devletlerine gelince, onlar, amaçlarına ancak kendileri yararına askersel dengeyi bozmakla ulaşabilirler. İlk nükleer darbeyi indirme olanağına güvenerek onlar, çılgınlıklarında bu ön koşulun atom savaşının kazanılmasını sağlayacağını düşünüyorlar.

Böylece tüm dünyada barışın korunması davası, silahsızlanma gerçek-

leşmezse, NATO'nun Avrupa'ya orta menzilli yeni roketler yerleştirme kararı gerçekleşirse, Sovyetler Birliği'nin ve onun Varşova Antlaşması Örgütü'ne üye bağlaşıklarının savunma potansiyelini gereken düzeyde tutmalarını gerektiriyor. SSCB'nin tek yanlı silahsızlanması, barışın korunması gerekliliğiyle bağdaşmaz. Çünkü, böylesi bir adım, emperyalist askersel serüvenciler yararına güçler oranını değiştirecektir.

Reel sosyalizm, uluslararası güçler oranında çözümleyici etkindir. Bu etken gözönüne alınmadan barışı savunmak ve güçlendirmek olanaksızdır. Emperyalizmin askersel ve ekonomik gücüne, onun saldırı politikasına karşın, yeni toplum, çağımızın tüm ilerici hareketlerinin taarruza geçebileceği genel koşullar oluşturmuş ve oluşturmaya devam ediyor. Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist devletlerin savunma potansiyeli hiç kimseyi tehdit etmiyor. O, Amerikan emperyalizminin insanlığa dayatmak istediği «Amerikan barışı»na karşı güçlü bir garantidir.

Büyük Oktob'rdan bu yana dünyamızda gerçekleşen devrimci süreçler, faşizmin ezilmesinden sonra, yeni, daha yüksek bir gelişme basamağına yükseldiler. Ulusal kurtuluş hareketleri güçlü bir akım olarak gelişti. Değişik anakaraların bir dizi ülkesinde reel sosyalizm kuruldu. Sovyetler Birliği'nin güçlenmesi, sosyalist devletler ailesinin genişlemesi ve dünyamızda öteki devrimci, anti-emperyalist hareketlerin yükselmesi arasındaki bağ tartışma götürmez bir gerçektir.

Emperyalizmin sömürge sisteminin çöküşü, onun İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında zayıflaması, dünya sosyalizminin önemli ölçüde güçlenmesi sonucunda gerçeklik oldu. Ama bundan, emperyalist politikacıların ve ideologların halk yığınlarının kafasına sürekli yerleştirmeye çalıştıkları SSCB'nin dünya devrim sürecinde doğrudan doğruya «yönetici» rolü oynadığı sonucu çıkarılabilir mi? Kesinlikle hayır! Gerçekçi düşünen burjuva gözlemcileri de bunu kabul ediyor. Nitekim ABD'nin Moskova eski Büyükelçisi M. Toon bundan bir süre önce, Reagan ve ortaklarının, kimin tarafından yaratılırsa yaratılsın dünyadaki olup bitenlerden Sovyetler Birliği'ni sorumlu tutma eğiliminden duyduğu endişeyi belirtti. Bu da yanlış sonuçlara, yanlış politik hesaplamalara yol açıyor. Amerikan diplomatının kanısına göre, SSCB'ne «korku salmak» isteği, yalnız ABD'ye zarar veriyor. ⁽²⁾ Başka bir örnek daha. İngiliz, «Observer» gazetesi, Orta Amerika'daki olayların gelişmesiyle ilgili şunları yazdı: «Batı'nın Sovyetler Birliği konusunda görüşü ne olursa olsun, Batının kendi yarattığı politik bunalımları Ruslara yüklemek hiçbir kimseye yarar getirmiyor.» ⁽³⁾

Tarihin gösterdiği gibi, devrimci süreçler, dış müdahalenin etkisiyle değil, iç sosyal ilişkilerden, varolan ekonomik ilişkilerden, politik erkin yapısından, emperyalist ezgiden ortaya çıkıyor. Bütün bunlara karşın, reel

⁽²⁾ «U.S. News and World Report», 15 Mart 1982, s. 45-46.

⁽³⁾ «Observer», 21 Mart 1982.

sosyalizmin dünya devrim sürecine etkisinden sözediyorsak, bu yalnız şu anlamdadır ki, söz konusu süreç için daha elverişli koşullar ortaya çıkıyor, bu savaşıma yardım olanakları doğuyor.

Reel sosyalizm ülkeleri, devrim sürecini değişik yollardan etkiliyor. Yeni düzenin gelişmesi ve güçlenmesi, uluslararası alanda güçler oranının sosyalizm ve barış yararına değişmesi, emperyalist çevrelerin eylem alanının ve halkların işçilerine karışma olanaklarının daralması buna hizmet ediyor. Sosyalist devletlerin devrimci, kurtuluş güçleriyle uluslararası dayanışması ve işbirliği de buna hizmet ediyor. Ancak devrimci değişikliklerin başarıya ulaşmasında, emperyalist karşı-devrim ihracının önlenmesinde oldukça önemli, hatta çözümleyici önkoşul olsa da, düşmanlarımızın iddia ettiği gibi, dayanışma ve işbirliği «devrim ihracı»yla özde değildir. Neden? Çünkü, sömürge ezgisini alaşağı eden halkların genç devletlerinde devrimci çevreler, hemen ve doğrudan doğruya yalnız iç düşmanla değil, kendisinden çok daha üstün deneyimi olan etkili ve sinsi uluslararası emperyalizmle uluslarüstü tekellerle karşı karşıya geliyor. Karşı-devrim uluslararası boyutta ve hem de çok güçlü bir biçimde örgütlenmiştir. Bunun için de, devrimin ve onun kazanımlarının korunması, sosyalist dünya tarafından bazan askersel de içinde olmak üzere (örneğin Küba, Afganistan, Angola, Kamboçya'da olduğu gibi) desteği gerekiyor.

Sömürgeciliğin bir kalıtı olan birçok kurtulmuş ülkenin ekonomik gerikalmışlığı ve yoksulluğu ciddi sorunlar doğuruyor. Geri kalmışlığın üstesinden gelinmesi, genellikle değişik türden engellerle karşı karşıya geliyor. Bunlardan kimilerini sıralayalım. Birincisi, bu devletler kapitalist dünya ekonomisi alanında kalıyorlar. Böyle olunca da, bunlar için eşitsizlik ve sömürü, yeni-sömürgecilik bağımlılığının değişik biçimleri varlığını sürdürüyor. İkincisi, eski metropoller ve uluslarüstü tekeller, gerçek ekonomik bağımsızlığın, ilerici gelişmenin sağlanmasına yönelik önlemleri boykot ediyorlar ve baltalıyorlar.

«Üçüncü dünya» ülkelerinin çağdaş makinalara, uzman işçi gücüne, kendi kadrosunu yetiştirecek okullara büyük gereksinimi vardır. Emperyalizm ise, çıkarı olmadan bu gereksinimleri karşılamaya yanaşmıyor. Bunun için de, hiç bir politik koşula bağlı olmayan sosyalist devletlerin yardımı, iç sorunları kendi başına çözmek, bağımsızlığını ve ilerici gelişmesini güçlendirmek için gereklidir.

Bu durumlarda, devrim «ihracından» veya «ithalinden» hiç bir surette söz edilemez. Birincisi, sosyalist devletlerin yardımı genç devletlerin yönetici güçlerinin sorumluluğunu, onların karar alma, toplumsal gelişmenin ödev ve amaçlarını saptama hakkını hiç bir biçimde çinmemektedir. İkincisi, herhangi bir toplumsal gelişme yolunun «ithali» ilkesel olarak olanaksızdır. Halklar böylesi bir yolu, somut tarihsel koşullara ve olanaklara uygun olarak kendileri seçiyor ve istedikleri gibi yaşamda ger-

çekleştiriyor. Günümüzde bu ülkeler için karakteristik olan gelişmenin değişik yol ve biçimleri buradan kaynaklanıyor. Üçüncüsü, sosyalist devletler yardımlarını hiç bir politik koşula bağlamıyorlar, bu yardımı hiç bir çıkar gözetmemeksizin yapıyorlar, gönüllük, eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine dayalı işbirliği ilişkilerini geliştiriyorlar. Dördüncüsü, sosyalist devletler bir dizi ülkenin gerçekleştirdiği bağlantısızlar hareketinin politikasına saygı duyuyor ve bu ülkelerle sıkı işbirliği yapıyor. Bilindiği gibi, bağlantısızlar hareketine örneğin, Küba ve Vietnam aktif katılıyor. Reel sosyalizmin bu politikası, tüm dünyada bölgesel askersel paktlar oluşturmaya ve kendi kontrolü altında tutmak için bu paktlara kurtuluşuna kavuşan ülkeleri çekmeye yönelik emperyalist pratiğin karşısına dikilmektedir.

Biz «Kuzey» ile «Güney» arasındaki çelişkinin, sözde dünya barışı için tehdit oluşturan «süper devletlerin» Asya'da, Afrika'da ve Latin Amerika'da, etki alanları elde etme savaşı olarak yorumlanmasına kesinlikle karşıyız. Gerçekten emperyalizm, «üçüncü dünya» da egemenliğini sağlamaya, korumaya ve genişletmeye çalışıyor, ucuz enerji kaynaklarına ve hammaddeye el koyma hakkı elde etmeye çalışıyor.

ABD başka ülkelerin içişlerine doğrudan doğruya karışmasını haklı göstermek için dünyanın birçok bölgesini yaşamsal alanı ilan ediyor. O, halkların çıkarlarını ise gözönünde bulundurmaya gerek duymuyor. Emperyalizmin savunucuları, dünya kamuoyunun dikkatini onun cinayetlerinden başka yönler çekmek isteğiyle sosyalist ve kapitalist devletlerin dış politikaları arasında bir benzerlik olduğu görüşünü aşılama boşuna çalışıyorlar. Böyle bir benzerlik yoktur. Tam tersine sosyalist dünyanın kurtuluşuna kavuşmuş ülkelerle dayanışması, onlarla ekonomik ve politik işbirliği, barış ve güvenlik, halkların egemenliği için savaşımın önemli bir parçasıdır.

Sosyalist devletlerin ulusal kurtuluş savaşçıları ve öteki devrimçi güçlerle dayanışması, insanlığın global sorunlarının çözümüne önemli bir katkıdır. Barışın sağlanmasıyla birlikte buna, gıda sorunları, önceleri geri kalmış ülkelerin çok yönlü gelişmesi, adaletli, demokratik bir uluslararası ekonomik düzen çerçevesinde bu ülkelere enerji ve hammaddenin sağlanması, sağlığın korunması, vb. eklenebilir. Emperyalizm bütün bu sorunları ya çözecek durumda değildir, ya da doğrudan doğruya bunların çözümünü engellemektedir.

Reel sosyalizmin dünya devrim sürecinde yeriyle ilgili sorunun başka bir yönü daha vardır: Devrimci, anti-emperyalist güçlerin sosyalist ülkeler karşısındaki tutumu. İnsanlığın çağdaş gelişimini, bu arada ulusal ve sosyal kurtuluş hareketlerini anlayabilmek ancak, reel sosyalizmin yeri ve rolünün, dünya devrim sürecinin öteki güçleriyle karşılıklı ilişkilerinin doğru değerlendirilmesiyle olanaklıdır.

Yaşamın böylesi ilişkilerin önüne koyduğu istemler çok değişiktir. Bunlar gözardı edilirse kendi öz devamıza zarar verilir. Reel sosyalizm ülkeleriyle birliği zayıflatıcı her adım, öteki kurtuluş hareketlerini emperyalizmin entrikaları ve karşı-devrim planları önünde savunmasız bırakacak, dünyamızda barış ve sosyal ilerleme davasına zarar verecektir. Bugün devrimci güçlerin işbirliği istemi, anti-emperyalist eylemlere her zamankinden daha güçlü biçimde damgasını vuruyor. ASBP'nin 10. Kongresinde (1981) belirtildiği gibi «eşit haklara sahip savaş arkadaşlarının karşılıklı saygı ve bağımsızlık temelinde karşılıklı anlayış, işbirliği ve ortak eylemler uğrunda savaşım verme istek ve hazırlığının arttığı gözleniyor». (4)

(4) Protokoll des X. Parteitages der SED, c. 1, s. 146.

Sendikaların sorunları ve komünistlerin konumları

ULUSLARARASI SEMPOZYUM MATERYALLERİ

«Barış ve Sosyalizm Sorunları» redaksiyonu ile Lüksemburg Komünist Partisi Merkez Komitesi ortaklaşa «Batı Avrupa ülkelerinde sendikal hareketin sorunları, yeni çizgileri ve komünistlerin konumları» konulu uluslararası bir sempozyum düzenlediler. Sempozyum, 21–22 Nisan 1982 günlerinde Lüksemburg kentinde yapıldı. Sempozyuma Avusturya, İngiltere, Yunanistan, Danimarka, Lüksemburg ve FAC'nden sendikal harekette çalışan, sendikaların sorunlarını inceleyen komünistler katıldılar. Aşağıda, yapılan konuşmaların bir özetini sunuyoruz.

HAREKET DORT YOL AĞZINDA MI?

70'li yılların sonunda ve 80'li yılların başında, sendika hareketi kapitalizmin çağdaş gelişmesinin, onun bunalımlarının, sermayenin emekçilerin haklarına ve sosyal-ekonomik kazanımlarına saldırılarının koşullandırdığı bir dizi yeni sorunla karşı karşıya geldi. Hareketin kendi içinde karmaşık gelişmeler oldu, kendine özgü eğilimler belirdi. Komünistlerin, bunları dikkatle incelemeleri ve bunlarla ilgili olarak konumlarını açık olarak belirlemeleri gerekiyor. Tartışmaya katılanların çıkış noktası yaptıkları görüş, buydu.

Lüksemburg Komünist Partisi Başkanı *Rene Urbany*, sempozyumu açış konuşmasında şöyle dedi: «Bizim 80'li yıllarda işçi sınıfının sendikal hareketinin, dolayısıyla politik hareketinin önüne konulan istemleri incelememiz ve çözümlenmemiz gerekiyor. Kapitalizmin derin bunalımı sonunda onun sosyal ve politik çelişkilerinin son derece açık bir biçimde ortaya çıktığı bir dönemde sendikal savaşımın koşulları ve sorunlarını incelemenin, deneyim, görüş ve enformasyon değiş tokuşu aracılığıyla tüm karmaşık yanlarıyla birlikte bu savaşımın (ona daha büyük bir katkıda bulunmak için) daha iyi kavranmasına yardım etmek gerekiyor.

Kanımsızca şu yönlerin gözönünde bulundurulması önemlidir: Kapitalist ülkelerin tekelci devlet yapısına uluslarüstü tekellerin iyice yerleşmesine karşın, tekelci sermayeye karşı savaşımında ulusal devletler önemli bir alan, işçi sınıfının ulusal örgütleri de başlıca güç olarak kalıyorlar. Öte yandan tekelci devlet kapitalizmi sistemindeki enternasyonalleşme (uluslararasılaşma) süreçleri, tekelci burjuvazinin uluslararası örgütlenişinin güçlenmesi, uluslarüstü tekellerin ve aynı zamanda dünya emperyalizminin ortak bir strateji hazırlaması, kesin biçimde, her zamankinden daha

fazla, sendikal istemlerin ve sınıfsal temelde eylemlerin uluslararası çapta uyumlaştırılmasını ve koordine edilmesini dayatıyor.

Bu alanda komünistlere büyük görevler düşüyor. Biz, sürekli politik eylemlerle sendikal hareketin sınıfsal işlevini yapamaz duruma gelmesini ve çürüten, soysuzlaşan kapitalizmi savunma aracına dönüştürülmesini engellemeliyiz. Bize, sendika hareketini, sosyal kazanımları ve toplumsal ilerlemeyi ardıcıl olarak savunmaya, toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmeye doğru yöneltmede önemli bir rol düşüyor.

Günümüzde senhikaların yumuşama ve barışın korunması uğrındaki savaşımı ilgili tutumlarının büyük önemi vardır. Temel sorun, barışın korunmasıdır. İnsanların yaşamının ve toplumsal ilerlemenin maddesel temellerinin daha da geliştirilmesi, hatta insanlığın varlığı bu sorunun çözümüne bağlıdır.

Görülüyor ki, komünistlerin önünde, sendikal çalışmalarla ilgili bir dizi yeni sorun var.

Bert Ramelson (İngiltere Komünist Partisi) da şunları belirtti: Gerçekten de bu sorundan daha önemlisi olamaz. Biz, Marksistler olarak, kapitalist toplumun değiştirilmesi için savaşımından başka, özellikle işçi sınıfının ve onun bağlaşıklarının savaşımından başka bir yöntem olmadığı görüşündeyiz. İşçileri bugün (onların bilincini istediğimiz yönde değiştirebileceğimiz zaman değil) birleştirebilen, egemen sınıfa karşı savaşıma yöneltebilen ve bu savaşım sırasında toplumu kökten değiştirme görevlerinin dışında kesin ve tam bir çözüm olmadığını gören en basit (ilkel) örgüt, sendikadır. Kanımızca şimdi bu örgüt dört yol ağzındadır. Bunu söylerken, şunu göz önünde bulunduruyorum.

Çağdaş işçi hareketi, bir dizi nesnel etkenin etkisi altında geliyor. Her şeyden önce biz, üretim güçlerinin gelişmesinde hızlı nitel değişimlerin olduğu bir dönemde yaşıyoruz. Ve bu, kapitalist ülkelerde egemen sınıfın örgütsel yapısını ve hareket tarzını etkilediği gibi, emekçi sınıfların örgütsel yapısını da, hatta onların savaşımının amaç ve biçimlerini de etkiliyor. Burada söz konusu olan, bilimsel ve teknik devrim dediğimiz değişimlerdir. Öte yandan sermaye birikimi ve merkezileşmesi öyle yoğun bir biçimde, öylesine büyük boyutlarda oluyor ki, ona ulusal çerçeveler dar geliyor ve uluslararası şirketler doğuyor. Patronlar, tüm erki ellerinde topluyor, tüm kapitalist dünya onların imalathanesi oluyor. Bu da onlara işbölümünden daha iyi yararlanma olanağı, aynı zamanda bir ülkenin işçilerinin çıkarlarını diğer bir ülkenin işçilerinin çıkarlarıyla karşı karşıya getirme yol ve yöntemleri bulma olanağı veriyor. Böylece üretim sürecindeki devrimci değişimlerden yararlanarak sermaye, emekçiler üzerinde baskısını artırabiliyor. Ancak şunu da belirtmek istiyorum ki, bu saydığımız nesnel süreçlerden örgütlü işçi sınıfı da kendi çıkarları için yararlanabilir.

İşçi sınıfı, belirttiğimiz bu etkenlerin etkisiyle değişime uğruyor. Bu, çok yönlü bir süreçtir. Ben yalnızca sendikalar sorunlarıyla ilgili kimi yönlerine değineceğim. «Beyaz yakalılar» dedikleri kişilerle başlayalım. Onlar durumları, sosyal çizgileri bakımından «mavi yakalılardan» farksız hale geliyorlar, işçi sınıfının sıralarına katılıyorlar. Bu tabaka hiç de küçük değil ve onun büyümesi, sendikaların eylemleri için daha geniş ortam yaratıyor. Ancak bununla birlikte yeni sorunlar da doğuyor.

İngiltere’de sendikal hareketin sıraları 70’li yıllardan bu yana yüzde 30 oranında arttı. Şimdi onun sıralarında 11 milyon kişi, yani tüm çalışan nüfusun yarısı yer alıyor. Bu insanlar nereden geldiler? Elbette sıraların dolmasında en büyük kaynak «beyaz yakalılar» ve kadınlardı. Şimdi ülkemizde (ve sanıyorum ki bu bir istisna değildir) tüm sendika üyelerinin yüzde 40’ını kol işçisi olmayanlar oluşturuyor. Önceleri, böyle bir şey yoktu.

Bizim hesaplarımıza göre, 1985 yılına doğru kol işçileri azınlıkta kalacaklar. Ama onların toplumdaki rolü elbette azalmıyor. Onlar, üretimde temel güçtür, onların başarısı belirleyicidir. Onlar en örgütlü, en ardıcıl savaşımları veren emekçi kesimdir. Şöyle basit bir örnek vereceğim. 200 bin kadar maden işçisi greve geçerek İngiltere’nin tüm maden çıkarma endüstrisini çalışamaz duruma getirebilir, dolayısıyla tüm ekonomiyi etkileyebilir. Ya da az sayıda demiryolu işçisi tüm ulaşımı, yani üretimi felce uğratabilir. Birçok başka alanlarda çalışan işçiler için de aynı şey söylenebilir. Ne var ki, sendikaların kongrelerinde «beyaz yakalıların» etkinliği sürekli artıyor. Onların sınıf bilinci nispeten düşüktür. Onlar politik bakımdan da zayıf, sendikaları yeni ve gerekli deneyimleri yok. Ve sendikalar kol işçileri hareketiyle kol işçisi olmayanların hareketini bir araya getirip kaynaştırmak, kol işçisi olmayanların endüstri işçilerinin dayanışma ve savaşımları yöntemlerini öğrenmelerine yardım etmek gibi çok ciddi bir görevle karşı karşıyadırlar. «Beyaz yakalıların» şunu anlamaları gerekiyor: Onlar patronlarla toplu sözleşme görüşmelerinde bazı kol işçileri gruplarının gücüne sahip değildir, kol işçileri «beyaz yakalıların» yeni sendikalarına yolu açmışlar ve dayanışmalarıyla onların patronlarla çatışmalarında konumlarının güçlenmesine yardım etmişlerdir.

İşçi hareketine çok büyük etki yapan başka bir nesnel etken de kapitalizmin bunalımıdır. O, derinliği, uzun sürekliliği bakımından, aynı zamanda ideolojik bakımdan (bunun önemle altını çizmek gerek) tüm daha önceki bunalımlardan farklıdır. Burada kastedilen nedir? Ben bu bunalımın ne zaman sona ereceğini söyleyebilecek bir ekonomist bilmiyorum. İnsanlar, bu bunalımın, ardından canlanış, yükseliş evresinin geldiği bir düşüş, gerileme olmadığını, bunun kendilerinin sadece 5–6 ay işsiz kalacakları ve bundan sonra her şeyin değişeceği bir durum olmadığını gör-

meğe, anlamaya başlıyorlar. Onlar artık bu bunalımın uzun süren ve kronik bir bunalım olduğunu hissediyorlar. Yaşamda bir gün iş bulma umudunu yitiren bir kuşak yetişiyor. Şimdiye kadar böyle bir şey görölmüş değildi. Bununla bağlı olarak, sendikaların önünde çok büyük sorunlar beliriyor, ama burada yeni olanaklar da doğuyor.

Savaş sonrasındaki ekonomik gelişme döneminde egemen sınıf daha telaşsız, daha sakin biçimde maddesel ödünler veriyordu. Çünkü her şeyden önce, ekonomik büyüme kolayca büyük kâr sağlıyordu. Savaş sonrası 35 yılda sendikalar emekçilerin yaşam düzeyinin yükselmesi, aynı zamanda işçinin onurunun, değerinin artması alanında önemli başarılar sağladılar. İşçi temsilcilerinin sayıldığı, söylediklerinin dikkate alındığı, kendileriyle patronların yüksekten bakarak konuşmadığı, masa başında ciddi görüşmeler yapıldığı koşullar yaratıldı. Burada temsil ettiğimiz ülkelerin sendikaları da gelişti. Ve bu doğaldır, çünkü başarılar sağlayan örgüt her zaman gelişir.

Ne var ki, içinde bulunduğumuz, yaşadığımız bunalım, durumu bütünü değiştirdi. Bunalım olguları sonucunda kâr sağlamak güçleşti ve patronlar ödün vermeye yanaşmak istemiyorlar. Bunun yanı sıra yığınsal işsizlik, işçilerin patronlara karşı savaşımında gücünü azaltıyor. Biz bunu anlamalıyız, görmeliyiz. Sorun yalnız patronun durumunu protesto ettiği zaman işinden olacağı korkusunda değildir. İngiltere’de sendikaların üye sayısında azalma başladı. Bu oluyor, çünkü sendikalar, üyelik aidatlarını ödeyemeyecek duruma gelen işsizleri sıralarında tutabilecek bir yapı oluşturmuyorlar. Sendikalar bazan sıralarına okulu bitirmiş, ama daha çalışmamış ve gelecekte de iş bulma perspektifi olmayan gençleri çekmek için özel önlemler almak gerektiğinin bilincine varamıyorlar. Ve işsizlik artıkça sendikaların üye sayısı azalıyor. İngiltere’de sendikalar, bizim hesaplarımıza göre, geçen yıl üye sayısının yüzde beşini yitirdiler.

Şunu da belirtelim ki, patronlar savaş sonrası dönemde işçi hareketi karşısında duydukları korkuyu şimdi yendiler. O zamanlar, aslında tüm kapitalist dünya savunma konumlarına geçmişti, çünkü ekonomik depresyen (gerileme) ve yığınsal işsizlik işçilerin kafasında kapitalizmle bağlanıyordu, nazilik ve savaştan tekellerin sorumlu olduğu açık olarak biliniyordu. Patronlar işçilere önemli ödünler vermeye razı olmak zorunda kaldılar. Onlar sosyal güvenlik sisteminin önemli rol oynadığı «genel refah devleti» görüşünü destekliyorlardı. Ama 40 yıl sonra anti-sovyetik, ant-komünist kampanya yeniden hızlandı, patronların işçi hareketi karşısında duydukları korku, belirli ölçüde azaldı. Şimdi onlar, kendi gücüne daha çok güveniyorlar ve işçi sınıfının gücünü ve sendikaların büyüyebileceğini de akıllarından çıkarmıyorlar.

Bana göre şimdi egemen sınıfın başlıca stratejik çizgisi, sendikal hareketi parçalamaktır. Hem de yalnız fiziksel değil, onu işlevini yerine ge-

tirme, sınıf savaşımını yürütme olanaklarından yoksun etmektir. Bundan ötürü bugün İngiltere'de komünistlerin önünde duran en önemli ödevin, emekçileri ve aynı zamanda kendilerini sermayenin saldırısından koruyabilmeleri için sendikaları korumak ve güçlendirmek olduğu kanısındayım.

İngiltere'de sendikalara karşı kampanya güçleniyor, sendikaların haklarını kısıtlama denemeleri yapılıyor. Geçenlerde sendikaların temsilcileri savaşım stratejisinin nasıl olacağını görüşüp belirlemek için bir toplantı yaptılar. Ülkemiz tarihinde ilk kez sendikaların haklarını savunma kampanyası için bir milyon sterlinlik bir fon oluşturuldu. Ama söz konusu olan yalnız para değildir. İlk kez İngiltere sendika hareketi bir bütün olarak, gerekirse yasaları çiğneyecekleri görüşünü reddetmediler. Sendikal hareketin böyle bir kararlılık göstermesi, büyük bir gelişmedir.

Biz bunu, ücretler, istihdam, sosyal güvenlik gibi sorunların sendikaların temel sorunları olduğunun, eğer sendikaların hakları ve rolü kısıtlanırsa, eğer onlar sermayeye baskı yapamayacak duruma gelirse, bu temel sorunların gerçekleşmesinde bir başarıya ulaşamayacağını bilincine vardıklarının kanıtı sayıyoruz. Belki şu dönemde İngiltere sendika hareketi en ön sıralarda yer alıyor ve dünyada en güçlü olanlardan birisidir. Belki de bundan ötürü uluslararası sermaye onu baş hedef seçmiştir.

Ama şu kesindir: Çeşitli ülkelerde ve değişik biçimlerde sendikalara karşı saldırıya geçildiği koşullarda onları savunmak, korumak, biz komünistlerin en önemli sorunlarından biridir.

Sendikaların ciddi bir seçmeyle karşı karşıya olduğu görüşü, *Lothar Schüssler*'in (Alman Komünist Partisi) konuşmasında da yer aldı. O, şunu belirtti: FAC işçi sınıfının son 20–30 yıllık deneyiminin birçok kendine özgü yanları vardır. 25 yıl boyunca sermayenin ve sosyal reformizmin temsilcileri, ülkemizi emek ile sermaye arasında pratik uyumun bir tür örneği olarak göstermeye çalıştılar. FAC'de işçi hareketi, savaşımıyla büyük başarılar elde etmiştir, ama bunlar nispeten az çabayla, emekçilerin ciddi dayanışma eylemleri olmaksızın elde edilmiştir. Bunun nedenleri, Batı Almanya emperyalizminin temel konumlarını korumak amacıyla kimi mali ödünler vermeye elveren ekonomik gücünde ve endüstri işçileri arasında işsizliğin olmadığı koşullarda sermaye üzerinde ciddi baskı yapabilen çok sayıda işkolu sendikasının varlığında ve eyleminde yatmaktadır. İşte, o nispeten kolay sağlanan başarılar, savaşım koşulları ve aynı zamanda politik ve ekonomik durumun tamamen değişmiş olmasına karşın, bugüne dek birçok bakımdan FAC'de işçilerin ve memurların düşünce tarzını belirlemeye devam ediyor.

70'li yılların ortalarından beri Batı Almanya emperyalizminin varlığının ve sermaye kullanımının koşulları köklü değişikliğe uğradı. Silahlanma yarışı hızlandırıldı, ücretlere ve sosyal reformların finansmanı için ayrılan

paralarda kısıtlama yapılıyor. 1974–1975 bunalımından sonra FAC tekel-leri açık olarak ulusal gelirin emekçilerin yaşam düzeyi düşürülerek kendi çıkarlarına yeniden paylaşılmasını sağlamaya çalışıyorlar. Ve bu bunalım döneminden beri sendikalar savunma taktiği uyguluyorlar. Sendikalar, o devresel bunalım zamanında reel ücretlerin düzeyini koruyabildiler, 1979'da hatta işçilerin ve memurların çoğunun izinlerinin artmasını sağladılar, ama daha sonraki devresel bunalımın başlamasından bu yana, yani 1980'den sonra, reel gelirlerde düşüş gözleniyor. Hükümet son birkaç on yıl içinde kazanılan sosyal ve politik haklara karşı açık saldırıya geçti.

Son yıllardaki yığınsal lokavtlar, sendikaların eylemlerini sınırlama, finans durumlarını sarsma amacını güdüyordu. İşçi temsilcilerine baskı yapılıyor, sendika yetkilileri devlet organlarıncı gizlice izleniyor, işletmelere işçileri gözetlemek için elektronik sistemler yerleştiriliyor.

İşçi sınıfına en büyük yıkımı yığınsal işsizlik getiriyor. İki milyona yakın işsizler ordusunun varoluşu, işçi sınıfı sıralarında rekabeti artırıyor. İşletmelerin kapatılmasına karşı sendikal savaşımında bölgesel çıkarların üstün tutulması, bölgesel bencillik eğilimleri gözleniyor. Burjuva politikacıları ve bilim adamları iki «sınıftan» işsizler sınıfı ve «iş yeri sahibi olanlar» sınıfından söz ediyorlar. Böyle bir rekabet özellikle yabancı işçilere karşı düşmanlığın artmasına yol açıyor ve bunu neo-nazi grupları kullanıyorlar ve bu yönde belirli bir başarı da sağlıyorlar.

Günümüzün kilit sorunu, işçi sınıfı örgütlerinin nasıl önlemler alacakları sorunudur. Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu'nun Parti'nin 6. Kongresi'ne (1981) sunduğu çalışma raporunda şöyle deniyordu: «Büyük sermayenin emekçi halkın yaşam düzeyine karşı açık saldırıya geçtiği, dünyanın ise cepheleşme, çatışma politikası ve silaâhlanma yarışının hızlanması tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu bir dönemde, sendikal savaşım özel bir önem kazanıyor.» (1)

Sendikalarımız şimdi tarihlerinde en ciddi sınavla karşı karşıya bulunuyorlar. İşçi ve memurların onlara karşı tutumu bu sınavın ne kadar başarıyla verileceğine bağlı olacaktır. Eğer sendikalar, emekçilere, kendi gücüne güvenme, kararlılık ve dayanıklılık örneği verirlerse, bu, emekçi halkın kendi hakları uğrunda savaşımda enerjisini kat kat artıracaktır. Eğer sendikalar savaşımından kaçarlarsa, bu, kendilerine olan güvenin yitirilmesine yol açacaktır.

«SOSYAL PARTNERLİK» İFLAS EDİYOR

Rudolf Streiter (Avusturya Komünist Partisi) şöyle dedi: Avusturya şimdilik başka ülkelerdeki bunalımlar fonunda özel bir yer almaya devam

(1) Protokoll des 6. Parteitags der Deutschen Kommunistischen Partei, Hannover 1981, s. 80.

ediyor. O, henüz bu kapsama girmiyor. Ülkede işsizlik Batı Avrupa ülkelerinde olduğundan çok daha düşük düzeydedir, fiyat artışları da çok daha yavaş olmaktadır. Bu, bir dizi etkenle izah edilebilir: Enerji kaynakları sağlamada daha elverişli durumda olması, enerji üretiminin yüksek düzeyi ve Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist devletlerden enerji kaynaklarının sağlanmasıyla ilgili uzun süreli anlaşmaların olması; Avusturya'nın bu devletlere yakınlığı ve onlarla olan bağları, ki bu, hükümetin ve ekonomiyi yönetenlerin çalışmalarına da etki yapıyor; ulusal gelirin önemli bir kısmının dış ticaret alanında gerçekleşmekte olması, bu arada sosyalist ülkelerle ticaret ilişkileri ve ortaklaşa çalışmalar örneğin 150–200 bin kişiye uzun süre iş sağlıyor; Avusturya'nın tarafsızlık statüsü, ki bu, ekonomik politika alanında üstünlük sağlıyor.

Bilindiği gibi, Avusturya'da sermayenin ekonomik egemenliği devletin politik egemenliği ile çelişkili bir biçimde birleşiyor. Bu sistem «sosyal partnerlik»e dayanıyor. Bu, hükümet, patronların temsilcileri ve sendika yönetimi arasında «sosyal barış»ı korumak amacıyla kurulan uzlaştırıcı ilişkilerin kurumsallaştırılmasında ifadesini buluyor. Onlar, seçimli organların yanibaşından geçerek, tüm temel sosyal ve ekonomik sorunlarda ortaklaşa karar alıyorlar. Politik planda «sosyal partnerlik», sendikaları, sözde sermaye ile emek arasında ortak çıkarlar olduğu yolunda bile söylenen yalanı yaymaya katılmak zorunda bırakıyor. Ekonomik alanda «sosyal partnerlik» sermayeye hizmet ediyor, çünkü sendika yönetimini emekçilerin kendi ekonomik çıkarları için savaşında savaşkan potansiyelinden yararlanamaz duruma getiriyor. Tüm sendikal çalışmalar alanında demokrasinin kısıtlanması, «sosyal partnerlik» politikasıyla sıkı sıkıya bağlıdır. «Sosyal partnerlik»in temel ilkesi şudur: Tepedekilerin uzlaşmacı eylemlerine koşullar sağlamak amacıyla her tür yığınsal eylemi önlemek gerekir.

Şimdi öyle bir durum oluştu ki, birçok sorunla ilgili Meclis bile karar alamıyor. Bazı sorunlar üzerinde sadece Avusturya Sendikalar Birliği (ASB) başkanı ile Avusturya Sanayi ve Ticaret Odaları başkanı görüşmeler yapıyor ve ancak bunların aldıkları karar Meclise sunuluyor. Görülüyor ki Meclis, bu iki kişinin aldığı kararları gerçekleştirme organı haline gelmiştir.

Sosyal-demokratlar Avusturya Sendikalar Birliği'ndeki güçlü durumundan Meclisteki konumlarını güçlendirmek için yararlanmaya çalışıyorlar. Burada yalnız Sendikalar Birliği'nin hükümet politikasıyla bütünleşmesi değil, aynı zamanda kişisel bütünleşme söz konusudur. Hükümetteki üç bakan aynı zamanda üç en büyük işkolu sendikasının başkanlarıdır. Avusturya Sendikalar Birliği başkanı ise aynı zamanda Meclis başkanıdır. Bunlardan başka daha birçok bakan yardımcısı var ki aynı zamanda sendikalarda önemli görevler alıyorlar.

Ne var ki, bu politika işçiler arasında giderek gözden düşüyor. Avusturya'da artık «genel refah devleti»nin olduğu, onun sosyal dengenin sağlandığı bir devlet olduğu, kapitalizmin açtığı yollu sözleri bugün ekonomik güçlüklerin artışı kesinlikle yalanlıyor. İşçi sınıfı şu olguyu, kendisinin açıkça aldatıldığını kavramaya başlıyor.

Son zamanlarda sosyal yardımların kısıtlanmasına, işten çıkarmalara ve işyerlerinin kapatılmasına karşı direniş güçlendi ve yeni biçimler aldı. Judenburg kentinde 10 bin kişi işten çıkarmalara ve VEW işletmesinin kapatılması tehlikesine karşı protesto yürüyüşü yaptı. Niklasdorf kentinde kağıt fabrikası işçileri ve Felten Guillaume fabrikası işçileri sokakları abluka ederek işletmelerinin kapatılmasını protesto ettiler ve kamuoyunun dikkatini kendi sorunları üzerine çektiler. Bu eylemlerde sol sendika birliği ve komünistler aktif rol oynadılar.

L. Schüssler şöyle dedi: «Sosyal partnerlik» terimi uzun yıllar FAC'nde de kullanıldı. Ama şimdi artık bu terimi olumlu anlamda kullanan bir sendika yöneticisi gösterilemez.

Sendika üyesi geniş yığınlar son 2–3 yıl içinde sosyal-demokratların başında buldukları hükümetin işçiler yararına, bunalımın yükünün emekçilerin sırtına yüklenmesine karşı hiç bir seçenek önermediğini daha açık olarak gördüler, daha iyi kavradılar. Sendikaların görüşlerindeki değişime eğilimini gösteren bir örnek vermek istiyorum.

Bu yıl 1 Mayıs'ta Ruhr bölgesinin bir kentinde Kuzey Rhein-Westfalen eyaletinin sosyal demokrat bakanı konuşacaktı. Büyük çoğunluğu sosyal-demokrat olan kent sendika yöneticileri onun davet edilmesine karşı çıktılar. Neden? Gerekçe şuydu: Eğer mitingte politikası emekçilerin yaşam düzeyini düşürmeye yönelik olan hükümetin temsilcisi konuşursa, bunun sonuçlarından yerel sendika yöneticileri sorumlu olamazlardı. Bu tür daha bir sürü örnek var ve bunlar yepyeni eğilimlerdir. Şimdiye kadar onlar bu denli keskin biçimde ortaya çıkmamıştır. Elbette bunları abartmamak gerek, ama sendikalarda sosyal-demokratlarla işbirliği yapma olanakları açısından bunları hesaba katmamak da doğru olmaz.

Aloyse Bisdorff (Lüksemburg Komünist Partisi) şunları söyledi: «Sosyal partnerlik», «genel refah devleti», sendikaların bu tür görüşlerin gerçekleştirilmesine çekilmesi üstüne söylenenler gösteriyor ki, sosyal-demokrat sendikaların kabul ettikleri biçimdeki «sosyal partnerlik» yüksek ekonomik konjonktür aşamasına özgüdür. Şimdi ise böyle bir politika iflasla sonuçlanıyor. Şimdi hükümetler kendileri, sağcı partilerin yönettikleri hükümetler bir yana, sosyal-demokratların yönetimindeki hükümetler bile önceleri örülen sosyal güvenlik ağını yırtmaya çalışıyorlar, partnerlik politikasına katılmış olan sendikalar ise saldırıya uğruyor. Diyorlar ki, sendikalar ileri sürdükleri istemlerle işleri oraya kadar vardırıdılar ki, işçiler ve

tüm halk çalışıp kazanmadan yaşamaya alıştı. Sendikalar ise savunma konularına geçti. »

70'li yılların ortalarında sendikalar Lüksemburg'a özgü «sosyal partnerlik»e, yasalarla temellendirilen kurumsallaştırılmış üç yanlı işbirliği sistemi çerçevesinde katıldılar. Onlar, 1983 sonuna kadar geçerliliğini koruyacak olan ve ücretlere otomatik olarak fiyat artışları kadar zam yapılırsa sendikaların yeni ücret artışı istemeyeceklerini saptayan ve sıfır anlaşması adını taşıyan, toplu sözleşmeyi onayladılar. Ama daha sonra hükümet endekslerin hazırlanması ve yayınlanmasını yasakladı, bunalım, patronları yükümlülüklerini yerine getirmemeye teşvik etti. Böylece sendikalar çok zor bir duruma düştüler, konularını yeniden belirlemek zorunda kaldılar. Sosyal-demokrat çevrelerin ekonomi politikasına karşı da belirsiz bir tutumları var. Sendikalar içinde komünistlerle birlikte yürümeye hazır olanlar da var. Ama bu güçler, ne yazık ki, henüz zayıf. Bunların güçlenip güçlenemeyeceklerini zaman gösterecek.

Tüm bu gelişmeler sendikaların yöneticilerini «sosyal partnerlik» temeline dayalı modellerin asılsızlığını kabul etmek, komünistlerin öteden beri zorunluluğunu belirttikleri protesto önlemlerine başvurmak zorunda bıraktı. 27 Mart 1982'de başkentte büyük bir protesto yürüyüşü yapıldı. Buna yaklaşık 40 bin insan, yani tüm çalışan nüfusun dörtte biri katıldı. Daha sonra 5 Nisanda uyarı grevi yapıldı. Onun boyutları beklenenden kat kat büyük oldu. 80 bin kişi işi durdurdu. Bu iki sendikal eylemin karakteristik yanları şunlardır:

- Hareketin görülmedik boyutlar alması. İkinci Dünya Savaşından bu yana gerçekleşen en yığınsal eylemler olması ve bunlara yalnız büyük ağır endüstri işletmelerinde çalışanların değil, aynı zamanda orta ve küçük işletmelerde çalışanların da katılması;
- hareketin politik doğrultusu, hareketin her şeyden önce hükümetin uyguladığı politikaya karşı yönelik olması;
- gösteriler sırasında ortaya çıkan sendika-içi birlik, tüm sendika örgütlerinin, bu arada hükümetteki ortaklardan biri olan Hristiyan Sosyal Parti'den uzaklaşan hristiyan sendikaların da, yürüyüşe katılmaya çağrılmış olması.

Giderek daha açık bir biçimde görülüyor ki, kapitalistlerin devlet eliyle teşvik edilmesi biçimleri, eğer bunlara devlet tarafından denetleme ve zorlama önlemleri eşlik etmezse, gerekli ekonomik etkinliği sağlamıyor. Bununla ilgili olarak Lüksemburg Komünist Partisi, çelik endüstrisinin ulusallaştırılmasını öngören ekonomi politikası görüşünü belirledi ve görüşlerini Jan Kill merkezince yayınlanan broşürde açıkladı. Biz bu sorunla ilgili doğrudan sendikalarda tartışma açılmasını sağladık. Sendikalar şimdi ekonomik ve sosyal politikayla ilgili konseptleri yeniden gözden geçirip değerlendiriyorlar ve yakın günlerde sendikaların olağanüstü kongrelerinde görüşülmeye sunulacak seçenekleri hazırlıyorlar.

Bu konuyla ilgili olarak *Mogens Höner* (Danimarka Komünist Partisi) de şunları belirtti. Ülkemizde 1975 yılından son zamanlara kadar devlet dümnenini sosyal-demokratlar kullandılar. Sözümona gelirler politikası, mali alanda kimi önlemlerin yardımıyla toplumsal zenginliklerden daha etkin yararlanma denemesiydi. Hükümet bir yandan da Danimarka'nın dış pazarda rekabet gücünü artırmak amacını güdüyordu. O, aynı zamanda sermayenin yeni işyerleri açmak için yatırım yapmaya teşvik edilmesi gerektiğini savlıyordu. Sonuç olarak bizdeki sosyal-demokratların uyguladıkları sıkı para politikası Reagan ve Thatcher'in politikalarından farksızdı. Ancak son zamanlarda toplu sözleşmelerde ücret saptama sistemlerinde belirli değişiklikler yapıldı. Ücretlere otomatik olarak fiyat artışları oranında zam yapılması kaldırıldı, devlet memurlarına yapılan ödemeler kısıtlandı. Ekonomi bakanlığının hesaplarına göre 1975 ile 1981 arasında Danimarka Merkez Sendikalar Birliği üyesi işçilerin reel ücretleri yüzde 12 oranında, devlet memurlarının ise yüzde 24 oranında düştü.

Görülüyor ki, Danimarka'da sosyal-demokrat hükümet sermayenin saldınsını desteklemiş ve teşvik etmiştir. (2)

«Üçlü görüşmeler» için, yani hükümet, sendika merkezi ve işverenler birliği, hep birlikte ülkenin ekonomik durumunu değerlendirdikleri, toplu sözleşmelerde ücret artışlarının sınırlarını belirledikleri görüşmeler için ortam hazırlandı. Bundan sonra ayrı ayrı sendikaların paşa sofrasından kırıntılar alabilmek için savaşmasına izin verildi. Uzlaşmacılık politikası henüz açık bir biçimde uygulanmıyor. Ama sendika ağalarının İşverenler Birliği yöneticilerinin, Ekonomi Bakanlığı'nın ve «akıllı» ekonomi danışmanlarının konuşmalarının birbirine son derece benzemesi dikkati çekiyor.

Hükümet, Merkez Sendikalar Birliği ve İşverenler Birliği 1983 toplu sözleşme görüşmeleri öncesinde sorunu şöyle ortaya koydular: «Ya ücretlerin artırılması yada yeni işyeri sağlanması». Ancak biliniyor ki, ücretlerin dondurulması ek işyeri sağlanmasına yol açmamıştır. Tam tersine 1979'dan bu yana işsizlerin sayısı iki kat artmıştır. Sendikalarda örgütlü 1,5 milyon işçiden 700 bini, yani yaklaşık yarısı, 1981'de şu veya bu ölçüde işsizlik yardımı almak için başvurmuştur. 1981'de ülkede ortalama 300 bin kadar işsiz vardı, bunlara şu veya bu biçimde kendiliğinden iş borsasını terketmiş 100 bin kişiyi de katmak gerekiyor.

Sıkı ücret ve fiyat politikası iç pazarı altüst etti. Konut yapımı hemen hemen büsbütün durdu. Halkın satın alma gücü sınırlı olduğu için endüstri malları alıcı bulamıyor. Hükümetin uyguladığı ücret politikası, Danimarka'yı bir gösterge bakımından – yığınsal işsizlik bakımından –

(2) Bu politika 1982 Eylülünde kurulan burjuva hükümeti tarafından sürdürülüyor.

Avrupa'nın en önde gelen ülkelerinden biri haline getirdi. Bu, reformistlerin uyguladığı politikanın temsizliğini gösteren güçlü bir kanıttır.

TEMEL SORUN-BİRLİK

Yiannis Theonas (Yunanistan Komünist Partisi) şöyle dedi: 1981 Ekiminde demokratik güçlerin utkusundan sonra ülkemiz işçi hareketi yeni önemli görevlerle karşı karşıya geldi.

Derin ekonomik bunalım, tüm daha önceki gelişmenin sonucudur. Yunanistan'ın geçtiği yol için karakteristik olan tekellerin denetimsizliği ve yabancı sermayeye bağımlılıktır. Diktatörlüğün alaşağı edilmesinden sonra işbaşına gelen sağcı hükümetler bunalımın yükünü emekçilerin sırtına yüklemeye ve tekellerin kârlarını artırmaya çalışmışlardır. Egemen çevreler bunu sağlamak için işçilerin sendikal örgütlerini de kullanmayı denemişlerdir. Değişik müdahale olanaklarından, sendikaların gerici tüzüklerinden yararlanarak, kukla örgütler kurarak, sağcı hükümet, yönetimine patronların adamlarının girdikleri Emek Federasyonu da içinde, sendikal örgütlerin çoğunu kendi etkisi altına almayı başarmıştır.

Şunu da belirtelim ki, bu kişilerin sosyal-demokrasi ve reformizmle hiçbir ilişkisi yoktur. Bizde reformizmin etkisi sınırlıdır ve bundan ötürü patronlar işçi hareketine karşı doğrudan saldırıya girişmişler, onu bölmek ve zayıflatmak için bu harekete kendi ajanlarını yerleştirmişlerdir. 1974'ten sonra sendika birliklerinden sınıf bilinci gösteren işçi örgütleri çıkarıldılar.

Şimdi ülkede 5 sendika konfederasyonu var, ama bunlardan yalnız Yunanistan Genel Emek Konfederasyonu (YGEK) reel güce sahip. Onun çalışmaları, Komünist Partisi'nin etkisiyle, sınıfsal ilkelere dayanıyor. O, işçi sınıfının «tabanda» birliğini sağlama politikası uyguluyor ve YGEK'na üye sendikaların çalışmalarını diğer sendikaların çalışmalarıyla koordine ediyor. Biz değişik doğrultulu sendika örgütlerinin işbirliği taktiğini işliyoruz ve ortak eylemler programı temelinde bu işbirliğini tüm gücümüzle teşvik etmeye çalışıyoruz.

Bugün Yunanistan Sosyalist Hareketi (PASOK), anti-tekelci ve demokratik gelenekleri olan bir parti hükümettedir. Politik yaşamın demokratikleştirilmesine yardım eden birçok olumlu adım atılmasına karşın, PASOK seçim öncesindeki vaatlerini gerçekleştirme yönünde pek ilerlememiştir. Hükümet ekonomi alanında ağırlığı özel teşebbüse veriyor, tekelere karşı hiç bir önlem almıyor, tekelere bağımlılığa son vermek için hiç bir somut girişimde bulunmuyor.

Hükümet, uyguladığı politikanın optimal olduğunu, sözde o kimi vaatlerini yerine getirmemiş olsa da, bunun, elde edilen başarıların, kaza-

nımların önemini azaltmadığını savlıyor. Ne var ki, ne yapıldıysa, demokratik güçlerin baskısıyla yapıldı. Sağcılar, hâlâ devlet aygıtında güçlü konumlarını koruyorlar. Hükümetin politikasında sağcı güçleri erkten bütütin uzaklaştıracak her türlü değişikliği önlemeye çalışıyorlar. Böylece ülkemizde bir yandan yığın hareketinin gelişmesi ve demokratikleşmesi yönünde yeni adımlar atılması için yeni olanakların doğduğu, öte yandan buna sağcı çevrelerin, emperyalizmin ve oligarşinin karşı koyduğu ve PASOK hükümetinin politikasında uzlaşma ve gerileme eğilimlerinin görüldüğü karmaşık ve çelişkili bir durum oluştu.

Geçenlerde Meclise sendikaların çalışmaları ve işçi temsilcilikleriyle ilgili yeni bir yasa tasarısı sunuldu. Bu tasarıda lokavtın tamamen yasaklanması, grev sırasında grev kırıcılarının kullanılmasının ve grevciler hakkında adli kovuşturmanın yasaklanması, sendikaların işyerlerinde çalışma yapabilmelerinin yasalarla güvence altına alınması vb. gibi işçi sınıfının savaşımına önemli katkıda bulunacak bir dizi madde bulunuyor. Bu önemli ve ülkemizde ilk kez ileri sürülen istemlerin ve bunlarla ilgili maddelerin gerçekleşmesi için savaşmak gerekiyor.

Sempozyuma katılanların tümünün belirttiği gibi her ülkede ve uluslararası çapta sendikaların birliği sorunları son derece geniş kapsamlıdır ve tüm bu sorunlara hemen çözüm getirmek olanaksızdır. Ama bu sorunlar son derece önemli sorunlardır. Ve amaca ulaşmak için esnek, kararlı, sabırlı çalışmalar yapmak, önce en yakıcı sorunlar, çözümü için ortak çabalar gereken sorunlar üzerinde yoğunlaşmak gerekiyor.

ULUSLARÜSTÜ TEKELLERE NASIL KARŞI KONULABİLİR?

Büyük sermayenin emekçi haklarına saldırısı, bilimsel ve teknik ilerlemeyle ve ekonomide üretimin toplumsallaşmasının, özellikle uluslarüstü tekeller biçiminde, gelişmesiyle bağlı nesnel süreçler temelinde olmaktadır. Sempozyuma katılanlar bunu belirttikten sonra şu sorunun yanıtını aradılar: Sendikaların bu yeni olgular karşısında güçsüz durumda oldukları görüşü doğru mudur?

L. Schüssler şöyle dedi: Sendikaların böyle olgular karşısında güçsüz durumda kaldıkları görüşünü Alman Sendikalar Birliği eski başkanı Heinz-Oskar Vetter ileri sürdü. Bu görüşü ciddi biçimde ele almak gerek. Bilimsel ve teknik ilerlemeye karşı çıkmak olanaksızdır, ama sosyal sonuçlarının ortadan kaldırılmasını istemek de yeterli değildir. Savaşım, bilimsel ve teknik ilerlemenin emekçiler zararına oluşturduğu sosyal ve ekonomik koşullarda köklü değişimler yapılmasının sağlanması yönünde olmalıdır. Ekonomide üretimin toplumsallaşması sürecinin engellenmesi de düşünülemez. Ancak uluslarüstü tekeller bu olguyu, artan güçlerini işçi sınıfına

karşı kullanıyorlar. Şunu da belirtelim ki, sermayenin saldırısına karşı koymada kullanılan kimi geleneksel araç ve yöntemler, eskisine kıyasla etkinliğini yitiriyor. Demek ki, savaşımın yeni koşullarına uygun yöntemler arayıp bulmak en önemli görevlerden biridir.

Bu konuyla ilgili olarak A. Bisdorff şunları belirtti: Sendikaların sermayeye karşı savaşımında başlıca silahı grevdir. Ama bu silah da etkinliğini sürekli yitiriyor, çünkü uluslararası sermaye bir ülkede üretim durdurulduğu zaman, buna başka bir ülkede devam etmenin, bunu başka bir ülkeye aktarmanın yollarını buluyor. Şöyle bir örnek: Bizde 4 aydır çelik levha üretiliyordu ve bu üretim için siparişin nereden geldiğini kimse bilmiyordu. Sipariş tamamlandıktan sonra öğrendik ki, bunları o zaman grevde olan İngiltere işçilerinin üretmesi gerekiyormuş. Bundan ötürü sendikalar düzeyinde, partiler düzeyinde olursa daha da iyi olur, uluslararası işbirliğinin nasıl örgütleneceği sorunu çok önemlidir. Kanımızca bu sorunu incelemek, tartışmak iyi olur.

B. Ramelson şöyle dedi: Uluslarüstü tekellerin böyle geniş eylemlerde bulunabilmelerinin ana nedeni dünya çapında sendikal harekette birliğin olmamasıdır. Bence hatta şöyle denilebilir: Biz büyük sermayenin birliğini görüyoruz, bunun karşısında ise işçilerin gerekli birliği yok. Sendikalar bunu kabul ediyorlar, ama bu alandaki güçlükleri aşmayı, örgütleri içindeki tutuculuğu yenmeyi henüz başaramadılar. Bundan başka işçileri birbirinden ayıran ideolojik görüş ayrılıkları da var ve henüz bu görüş ayrılıklarını giderme yönünde gerekli çalışma yapılmıyor. Dolayısıyla, uluslarüstü tekellere karşı savaşımında birliğin güçlendirilmesi en ivedi görevdir ve bu görevin yerine getirilmesinin önündeki engellerin aşılması için gerekli yol ve araçlar aranıp bulunmalıdır.

Bu alanda artık bazı şeyler yapılmıştır. Sendikaların usta başılar düzeyinde, işletme sendikaları yönetimleri düzeyinde eylem birliği örnekleri de var. Bu alanda olanaklar da var. Kanımızca uluslararası çapta işçi temsilcilikleri kurulmalı, bunun örgütsel yapısının nasıl olacağı belirlenmelidir. Belki daha sonraları sendikalar ile uluslarüstü tekeller arasında görüşmeler bile yapılabilir. Böylelikle tekellerin bir grup işçiyi başka bir grup işçiye karşı çıkarması engellenebilir.

Bizim artık belirli bir deneyimimiz de var. Ve bu işi yapmak, ilk bakışta sanıldığı kadar da güç olmasa gerek. Diyelim ki, iki çokuluslu şirkete (biri kauçuk üretiyor, diğeri otomobil) karşı savaşım başladı. Sendikalar bir grup usta başını işbirliğinin temellerini atmak için Avrupa'daki çeşitli işletmelere gönderdi. Onlar bu görevi başarıyla yerine getirdiler ve örneğin, İspanya, Belçika ve Fransa emekçileriyle dayanışma bağları kurdu. Aynı şirketin değişik işletmelerinde çalışan işçiler arasındaki sıkı bağlar bir işletmedekilerin diğer işletmedekilere karşı konulmasına olanak vermiyor. Bu, sendikaların karşı karşıya geldikleri yeni bir sorundur ve onlar

eğer varlıklarını sürdürmek istiyorlarsa bu sounu çözmek zorundadırlar. Değişik ülkelerdeki sendikaların yönetimleri arasında daha sıkı ilişkiler kurmak ve bunları geliştirmek gerekiyor.

Ben yeni savaşım yöntemleri aradığımızı söyledim, ama eskilerinden de değişen koşullarda yeni biçimde yararlanılabilir. Örneğin, işletmelerin işgali. Bir zamanlar bu çok etkin bir savaşım biçimiydi. İşçiler fabrikayı işgal ettikleri zaman, patron grev kırıcılarını fabrikaya sokamıyordu. Şimdi birçokları greve gitmeye, fabrikayı işgal etmeye korkuyor, çünkü eğer böyle yaparsak fabrikayı kapatırlar diye düşünüyor. Onlar endişelerinde haklıdırlar. Binlerce işçi derhal sokağa atılabilir ve grev de amacına ulaşamaz. Görülüyor ki, bu yöntemin belirli koşullarda uygulanması olanaksızdır. Yine de burada bir «ama» var. Eğer sizin işletmeniz büyük üretimin bir kolu, çokuluslu şirketin bir halkası ise ve eğer bir veya iki işletme kapatılıyorsa, ama aynı şirketin diğer ülkelerdeki fabrikalarında çalışan işçilerin dayanışma duyguları gelişmişse, grev, patronlara baskı yapmada etkin bir araç olabilir. Böyle eylemlerin tüm yanlarını çok iyi düşünmek, her şeyi ölçüp biçmek, donatımın yurt dışına çıkarılmasını ve sermayenin bir başka işletmeye aktarılmasını önlemek, savaşıma yalnız işçileri değil, tüm yöre halkını çekmek (bunun için gerekçe vardır; bizde bir kez bir işletme kapatıldığı için yöre halkı dayanışmaya çağırıldı, halk katıldı ve kentte her şey, ticaret, tüm yaşam durdu) çok önemlidir. Öyle hareket etmek gerek ki, patronlar şunu anlasınlar: Eğer üretimi bir başka yere değiştirmeye kalkıştırlarsa, o zaman onlarca milyon sterlinden olacaktırlar. Bu durumda grev, fabrika işgali, toplu sözleşme görüşmelerinde patron üzerinde baskı aracı olabilir. Ve bu durumda öyle oluyor ki, savaşımın eski biçimi yeni içerikle doluyor.

Bence özellikle savaşım biçimleri açısından bizim henüz gerektiği gibi kavrayamadığımız bir nokta da şu: Çokuluslu şirketlerin karakteristik çizgilerinden biri de global işbölümü sayesinde maksimal kâr sağlamalarıdır. Ürün, çeşitli ülkelerde üretilen parçalardan oluşmaktadır. Batı dünyasında tüm parçaları bir ülkede, diyelim ki İngiltere'de, FAC'nde, ya da İsveç'te üretilmiş bir otomobil var mıdır? Motoru İspanya'da, transmisyon aygıtı Belçika'da, karoserisi İngiltere'de üretiliyor, bir başka yerde de montajı yapılıyor. İşte bu durumdan yararlanmak gerekiyor. Burada çokuluslu şirketlerin çeşitli ülkelerin işçilerini birbirine karşı kıskırttıkları belirtildi. Ama uyumlu eylemlerle bunu önlemek ve çokuluslu şirketin üretimini dezorganize etmek olanaklıdır. Ve bu, işçilere yönetimle görüşmelerde ek güç sağlayacaktır. Bence sendika hareketi bu tür savaşım biçimlerini yetkinleştirmelidir. Bu tür savaşım biçimleri yalnız uluslararası çapta değil, ulusal çapta da uygulanabilir.

Uluslarüstü şirketler tüm kapitalist dünyayı avucunun içine almışlar, onunla istedikleri gibi oynuyorlar. Amaçlarına ulaşmak için ulusal dev-

letlerden de yararlanıyorlar. Ama uluslarüstü şirketlerin çıkarları ile şu veya bu devletin çıkarları arasında sık sık çelişkiler beliriyor. Bu devletler duruma hakim olmak için bazan işçi sınıfına ödünler de veriyorlar, uluslarüstü tekelere baskı yapma isteği gösteriyorlar. Sendikalar, bu durumdan yararlanmak için ellerinden geleni yapmalıdırlar. Şöyle bir başka çelişki daha var: En çok uluslarüstü şirketi olan dünyanın en güçlü emperyalist devleti ABD bu şirketlerin çıkarlarını savunarak sık sık diğer devletlere baskı yapmaktadır. Bu çelişkiden doğan olanakları her ülkede ve aynı zamanda uluslararası çapta komünistlerin ve sendikaların somut olarak çözümlemesi gerekiyor.

B. Romelson'un görüşüne katılan *L. Schüssler* şunları ekledi: Ulusal çerçevede ve uluslararası alanda sendikaların eylem birliği sorunu, gerçekten de temel sorundur. Ortak görevleri ortaklaşa çözmek için hatta çeşitli sendikalar arasındaki ideolojik çelişkileri bile belirli ölçüde bir yana bırakmak gerekir. Nevar ki, örneğin Alman Sendikalar Birliği bazı sendikalara karşı hoşgörüsüz davranıyor. Birlik fikri yerel çıkarları her şeyin üstünde tutanlara karşı da kullanılmalıdır.

Bildiğim kadarıyla Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Sekreterliğine bağlı çokuluslu şirketlerle ilgili konseyler var. Nevar ki, işletmelerdeki sendika temsilcileri, örneğin üretim konseyleri üyeleri bu konseyler hakkında pek bir şey bilmiyorlar. Yani belirli örgütsel kuruluşlar var ama, bunlar uluslarüstü şirketlere karşı savaşıma çok az katkıda bulunuyorlar.

FAC'ndeki ilerici sendikacılar tüm bu sorunları tartışıyor, inceliyorlar. Kanımızca savaşım stratejisinde en azından şu noktalar yer almalıdır: Uluslarüstü şirketlerin çeşitli işletmelerindeki işçilerin tüm temsilcileri arasında karşılıklı enformasyon değiş tokuşu sağlanmalıdır; uluslarüstü şirket çapında ortak istemler programı hazırlanmalıdır; bu istemlerin gerçekleştirilmesi için savaşımda eylemler uyumlaştırılmalıdır.

Bu yönde iyi örnekler var. Kassel kentinde Hollanda kimya şirketine ait bir işyerinde kimi işçilerin işine son verildi. İşletmede çalışanlar şirketin ana işletmelerinde çalışan Hollandalı işçilerle bağ kurdular. Karşılıklı enformasyon değiş tokuşu sağlandı. Karşılıklı delegasyonlar gönderildi, dayanışma gösterileri örgütlendi. Böylece Kassel'deki yürüyüşe Hollandalı işçiler de katıldı. Ancak bunlar işbirliğinin daha ilk adımlarıdır, ama bunlar çalışmalarımızın ne yönde olması gerektiğini gösteriyor.

M. Höwer şunları söyledi: Kimi güçler komünistlerle bağı olan sendika örgütleriyle ilişki kurmaya yanaşmıyorlar. Nevar ki, FAC Kağıt ve Basım İşçileri Sendikasında bunun tam tersi bir gelişme görüyoruz. Bu sendikanın başkanı *Leonhard Mahein* aynı zamanda Uluslararası Basım İşçileri Sendikaları Birliği'nin de başkanıdır ve uzun yıllardır burada bize karşı

olumlu bir tutum takınıldığını gözlüyoruz. Hem de başlangıçta bizimle bağ kuran FAC sendikası oldu. Bu sendika aynı zamanda DAC'ndeki aynı işkolü sendikasıyla da bağlar kurdu. İşbirliği öyle boyutlar aldı ki, Uluslararası Basım İşçileri Sendikaları Birliği Dünya Sendikalar Federasyonu'nun aynı işkolündeki sendika birliğiyle bağ kurmak zorunda kaldı. Bu sendikalar sırayla DAC'nde ve FAC'nde, yada başka bir ülkede ortak toplantılar düzenliyor, görüşmeler yapıyorlar.

Sendikalar arasındaki işbirliği somut sonuçlar veriyor. Örneğin, Danimarkalı çokuluslu şirketin işçileri Yıllanda'da ücretlerin arttırılması iste-miyle savaşıma geçtikleri zaman, şirket, emekçilere baskı yapmak için, üretimi Hamburg'taki şubelerine aktardı. Bu durumu duyurmak için iki işletmenin sendika yönetimi arasında bağ kuruldu ve neredeyse 1 saat sonra gerekli sonuçlar alındı. Daha ilginç bir örnek vereyim. Danimar-ka'da bir burjuva gazetesinde çalışan işçiler 141 gündür grevdeydi. Ga-zetenin yönetimi üretimi başka ülkelere – FAC, Hollanda vb. – aktarma kararı aldı. Ama biz Uluslararası Basım İşçileri Sendikaları Birliği ara-cılığıyla bu planları suya düşürdük. Daha sonra siparişleri DAC, Polonya ve Çekoslovakya'ya vermeyi denedi. Ve gene Uluslararası Basım İşçileri Sendikaları Birliği'nin ve Dünya Sendikalar Federasyonu'na bağlı basım işçileri örgütlerinin işbirliği sayesinde bunu da engelledik. L. Schüssler yoldaşın belirttiği, işte bizim endüstri kolumuzda, basım alanında, kısmen gerçekleşmiştir.

Y. Theonas şöyle dedi: Bugün uluslarüstü şirketlerin işletmelerinde ça-lışan işçilerin uluslararası dayanışmasının geliştirilmesi her zamankinden daha zorunludur. Uluslarüstü şirketlerin ulusal ekonomilere müdahaleleri arttı. Ülkemizde birçok işletmenin yalnız adı Yunancadır. Yabancı ser-maye Yunanistan endüstrisinin en modern, randımanı en yüksek işletme-lerinden 1500'ünü ya doğrudan yada dolaylı biçimde denetliyor. Maden işleme kolunda, elektroteknik, petrol işleme ve kimya en-düstrisinde sermayenin yüzde 50'den yüzde 95'e kadarı uluslarüstü şir-ketlerin denetimindedir. Son yıllarda yabancı banka sermayesi etkin bir biçimde Yunanistan'ın kredi sistemine ve sigorta şirketlerine sızıyor. Sağcı hükümetler, başka kapitalist ülkelerde yapıldığı gibi, bunu önleyici önlem-ler almayı bile denemediler. Üstüne üstlük bu yabancı şirketlere öncelik tanınması yasalarla güvence altına alındı. Tüm bunlar işçi sınıfının sava-şımını zorlaştırıyor, karmaşıklaştırıyor.

Biz bir uluslarüstü şirketin çeşitli şubelerinde çalışan emekçiler arasın-da sıkı bağlar kurulmasının son derece zorunlu olduğu kanısındayız. Bu, işçilerin eylemlerini daha sonuç alıcı kılacaktır. Bunu kanıtlayan örnekler çok. Gemilerde çalışanların büyük grevi sırasında çeşitli ülkelerde deniz adamları sendikalarının seferber edilmesiyle geniş bir dayanışma sağ-landı. Radyotelgrafçıların grevi sırasında da aynı şey oldu.

Kanımızca her ülkenin komünistlerinin, aynı zamanda sendika militanı olan yoldaşlarımızın çabalarının sendikal örgütlerin uluslararası işbirliğine yardımcı olması için komünist ve işçi partileri arasında işbirliğini geliştirmenin büyük önemi vardır. Eğer partiler arasında sıkı bağ olursa, sendikalar arasında bağ kurmak çok daha kolay olacaktır. Yunanistan Komünist Partisi Fransız Komünist Partisi'yle birlikte, Yunanistan'da ve Fransa'da işletmeleri olan «Pechiney» adlı büyük alüminyum şirketinin işyerlerini kapatmasına karşı ortak eylemlere katıldı. Bir başka örnek. Denizcilerin geçen yılki grevi sırasında Avrupa'daki birçok kardeş parti dayanışmalarıyla savaşımıza yardım ettiler. Yunanistan Komünist Partisi ileride de bu yöndeki çalışmalarını sürdürecektir. Ve biz diğer ülkelerin işçi hareketinden, komünistlerinden destek göreceğimize inanıyoruz.

Fernand Hubsch (Lüksemburg Komünist Partisi) şunları söyledi: Kapitalist ülkeler sendikalarının en güçlü silahı önceleri olduğu gibi şimdi de grevdir. Ama uluslararası çapta dayanışma olmazsa grevler etkinliğini yitiriyor. Şunu da belirtelim ki, komünistler birçok kez bu dayanışmanın sağlanmasına aktif katılmışlardır. Biz Bremen'de, Saar'daki Alman Komünist Partisi örgütleriyle, Fransalı yoldaşlarla sıkı bağlarımızı sürdürüyoruz. 1978'de Thionville'de büyük bir işçi yürüyüşü yapıldı. Buna FAC, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya, İngiltere, Lüksemburg'tan komünistler de katıldı. Bu büyük yürüyüş başka partilere üye işçiler arasında da ilgi gördü. Ve bu bize ağır endüstri kolundaki sendikada konumlarımızı güçlendirme olanağı verdi. Komünistlerin uluslararası işbirliği, elbette, işçi hareketinin enternasyonal birliğinin güçlenmesinde en önemli etkidir.

RAYONALİZASYONA KARŞI NASIL TUTUM TAKINILMALI?

Bilimsel-teknik kazanımların ve rasyonelizasyonun büyük sermaye tarafından üretimde uygulanmasıyla ilgili sorunlar, yukarıda da belirtildiği gibi, çok çetin ve karmaşıktır. *R. Streiter*, bununla ilgili olarak şöyle dedi: İşletmelerde ve kurumlarda yeni teknolojinin uygulanması çok büyük tempolarla yürütülüyor. Mikro bilgi sayarların ve mikroprosesörlerin ortaya çıkmasıyla 80'li yıllarda rasyonelizasyon alanında öyle bir hızlı ilerleme beklenebilir ki, sendikaların önceleri karşılaştığı herşeyi gölgede bırakabilir. Bu yalnız, çok büyük sayılarda işyerinin yokedileceği endüstriyi değil, aynı zamanda kamu ve özel hizmetler alanını da etkileyecektir.

Personelle ilgili verilerin toplanıp kaydedildiği bir sistemin uygulanması, yani insanlar üzerinde tam kontrol kurulması olasılığı ile sorun daha da karmaşık bir duruma geliyor. Yüzlerce veya binlerce göstergeye kaydı yapılan kişi, işletme yöneticileri için «saydam»mış gibi bir duruma geliyor ve daha kolay işlenebiliyor.

Bu süreçlerin aldığı boyutları, şu veriler gösteriyor: Avusturya'daki kuruluşlarda, söz konusu personelle ilgili verileri değerlendiren aygıtların sayısı 1990'a doğru 27 binden tahminen 160 bine yükselecek. Aynı dönemde, kullanılan mikro bilgisayarların sayısı da 17 binden 145 bine çıkacak. Bu durumda, ne kadar büyük sorun ve zorlukların çığ gibi üzerimize geleceğini anlamak hiç de güç değildir.

Bu durumda sendikalar ne yapabilirler?

FAC basım emekçilerinin büyük grevi, örneğin, özel sektör emekçileri sendikası ve kağıt ve basım endüstrisi emekçileri sendikası ile patronlar arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri konusunda, ülkemizi de etkiledi. Grevlerin etkisiyle, uzun süren tartışmalardan sonra, rasyonalizasyonun sonuçlarından emekçileri koruma yönünde ilk sözleşme imzalandı. Sözleşme, yeni teknoloji uygulanması halinde görüşme zorunluğunu getiren ve işten çıkarmama güvencelerini içeren maddeleri kapsıyor. Ayrıca, enformasyondan yararlanma hakkı, üretim alanında işyeri temsilcilerine eğitim ve ek izin olanakları sağlanması bunların işletme yönetimine katılmaları gibi sorunları düzenliyor. Kuşkusuz, işyeri temsilcilerinin tümünü bilgisayar kullanımı konusunda uzman yapmaya gerek yoktur, ama üretimde yönetime katılmaları ve kararlar almaları için onlara bu konuda gerekli bilgiyi vermek zorunludur. Bu amaçla sol sendikalar bloku «Yeni teknolojiler. İşyeri temsilcilerine yardımcı olacak bilgiler» başlıklı özel bir broşür yayınladı. Broşürde işçi temsilcilerine yeni teknoloji uygulamasında özellikle nelere dikkat etmeleri gerektiği, bir anlaşmazlık durumunda İş Yasası'nın hangi maddelerine dayanılması gerektiği konusunda pratik öğütler veriliyor.

B. Romelson sorunun son derece ciddi olduğu görüşünü paylaştı. Ve şunları ekledi: Tamamiyle açıktır ki, bugün artık işçilerin makineleri kırıldığı Luddites'çiler zamanına geriye dönülmez, bilimsel ve teknik ilerlemeye karşı koymak düşünülemez. Sendikalar, modern teknoloji uygulamasının, işyeri kaybına, işsizliğe yolaçmamasını, tersine, çalışma ve yaşam koşullarının iyileşmesine neden olmasını sağlamak için çalışmalıdır. Buna nasıl ulaşılır?

Kanımızca, yeni teknik kullanımı, uygulanma yöntemleri sorunlarının önceden sendikalarla görüşülmesinde ısrar etmek gerek. Ücretler sorununun yanısıra, bu ciddi sorun da toplu sözleşme görüşmelerine yansımalıdır. Sendikaların, bugün işçi kontrolünün oynadığı yeni rolü anlamaları, taşıdığı yeni öneme değer vermeleri önemlidir. İşçi kontrolünün uygulanma yöntemleri somut koşullara bağlıdır ve değişik olabilir, ancak bu bir ölkü olarak sendikaların bilincin ayrılmaz bir parçasıdır.

M. Höver ise şunu vurguladı: Bizim partimiz de bilimsel ve teknik ilerlemenin sonuçlarına ilişkin sorunları çok önemli buluyor. Onun bilimsel-teknik devrim konusundaki konumu, 1981 Ekiminde yapılan seminerde

ele alındı. Seminere katılanlar, yeni teknik araçlar sorununa Marksist açıdan yaklaşımın önemini vurguladılar.

L. Schüssler'in sorusu: Federal Almanya Cumhuriyeti'nde, birçok sendikaların iş saati süresine ilişkin tarife anlaşmalarının vadeleri 31 Aralık 1983'te sona eriyor. Bu anlaşmalarda 40 saatlik iş haftası saptanmıştır. Sendika hareketinde, yürürlükteki sözleşmeleri geçersiz sayarak aşamalı olarak 35 saatlik iş haftasına geçilmesi için savaşmanın ne derecede uygun olacağı konusunda yoğun tartışmalar yürütülüyor. Komünistler iş haftasının kısaltılması yollarının bulunmasından yana çıkıyorlar. Biz bunu, rasyonalizasyonun ağır sosyal sonuçlarından kurtulmanın ve bilimsel-teknik kazanımların emekçiler yararına rol oynamasının araçlarından biri olarak görüyoruz. Öteki partilerden yoldaşlar acaba bu konuda ne düşünüyorlar?

B. Ramelson yanıt olarak şunları söyledi: Herşeyden önce, iş haftasının azaltılması ile, örneğin, işçilerin haftada üç gün çalıştığı (üç gün bir grup, üç gün başka bir grup) durum arasında fark olduğunu vurgulamak isterim. Bu sonucusuna işin paylaşılması diyorlar. Biz, doğal olarak, buna karşıyız. Bizler, ücretlerin korunması koşuluyla iş haftasının kısaltılmasından yanayız. Ve, kuşkusuz, izin sürelerinin uzatılması için savaşmak gerek. Bunların her ikisi de, bilimsel-teknik ilerlemenin yalnız büyük sermayenin değil, emekçilerin de yararına kullanılmasına hizmet edebilir.

İngiltere sendika hareketinin politikası şunda odaklaşıyor: Her sendikaya, iş haftasının kısaltılmasını, ücretlerin artırılması isteminden bile daha önemli bir istem olarak yükseltmesi salık veriliyor. Emekliliğe erken ayrılmaya söz konusu olduğunda ise, sorunlar ortaya çıkıyor. Kuşkusuz, bu belgi iyidir, ama ancak emekli maaşının yaşamaya yeterli olduğu durumda. Yok, eğer, örneğin İngiltere'de olduğu gibi, emekli maaşı düşükse, 60 yaşında emeklilik, aslında emekçilerin değil, patronların yararına oluyor. Burada artık söz konusu olan bir tür gizli işsizliktir. Bu nedenle biz, emeklilik yaşının indirilmesi istemini, emekli maaşlarının artırılması iste miyle bağlantı içinde yükseltiyoruz.

R. Streiter'in yanıtı ise şöyle oldu: Avusturya'da ekonomik güçlükler ve istihdam konusundaki zorluklar dolayısıyla, iş saatini azaltma sorunu ön plana geçti. Ancak bu konudaki görüş açıları çok değişik. Bazı sendikalar 35 saatlik iş haftasını savunurken, kimileri buna karşı çıkıyor. Bu konuda hükümet üyeleri arasında da birbirine karşıt görüşler var. İleri sürülen argümanlar da çok değişik. Bir yandan, iş yerlerini korumanın aracı olarak iş saatinin azaltılmasından söz ediliyor, öte yandan ise, ekonomik bakımdan bunun sakıncaları ileri sürülüyor.

Oysa, 1975 bunalımı dönemine rastlayan iş haftasının 45'ten 40'a indirilmesinin 200 bin işyerinin korunmasını sağladığını gösteren veriler

vardır. Demek ki, ortaya konan öneri hiç de yararsız değildir. Bunu da, bugünkü üretim tempolarının, emeğin olağanüstü yoğunluğu nedeniyle iş saatinin kısaltılmasını gerektirdiğini de hesaba katmak zorunludur.

Bizim önerimize göre, 1983'ten başlayarak 39 saatlik iş haftası uygulanmalı, daha sonra ise her yıl 1 saat azaltılarak 1987'ye doğru 35 saatlik iş haftası uygulanmasına geçilmelidir. Kuşkusuz, ücretlerin tam korunması koşuluyla. Çünkü gelirlerin düşmesi, dolayısıyla halkın satın alma gücünün düşmesi, hiç de istenmeyen ekonomik sonuçlara yolaçabilir. Bu konuda partiyle sendikaların görüşleri aynıdır.

M. Höwer, bilimsel-teknik ilerleme ve rasyonalizasyonla ilgili başka bir soruna parmak bastı: Söz konusu olan, uzmanlığı geliştirmedir. Bu sorunla ilk kez 1979'da karşılaştım. FÁC'nde kağıt ve basım endüstrisi işçileri sendikası o zamanlar, teknik ilerleme koşullarına uymalarını sağlamak üzere işçilerin tüm çalışma yaşamı boyunca aralıksız eğitimden geçmeleri ve uzmanlığını geliştirmeleri istemini yükseltti. (Bu arada şunu belirtelim ki, emekçilerin kimileri mesleksel hazırlığını yetkinleştirme eğitimi görürken, başkaları onların işyerlerinde çalışabilir.) Bir olasılıkla, Danimarka'da bu yılki toplu sözleşme görüşmelerinde böylesi istemler yer alacaktır. Çünkü bunların gerçekleştirilmesi işsizliğin azaltılmasına yardımcı olabilir.

L. Schüssler, FÁC'nde bu istemin ikinci plana geçtiğini söyledi.

B. Ramelson ise bu konudaki görüşlerini şöyle açıkladı: Kanıma göre bu istem, birincil istemler arasında yer almalıdır. Üretimin gelişmesiyle, teknik bakımdan ileri kolların ortaya çıkmasıyla, iki çelişkili sorun belirleniyor. Bir yandan, eski kollarla çalışan işçiler uzmanlığını yitiriyor, öte yandan ise, yeni endüstri kolları daha yüksek düzeyde uzman işçiye gereksinim duyuyor. Bizde işsizlik çok büyük boyutlar almış durumda, ama aynı zamanda belirli uzman işçiler yetişmiyor. Sendikalar, yeni teknik uygulamaların zorunlu olarak uzmanlık düzeyinin yükseltilmesiyle yanyana yürütülmesini, okulu bitirenlerin gerekli mesleki hazırlığı alabilmelerini, daha sonra da kendi uzmanlık alanına uygun iş bulabilmelerinin sağlanmasını istiyorlar. Ancak, egemen sınıf, bu sorunu gerektiği gibi çözmeyi denemiyor bile.

R. Streiter'in yanıtı da şöyle oldu: Sendikaların uluslarüstü tekellerin egemen olduğu koşullarda bilimsel-teknik ilerlemenin kazanımlarını kendi yararına kullanmada aciz olup olmadıkları sorusuna dönecek olursak, benim yanıtlım, hayırdır. Şunu belirtmek isterim ki, endüstrinin devletleştirilmesi, büyük sermayenin, uluslarüstü tekellerin günümüzdeki politikası karşısında belirli bir seçenek oluşturmaktadır. Yüksek konjonktür döneminde işçi sınıfı arasında, yeterli gelir sağladıkça hangi işte çalışılacağı önemi olmadığı görüşü yaygındır. Bu, devletleştirilmiş sektörün rolünün

ve onun sağladığı olanakların bilincine henüz varılmadığını gösteriyordu. Ancak, 1974–1975 bunalımı, görüşlerin değişmesine yolaçtı. Çünkü devletleştirilmiş endüstride işyerlerinin daha garantili olduğu anlaşıldı. Özel sektörde, uluslarüstü tekellerin işletmelerinde üretim kısıtlandığında, devletleştirmenin kendi çıkarlarına çalışan önemli bir etken olduğunu işçiler anlamaya başladı. Bugün, emekçilerin bilincindeki değişikliklerle bağıntılı olarak, devletleştirilmiş sektörü savunmak için, dolayısıyla uluslarüstü tekellere karşı savaşımında yeni olanaklar beliriyor.

Büyük sermayenin, bilimsel-teknik ilerlemenin kazanımlarını ve ekonomide toplumsallaşmanın önceliklerini yalnız kendi çıkarına kullanma çabalarına karşı koyma araçları aramak, böylece işçi hareketini ekonomik ve politik erkin ayrıcalıkları sorununa şu veya bu ölçüde dokunan istemlere yöneltiyor.

SENDİKALARIN İSTEMLERİNDEKİ VURGUNUN DEĞİŞMESİ VE PERSPEKTİF SORUNU

Sempozyumda tartışmalar sırasında şöyle bir soru belirdi: Günümüz koşullarında işçilerin savaşımında ağırlık noktası sırf maddesel sorunlardan üretimi yönetme, üretim koşullarını etkileme, sermaye üzerinde denetim sağlama alanında haklardan yana bir değişme mi gösteriyor?

Ücretlere ve işgünü süresine ilişkin geleneksel istemler etrafındaki savaşımın ardında, çoğu kez ekonomik erkin ayrıcalıklarına ilişkin daha büyük bir şey bulunmuyor mu? Ve bütün bunlar perspektif amaçlarla, toplumdaki köklü dönüşümlerle nasıl bir orantı içindedir?

L. Schüssler bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirdi: Sendika hareketinin ücretlerin artırılması, iş gününün, iş haftasının azaltılması vb. geleneksel istemlerinin önemini koruduğu kanısındayım. Ancak, günümüz koşullarında bunların gerçekleştirilmesi çok daha zordur ve FAC deneyiminin gösterdiği üzere, toplumsal-politik istemler gözle görülür bir biçimde artmıştır. Bunun nedeni endüstrideki bunalımda yatmaktadır. Satın alma gücünün artırılması veya iş saatinin azaltılması yoluyla işsizliğin ortadan kaldırılamayacağı görüşü sendika hareketinde yaygınlaşıyor ve bu nedenle giderek daha da ileriye varan toplumsal-politik istemler ortaya çıkıyor.

Lüksemburg'lu yoldaşların deneyimlerini anımsatan bir örnek vermek istiyorum. Başlıca endüstri üretimi türlerinin devletleştirilmesi istemi madden işçileri sendikalarının programlarında artık 30 yıldır yer alıyor. Ama sendikacılar bu dönemde söz konusu istemden ender söz ettiler. Ancak bugün sendika devletleştirme gereğini daha sıkça vurguluyor ve bunu

yaparken de tatamiyle somut tekelleri gösteriyor. Dortmund'da «Hösch» tekeli birkaç bin işyerini yoketti ve işçiler, sendikalar şirketin devletleştirilmesini istediler. Sorun yalnız sendika çevrelerinde değil, bu tekelerde çalışan işçi ve memurların toplantısında da tartışıldı. Bu istem oybirliği ile onaylandı.

Bunun nasıl gerçekleşeceği, başka bir sorun. Ve burada daha geniş bir sorunlar toplamına geçiyoruz. Çelik döküm endüstrisinde, yani bu arada «Hösch» tekeline de, yönetime katılım Montan sistemi çerçevesinde gerçekleşiyor. Bu sistem, gözetleme kurullarında işverenlerle ücretli işçilerin hak eşitliğini öngörüyordu. Ancak, bu kurullarda «tarafsız kişi» de yer alıyor. O, öyle sosyal-politik çevrelerden seçiliyor ki, genellikle, hiç de tarafsız olmuyor, oyunu kapitalistlerden yana kullanıyor. «Hösch» ve öteki işletmelerdeki savaşımın deneyimi, sırf yönetime katılmakla, işyerlerinin azaltılmasını önlemenin olanaksız olduğunu gösteriyor. Bugün devletleştirme istemi giderek artan bir ısrarla ileri sürülüyor. Ama devletleştirme de henüz çözüm getirmiyor. Tekelci-devlet kapitalizmi sisteminde devletleştirilmiş işletmelerde, kapitalistler için elverişli eğilimler gelişiyor. Tekellerin üretimi yönetme alanındaki egemenliğini azaltmak, bu işi demokratik denetim rayları üzerine oturtmak gerektiğini işçi sınıfı giderek daha açık kavriyor. Biz komünistler yığınlara şunu anlatıyoruz: Devletleştirmenin ancak işletmelerin yönetim organlarında işçi çıkarlarına ters düşen kararlar alınmasının olanaksız kılındığı zaman bir anlamı olabilir.

Y. Theonas şöyle dedi: Yunanistan'da sağcılar, halkın çoğunluğunun oylarıyla belirlenen, demokratik gelişme yönündeki dönüşümün anlamını çarpıtmaya, bu amacın gerçekleşmesine katılanları bölmeye çalışıyorlar. Partimiz, ülkedeki demokratik güçlerin birleşmesini en önemli iş sayıyor. Hükümeti seçim öncesinde verdiği sözü tutmaya zorlamaya çalışıyor. Biz, sendikaların maddesel sorunlarla sınırlı kalmayıp, emekçilerin ekonomik durumunun iyileştirilmesi açısından da önemli olan politik istemlerle de ortaya atılmaları için çaba harcıyoruz. YKP, endüstrinin ana kollarının devletleştirilmesinin, işçilerin üretimin yönetimine gerçek katılımının, tüm Yunanistan ekonomisinin gelişme programının oluşturulmasının önemini vurguluyor.

A. Bisdorff şunları belirtti: Büyük endüstrinin devletleştirilmesi sorunuyla ilgili olarak ben, bizim bu konudaki önerilerimizin nasıl hazırlandığını anlatmak istiyorum. Çelik endüstrisinde bunalımlı durum oluştuğunda ve bu bunalımın ağır niteliği ortaya çıktığında, birçok işletmelerin kapatılması ve işçilerin sokağa atılması tehlikesi belirdi. «ARBED» tekeli işçileri tam da bununla tehdit ediyor, durumu düzeltmek ve işyerlerinin korunmasını sağlamak için devletten para istiyordu. Hükümet, sendika ve tekel ortak çabalarla sözleşme hazırladılar. Bunun sonucunda 16 bin 500 işyerinin garanti edilmesi ve tekelin istihdam ve emek verimliliği prog-

ramı gerçekleştirmesi konusuluyla sanayicilere devlet tarafından büyük miktarda para yardımı yapıldı. Komünistler sözleşmenin uygulanmaya-
cağı konusunda uyarıda bulundular ve şunu belirttiler: Devletin paraları
bu özel işletmeye garantisiz veriliyor ve daha sonra işçiler bu paralar
üzerinde hiçbir denetim olanağına sahip olmayacaktır. Öyle de oldu.
Ayrılan paralar tekelin kasasına girdi ve bunların nasıl kullanıldığını
kimse bilmiyor. Ve biz şunu açıkça söyleme zamanının geldiği kanısına
vardık: Madem böylesine büyük miktarda devlet parası çelik endüstri-
sine yatırılıyor, öyleyse devlet bunların nasıl kullanılacağını da belirle-
melidir.

Şunu da belirtelim ki, burada söz konusu olan öylesine büyük miktarda
bir yardımdır ki, tekelin ana sermayesinin iki katını bulmaktadır. Ve sen-
dikacılar da giderek daha iyi anlıyorlar ki, eğer çelik endüstrisinde istih-
damı garanti etmek istiyorsak, tekelin ulusal çıkarlara ters düşen bugün-
kü stratajisine son vermek gerekmektedir. «ARBED» Brezilya, Güney Kore
ve başka ülkelerin endüstrisine sermaye yatırıyor. Bizde ise endüstrinin
ana kolu yokolma tehlikesiyle karşı karşıya. Lüksemburg'ta aktif nüfusun
% 20'sinin çelik endüstrisinde çalıştığı ve bu endüstrinin demiryolu taşı-
macılığında çalışanların % 60'ına iş sağladığı vb. dikkate alınırsa, bunun
ne kadar ciddi, ne boyutlarda ulusal bir sorun olduğunu anlamak hiç de
zor değildir.

Önümüzdeki aylarda endüstrimizin sermaye dağılımındaki ağırlık nok-
talarında hızlı değişimler olabileceğini ortaya koyan belirtiler komünist-
lerin yükselttiği istemlerin güncelliğini gösteriyor. İşadamları, yeni hisse
senetlerinin % 30'unu satışa çıkarma niyetindedir ve bunların yabancı-
ların eline geçmesi olasılığı dışlanamaz. Bu durumda, yakında artık
devletleştirecek bir şey kalmayacaktır. İşçi sınıfını, sendikaları, devletleş-
tirme gereğine, bizim istemlerimizi desteklemeye iten de işte bu durum-
dur. Bu istemlerin ayrıntılarının ne olduğu, partinin bastığı ve bizim tar-
tışmalar için bir temel saydığımız broşürden öğrenilebilir. (3)

B. Romelson şöyle dedi: Yoldaşlar, uluslarüstü tekellerin ekonomik
stratejisi karşısında alternatifin, toplumsal mülkiyet olduğunu söylediler.
Biz hepimiz toplumsal sektörün büyümesinden yanayız. Ama belirtmek
isterim ki, bu konuda yine de hayale kapılmamak gerek. Endüstri dev-
letin elinde olsa bile, işsizlik sorunu ortadan kalkmayacaktır. Bizde, İn-
giltere'de çelik döküm endüstri kolu 30 yıl önce devletleştirildi. Ama üre-
tim hacmi % 20 dolayında azaldı. Bakınız, işsizlik en çok hangi işkolla-
rını vuruyor: Çelik döküm, demir yolları, öteki ulaşım kolları. Elbette, biz-
de çelişkili gelişmeler oldu: Devletleştirme, devletleştirilmenin kaldırıl-
ması, yeniden devletleştirme vb. gibi. Yinelıyorum ki, biz devlet sektörünün

(3) Bak: Eng nei Stol-Politik! Virschlei vun de Kommunisten fir d'Natio-
naliseierung vun der ARBED.

elden gelen en üst düzeyde büyümesinden ve genişlemesinden yanayız. Çünkü o zaman hükümete baskı yapmamız daha kolay olacaktır. Ama sırf devletleştirme ile sorun çözülemez. Devletin ileride neler yapması gerektiğine işaret eden maddeleri de içeren bir program hazırlamak gerek. Devlet mülkiyetinin emekçilerin sorunlarına çözüm olmadığını, ancak bu çözüm için olanaklar içerdiğini daha Marksizmin klasikleri belirtmişti. (4)

R. Streiter konumunu daha ayrıntılı açıkladı: Avusturya'da yabancı sermayenin etkisinin arttığı gözleniyor. Son verilere göre, 420 bin dolayında işçi ve memur, yani emeğini satan Avusturya'lıların % 21'i, yabancı sermayenin kontrolünde bulunan yaklaşık 3.500 işletmede çalışıyor. Elektrik endüstrisinin % 71'i, sigorta şirketlerinin % 62'si ve ticaretin % 50'si, yabancıların elinde bulunuyor. Kendi inceleme ve araştırmalarının sınırlı olması nedeniyle Avusturya yabancı sermayenin giderek daha çok bağımlılığı altına giriyor. Modern tekniğe ulaşmak için, böylesi tekniğe sahip bulunan yabancı rakiplere kimi ekonomi kollarında, ülkemizde mal üretimine katılma hakkı tanımak gerekli oluyor. Örneğin, 1981 yılında 66 milyar şiling'in kâr biçiminde Avusturya dışına çıkarılmasına böylesi bir durum neden oldu. Yabancı tekeller kendi işletmelerini buraya yerleştirmeye davet ediyor, üstelik bunun reklamı, ucuz ve kalifiye iş gücünün varlığına dayandırılıyor. Hükümet bu tekelleri bol bol ödüllendiriyor.

Devletleştirilmiş sektör ekonomide önemli bir yer tutuyor, onu etkileme, yeni iş yerleri ve üretim dalları açma, endüstri kuruculuğuna ve araştırma çalışmaları alanına yabancıların sızmasına karşı koyma olanağı yaratıyor. Neki, devlet bu olanakları kullanmıyor. Devletleştirilmiş endüstrinin yapım kollarını amaca yönelik biçimde genişletme yerine, yabancı katılımlı işletmelere büyük yatırımlar yapılıyor. Yeni üretim dalları, öncelikle uluslararası tekellerin katılımıyla hizmete açılıyor.

Devletleştirilmiş bankalar özel sermayenin teşvik edilmesinde çok tehlikeli rol oynuyorlar. Bu bankalar, yeterince fazla paraları olduğu halde, Avusturya işletmelerine ancak yüksek faizlerle mali yardım veriyorlar. Bu paraları doğrudan Avusturya'da yatırmak yerine, spekülasyon amacıyla dışarıya yatırıyorlar.

Devletleştirilmiş endüstrinin kapitalist ekonomi sisteminin bir parçası olduğu gerçeğine, burada da haklı olarak belirtildiği gibi, gözlerimizi kapayamayız. Devlet işletmelerinin gözetleme kurullarında, işletmelerin yönetimlerinde özel sermayenin temsilcileri oturuyor. Bunların, devlet sektörünün daraltılmasında, kansız bırakılmasında ve özel sektöre devredilmesinde yararı vardır. Örnek olarak şu olguyu gösterebiliriz: Avusturya'nın devletleştirilen elektroteknik endüstrisi, önemli ölçüde, hükümetin

(4) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 20, s. 290.

ve sendikaların da yardımıyla, Batı Almanya'nın «Siemens»tekelinin kontrolüne geçirildi.

Devletleştirilmiş endüstriyi işçi sınıfının gerçek kalesi durumuna getirmek için, tekelci sermayeyi ve onun temsilcilerini işletmelerin yönetimlerinden uzaklaştırmak gerekir. İşçi ve memurlara üretimin yönetimine reel olarak katılma ve önemli kararlar alma hakkı verilmelidir. Ama gerçekte ne oluyor?

Bu hak, neredeyse sıfıra indirildi. Şunu da belirtelim ki, bizde sendika adatları genellikle maaş ve ücretler ödenirken işletmenin muhasebecisi tarafından kesiliyor. Böylece sendika üyesinin kendi örgütüyle dolaysız ilişki olanağı kaldırılıyor. Sendika konferansları çoğu kez öyle yapıyor ki, burada çoğunluk fraksiyonunca, yani genellikle sosyal-demokratlarca önceden hazırlanan kararlar, konferansta ortaya atılan öneri ve argümanlar gözönüne alınmadan kabul ediliyor. Avusturya Sendikalar Birliği'nin politikası, üretim kurumlarını işçi çıkarlarını temsil eden organ durumundan, işçiler üzerinde kontrol organı durumuna, yönetimin politikasını uygulama aracı durumuna getirmekten oluşuyor. Sendika üyeleri, demokratik bir hak olan, yönetim organlarını seçme hakkından fiilen yoksundur. Politik kararlar, sırf sendikanın tepesindeki az sayıda kişilerce alınıyor. Şöyle ki, kompleks bir çözümü gerektiren, birbirine bağlı sorunlar kompleksiyile karşı karşıyayız.

F. Hubsch da şunları belirtti: Lüksemburg'ta sendikalar, çokuluslu büyük tekellerin gözetleme kurullarında kendi delegelerini bulundurmaya sağlamışlardır. Ancak, işçilerin yönetime gerçekten katılmasının önünde birçok engel var. Yasa, örneğin, gözetleme kurullarının üyelerini, üretimle ilgili sırları korumakla yükümlü kılıyor. Bunun sonucunda işçi temsilcileri, bu işlerle ilgili bilgilerini, enfarmasyonu, emekçileri mobilize etmek için kullanamıyor ve böylece savaşım cephesi aşılıyor. Ama biz yine de üretime katılmadan yana çıkıyor, bunu savaşımın bir ara aşaması sayıyor, katılımın eşit hakkı olmasını istiyoruz.

Diyebiliriz ki, günümüz pratiği, devletleştiririnin kendi başına, sermayeye hizmet edebileceğini gösteriyor. Aynı şey, yönetime katılım konusunda da söylenebilir. Şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Hem demokratik dönüşümler perspektifiyle bağıntı içinde bulunan, hem de ekonomideki sosyalist dönüşümlerin temelini oluşturan, ekonomik ilişkilerin yeniden düzenlenmesi, acaba hem üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını (devletleştirilmesini) hem de bu üretim araçlarını doğrudan kullananların rolünün artırılmasını içeren, bütünsel bir süreç değil mi? Bunlar aynı sürecin kopmaz biçimde birbirine bağlı iki yanı değil mi?

Eğer sorunu daha geniş ele alırsak, komünistlerin stratejisinde önemli yer tutan, sendikal savaşımın politikleşmesi sorununa dayanacağız. Ama önce, bu sorunla doğrudan ilişkili yeni bir soruna değinelim.

SAVAŞ VE BARIŞ SORUNU KARŞISINDA

Barışı koruma sorunları ve bugün görülmemiş boyutlar almış bulunan yığınsal savaş-karşıtı hareket karşısında alınacak tutum, sendikaların karşılaştığı en güncel sorunlar arasında yer alıyor. Bu sorunun, sempozyuma katılanların ilgisini çekmiş olması, doğaldır.

FAC'nde sendika hareketinin kendisini her zaman, aynı zamanda barışı savunmaya da yönelik bir hareket olarak gördüğünü belirten *L. Schüssler*, bu konudaki görüşlerini şöyle ortaya koydu: Bugün sendikaların taşıdığı büyük politik sorumluluk, bu gelenekle bağıntılıdır. Görev, kuşkusuz, gezegenimizde tüm canlı varlıkları yokedebilecek termonükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmaktır. Bu nedenle, FAC işçi sınıfının birincil görevi NATO'nun orta menzilli roketlerinin ülke topraklarına yerleştirilmesine karşı kararlılıkla savaştır.

Birçok sendika, böylesi roketlerin Federal Almanya Cumhuriyeti'ne yerleştirilmesi kararının kaldırılmasına çağıran kararlar aldılar: Metal işçilerinin, ticaret emekçilerinin, banka ve sigorta şirketlerinde çalışanların, basım işçilerinin, öğretmenlerin, ağaç işleme endüstrisi emekçilerinin sendikaları. Sendikaların binlerce üyesi, barış yürüyüşlerine katıldı, bu yürüyüşlerin düzenlenmesiyle ilgili mitinglerde sendika militanları, sendika yöneticileri konuştu.

Silahlanma yarışı ile sosyal hak ve kazanımların adım adım sökülmesi arasındaki karşılıklı bağıntı emekçiler arasında giderek daha iyi anlaşılıyor. 1981 Kasımında Stuttgart'ta 70 bin işçinin katıldığı gösteri bir bakımdan bir gösterge niteliğindedir. Bu gösteriyi, tüm ülke çapında daha küçük boyutlarda, binlerce insanın katıldığı yürüyüşler izledi. Ama, işçi sınıfı ile barış yanlıları hareketi arasında işbirliğini geliştirmek için daha çok çaba harcamak gerekiyor.

A. Bisdorff, bu konuda şöyle dedi: Kanımızca, komünistler barışı sağlama sorununu sendika hareketinde daha derinlemesine açıklamayı görev olarak önlerine koymak zorundadır. İster silah fabrikasında olsun, ister örneğin haddehanede olsun, her iş yerinin bir nimet olduğu görüşü, sendika hareketi içinde hâlâ oldukça yaygındır. Komünistler, bilimsel incelemelere dayanarak, savaş endüstrisine ve silahlı kuvvetlere ayrılan harcamaların, iş yeri yaratmadığını, tersine, bunların azaltılmasına yola çıktığını, bu sektördeki istihdam artışının, ek ürün yaratmadığını, yalnızca enflasyona yola çıktığını göstermekle görevlidir. Şöyle ki, sendika hareketini, barış hareketine daha aktif çekmek gerekmektedir.

B. Ramelson da görüşlerini şöyle dile getirdi: İngiltere'ye gelince, bizdeki sendikaların özelliği, politik bilincin yüksek düzeyde olmasıdır. Örneğin, madenciler yalnız ekonomik sorunların çözümü uğrunda savaşımda çözümleyici rol oynamakla kalmıyor, ilk kez olarak, kapitalist ve sos-

yalist ülkelerden sendikaları davet ederek, barış sorunları üstüne uluslararası bir konferans yapmış bulunuyorlar. Ve ABD sendikaları, Sovyetler Birliği'nden delegelerin katılması halinde, temsilci göndermeyeceklerini bildirdiği zaman, madenciler şu yanıtı verdiler: «Öyleyse evinizde oturun. Kimi davet edeceğiz, bizim işimizdir. Bize herhangi bir koşul dikte edilmesine izin vermeyeceğiz.» Böylesi bir gelişmenin oluşu sevinc vericidir. Paris'te, silahsızlanmanın ekonomik-soyal yönleri üstüne dünya sendikalar konferansı yapıldı. Bu konferansın toplanmasının girişimcisi, Sofya'da yapılan Dünya Halklarının Barış Parlamentosu'na katılan İngiltere sendikacıları oldu. İngiltere madencileri ise, barışı desteklemek amacıyla her yıl konferans düzenleme kararı aldılar.

Barışı koruma konusu, sempozyuma katılanların tümünün konuşmalarında yer aldı. Sendikaların konuyu daha derinlemesine anlayabilmesi, onların silahlanma yarışına karşı, yumuşama ve barış uğrunda yürüttüğü savaşımın güçlendirilmesi için daha çok şeyler yapılması gereği, ortak görüş olarak belirdi.

KOMÜNİSTLERİN STRATEJİSİ

Sendikaların karşı karşıya kaldığı sorunlara komünist partilerinin yaklaşımı, hangi konuya değinirlerse değinsinler, sempozyuma katılanların tümünün konuşmalarında ortaya çıkıyor. Ancak, komünistlerin stratejisine ilişkin kimi sorunlar özel olarak vurgulandı.

L. Schüssler şöyle dedi: Keskinleşen bunalım döneminde partinin ideolojik çalışmaları özel bir önem kazanmaktadır. Bu çalışmalar işçilerin bunalımın nedenlerini anlamalarına yardım ediyor, kapitalist gelişmenin karşısına gerçek alternatiflerle çıkmayı sağlıyor.

AKP geçen yılların sınıf kavgalarında, emekçileri mobilize etmeye, eylemlerinin daha amaca yönelik olmasına yardım eden birçok kısa süreli programlar hazırladı. Bunu yaparken biz yalnız ertelenmez ödevlerle sınırlı kalmamaya çalışıyor, her zaman, komünistlerin bu sorunların çözümünü, kendi baş amacı olan sosyalizm savaşımıyla bağladıklarını vurguluyoruz.

FAC işçi sınıfının bir parçası olan biz komünistler için, gericiliğin çabalarına karşın işverenlerden, hükümetten koparılan her önlem, her hak önemlidir. Bunun yanısıra, işçiler sınıf kavgalarında deneyim biriktiriyor. Bugünkü sistemin olanaklarının sınırlarını daha açık görüyorlar. Bu kavgalarda yığınların bilinci yükseliyor, kapitalizmi yenecek ve barış politikası uygulanması, geleceğe güven, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için toplumsal temeli sağlayan sosyal düzeni kuracak durumda olacak güçler artıyor.

AKP, programında, sendikaların «terbiye edici etken» olarak, kapitalist sistemi savunmaya, onları «sosyal partnerlik» ideolojisinin yardımıyla büyük sermayeye bağlı kılma ve büyük sermayenin çıkarları temelindeki hükümet politikasının hizmetine sokmaya yönelik her türden denemelere karşı olduğunu vurguladı. İşçi hareketinde politik ve sendikal işbirliği, partimiz için, sendikaların savaşkan eylemlerinin desteklenmesi, kamuoyunun sendikaların istemleriyle dayanışma göstermeye mobilize edilmesi demektir.

Emekçilerin bilincindeki yükselişi izlerken biz, bunu, ortak platform temelinde savaşımımızın güçlenmesi için, eylem birliği için (komünistlerle sosyal-demokratlar arasındaki de dahil) bir olanak olarak görüyoruz. Bizim koşullarımızda sendikaların özerk bir politika izlemesi gerektiğine ilişkin inancımız artıyor. Özerklik kavramı, günümüzde, sendikalarda canlı bir biçimde tartışılıyor. Ve özerklik kavramı yalnız politik partilerden biçimsel bir bağımsızlık olarak değil, yalnız örgütsel bağımsızlık olarak değil, sendikaların eylemlerinde işçi sınıfının çıkarlarının belirleyici olması gereği olarak ele alınıyor.

Son yıllarda sermayenin temsilcileri sendikalara «komünist sızma» efsanesini yeniden ortaya sürdüler. Onlar, Marksist ülkelerin işçi sınıfı üzerindeki etkisinin artması ve işçi çıkarlarını ardıcılıkla savunanların konularının güçlenmesi karşısında uyarılarda bulunuyorlar. Metal işçilerinin sendika yönetimi, «Komünist sızma efsanesi» adlı broşüründe, bu kampanyanın perde arkası yönlerini açığa çıkarıyor. Broşürde, sınıf kavgalarının sertleştiği dönemlerde büyük sermayenin her zaman işçi hareketini parçalamayı denediği gösteriliyor. AKP başkanı H. Mies yoldaş bir demecinde uydurma suçlamalar konusunda şöyle dedi: «Bu masal, pek de orijinal değil. İşçi hareketinin düşmanları egemen durumdaki konularının tehlikede olduğu kanısına vardıkları veya emekçilerin durumunu kötüleştirmeye yönelik olağanüstü sert önlemlerin üzerini örtmek istedikleri zaman, her defasında onu ileri sürüyorlar. Biz komünistler için sendikaların özerkliği sırf bir belge değil, partimizin 1968'den beri, yani kuruluşundan bu yana politikasının gerçek amacıdır. Biz, programımızda da yer aldığı gibi, güçlü, birlik içinde ve bağımsız sendikalara gelecekte de gereksinimimiz olacağı kanısındayız.» (5)

Bilindiği gibi, birçok kapitalist ülkede sendika hareketinde yöneticilik rolünü sosyal-demokratlar oynuyor, diye söze başlayan A. Bisdrorf konusmasını şöyle sürdürdü: Durum hangi yönde değişiyor ve onların etkisinin artmasına nasıl karşı koymalıyız? Bu etki, sosyal-demokrat partilerin sendikaları kendilerine hükümette yer sağlamak için kullanmalarına, sonra ise, burjuva partilerinin uyguladığı aynı politikayı sürdürmesine yölece-

(5) Bak: *Nachrichten zur Wirtschafts- und Sozialpolitik. Frankfurt (Main)*, Mayıs 1981, s. 14.

bilir. Lüksemburg'ta, hükümet koalisyonu oluşturulurken, eski sendika yöneticilerine bakanlık koltuğu verilmesi artık bir tür gelenek durumuna gelmiş bulunuyor. Ama bununla birlikte biz, sendikaların birliğinin, sosyalistlerle komünistlerin sendikalardaki işbirliğinin taşıdığı büyük önemin bilincindeyiz. Burada belirli çelişkiler, büyük zorluklar var. Bunları pratikte esnek ve dikkatli çalışmalarla gidermek gerekir. LKP, eylem birliğinin gerekliliğini ve aynı zamanda işçi hareketine zarar veren oportünizme karşı ilkesel savaşım zorunluluğunu hareket noktası yapıyor.

Karşımızda, sendikaların çalışmaları ile ilgili bir dizi sorun var. Lüksemburg Komünist Partisi, sendikaların çalışmalarının değişik yanlarına, özel olarak da ekonomik politika alanındaki çalışmalarına ilişkin görüşlerini açıklamak üzere, sendikaların yönetimine bir karşılaşma yapmayı önerdi. Bu karşılaşmanın sendikaların aktifleşmesi yönünde bir etki yapacağı ümit edilebilir.

Y. Teonas şöyle dedi: Bugün Yunanistan'da oluşmuş bulunan koşullarda Komünist Partisi, halkın çoğunluğunu bizim bayraklarımız altında birleştirmek, emekçilerin yığın hareketini yükseltmek için yeni adımlar atmak zorundadır. Bu hareket hükümetin politikası üzerinde baskı yapabilir, hükümeti rotasını gerçek demokrasiden yana değiştirmeye zorlayabilir. Elverişli çıkış konularına dayanan işçi sınıfının elinde bugün, hükümet politikasındaki olumlu unsurlardan yararlanarak ekonomik, kültürel ve sosyal istemlerin gerçekleştirilmesi için savaşım olanakları vardır. Biz, en önemli ödevler olarak şunları görüyoruz:

Birincisi, yeni olanakları kullanmak, sendikal ve demokratik özgürlükleri doğrudan işletmelerde gerçekleştirmek, emekçilerin ve sendikaların aktifliğini artırmak, fabrikalarda ve devlet kurumlarında politik eylem yürütmektir.

İkincisi, ülkenin sendikal hareketini tam olarak demokratikleştirmek, sağlıklılaştırmaktır. Sınıfsal bakımdan bilinçli güçleri, işverenlerin ajanlarına, hükümetin özgür sendikaların çalışmalarına karışma denemelerine, hareketin ideolojik bölünmesi tehlikesine karşı mobilize etmek gerekir. Öte yandan, PASOK'un sendikaları kendi amaçları için kullanma niyetlerine karşı savaşmak gerekmektedir. Başbakan bir defasında sendikaların bağımsızlığına ve politikleşmesine karşı çıktı. O, kendi kadrolarını sendikalara sızmaya, orada hükümeti savunmaya çağırdı. Hükümet, sendikaları, işçi sınıfı içinde kendi politikasının bir dayanağı haline getirmeye çalışıyor, aslında «hükümet»in güdümünde sendika hareketi yaratmaya çabalıyor. Biz buna izin veremeyiz.

Üçüncüsü, sosyal, ekonomik ve politik nitelikli istemleri gerçekleştirmek, sosyalizme yolu açacak önkoşulları yaratmak amacıyla Yunanistan işçi hareketinin kendi politikasını ve stratejisini oluşturmasıdır. YKP'nin 10. Kongresinde bu sorunlar özel bir dikkatle ele alındı.

R. Streiter ise şunları belirtti: Bizim ülkemizde komünistler, Avusturya Sendikalar Birliği'nde, sol sendikal blokun bir parçası olarak çalışma yürütüyorlar. Onlar, işkolu sendikalarının merkezi yönetimlerinde sorumlu görevlerde yer alıyor, ASB'nin yönetiminde ve onun Kadın Komitesinde temsilci bulunduruyorlar. Sol sendikal blok, ASB'nde kendi sekreteriyle temsil ediliyor. (6) Bunun yanısıra, sol sendikal blokun üyeleri, birçok işletmelerde, il ve ilçe organlarında seçimle sağlanan sendikal görevlerde yer alıyorlar. Sol sendikal blok, ASB bünyesinde, işçilerin çıkarlarını savunurken sınıfsal konumlarda yeralan ve sendikanın tüm olanaklarını bu yönde kullanan tek fraksiyondur. Sol sendikal blokun girişi ve savaşkanlığı sonucunda, öteki sendikal güçlerin desteğiyle, geçmişte iş yasası ve sosyal politika alanında birçok reformun uygulanması sağlanabildi. Ancak, şunu saptamak zorundayız ki, emek verimliliğindeki artış, sosyal yardımlar alanında sağlanan düzeyin çok üstündedir.

Sol sendikal blok, işyerlerini koruma savaşımını, bugünkü aşamada en önemli ödev sayıyor. Bu programı, her işletmenin, her ilin ve her ilçenin özgün koşullarına göre somutlaştırmak, ortak eylemler için temel olarak kullanmak gerekmektedir. Bunalımın sonuçları, sosyal-demokrat hükümetin politikası karşısında geniş işçi çevrelerinin duyduğu hoşnutsuzluğu ve hayal kırıklığını artırıyor. Bu da, sosyalist, komünist ve partisiz tüm işçilerin ortak eylemleri için yeni olanaklar yaratıyor. Bizim ileriye dönük geniş kapsamlı istemlerimizin gerçekleştirilmesi bu birliğin ne derecede sağlanabileceğine bağlı olacaktır.

M. Höwer şunları anlattı: Danimarka Komünist Partisi Ocak 1982'de, sendikalarda yetkili bulunan komünistlerin katılımıyla, sendikal çalışmalarla ilgili sorunlar üzerine bir danışma toplantısı örgütledi. Toplantıya 1.350 delege katıldı. Tek başına bu olgu bile, Danimarka'da sendika hareketi yönetiminin reformist rotasına karşı yapıcı alternatif önerenlerin bizzat komünistler olduğunu gösteriyor. 1983 yılının ücret tarifeleri üstüne görüşmelerde ileri sürülmesi gereken başlıca maddeler formüle edildi. Partinin görevlerine gelince, toplantıda bu konuda şunlar vurgulandı: Sendika yönetiminin reformist, uzlaşmacı rotasına ve burjuva hükümetinin politikasına karşı alternatif, sendika savaşımının içinde mevcuttur; komünistlerin sendika hareketindeki başlıca görevi, bu alternatif için savaşımında eylem birliğini sağlamaktır.

Bugün sendikal savaşımında yeni bir yükseliş, grev hareketinde ve öteki eylemlerde bir artış gözleniyor. Komünistler bunlara eylem birliği temelinde katılıyorlar. Bunun olumlu sonuçları artık görülmüştür, ama zorluklar da vardır.

Çalışmalarımızı zorlaştıran, herşeyden önce, işçi sınıfında bir karam-

(6) Bu temsilci Streiter yoldaştır (Red. notu).

sarlık havası yaratan yığınsal işsizlik ve giderek daha ince yöntemlere başvuran anti-komünizmin kol gezmesidir. Sözümona sol kanat partileri, son seçim kampanyasında «arı sosyalizm», «insancıl yüzlü sosyalizm» ve Sovyetler Birliği, öteki sosyalist ülkelerden uzaklaşmayı getiren benzeri sloganları geniş çapta kullandılar. Ve bunda onlar, doğal olarak, tüm öteki anti-komünistlerden destek gördüler. DKP, anlık başarılarla ulaşmak adına, proletarya enternasyonalizmi konumlarından sapma yoluna girmedi. Sanıyoruz ki, bu konumlardan sapanların kısa bir zamanda çıkmaza girdiklerini gösteren yeterince örnek vardır.

İngiltere Komünist Partisi'nin ekonomik ve politik alternatif stratejisi hazırladığını belirten *B. Ramelson* devamla şöyle dedi: Sendikal hareketi ve İşçi Partisi bu stratejinin temel ilkelerini onayladıklarını açıkladılar. Ama, programda yeralan istemleri onaylamak ile, bunların yaşamda gerçekleşmesi için gerekli olanaklara sahip olmak, hiç de aynı şeyler değildir. Bu rotayı onaylayan birçoklarından farklı olarak biz, alternatif programımızın, ülkede ve tüm kapitalist sistem içinde güçler orantısını değiştirme uğrunda savaşımların bir parçası olduğuna inanıyoruz. Biz, parlamento dışı savaşımları, hükümeti bu programdaki istemlerin en azından bir kısmını yerine getirmeye zorlayabilecek ve sol İşçi Partisi hükümetinin programın amaçlarına bağlılığını eylemde göstereceğini garanti edebilecek başlıca araç olarak görüyoruz.

Sendikaların politikleşmesiyle ve özerkliğiyle bağıntılı başka bir sorun daha var. Son zamanlarda, sendikaların politik parti rolünü üzerine alabileceği görüşü geniş ölçüde tartışılıyor. Örnek olarak, Alman Sendikalar Birliği gösteriliyor. Bununla ilgili bir kitap elime geçmişti. «Dördüncü parti» başlığını taşıyordu kitap. Kapitalist ülkelerde sendikaların politik partilere daha az güvenmeye başladığı ve onların işlevlerini belirli ölçüde kendi üzerlerine almağa çalıştığı, gerçekten özgün bir duruma mı tanık oluyoruz?

Kanıma göre, sendikalar hiç bir zaman politik parti olamayacaklardır. Niçin? Çünkü sendikalar, doğası gereği, herkese açıktır ve hiçbir zaman genel politik, ideolojik yaklaşımları olmamış, hiçbir zaman ideolojik bakımdan türdeş olmamışlardır. Ama bu, sendikaların politikleşmesine gerek olmadığını, onların, sınıfsal konumları yansıtan politik programlar, tüm hareketi devrimci politik partinin rotasını desteklemeye yönlendiren programlar uğrunda savaşımlarını vermelerine gerek olmadığını anlamına gelmiyor. Bunda çelişki yoktur. Ben, sendikaların politik partilerden bağımsız olması gerektiğine, aksi halde evrensel karakterlerini yitireceklerine, politik veya ideolojik doğrultularına bakmaksızın, tüm işçilerin çıkarlarına hizmet edemez duruma geleceklerine, bunun da bölünmelere, görüş ayrılıklarına ve birçok sendika merkezinin ortaya çıkmasına yolaçağına inanıyorum. Komünistlerin, sendikalarda çalışırken, sendika üyelerini bi-

zim görüş açımızı paylaşmaları, bizim önerdiğimiz politikayı kabul etmeye yanaşmaları için ikna etmelerini istememiz, başka bir şeydir.

Sempozyuma katılanlar, özellikle *L. Schüssler*, *M. Höwer*, *A. Bisdorff* ve *Y. Theonas* komünistlerin örgütlü olmayan emekçiler, işsizler, yabancı işçiler vb. arasındaki çalışmalarını aktifleştirmeleri gibi, birçok başka önemli sorun ortaya koydular. Sempozyuma katılanların kanısına göre, bu çalışmalarla ilgili deney değiş tokuşu, bundan sonra da yararlı olabilir.

Sempozyumun çalışmalarını özetleyen «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin yazı kurulu üyesi *B. Ramelsson* şunları belirtti:

Yaptığımız karşılaşma, son zamanlarda sendikal hareketin ne kadar yeni ve karmaşık sorunlarla karşılaştığını ve bunların henüz tümüne çözüm bulamadığını gösterdi. Bütün konuşmalardan anlaşıldığı üzere, olumlu olan şu ki, sendikalar sorunların ciddiyetini anlıyor ve bunlara çözüm aramaya başlıyor.

Tarih gösteriyor ki, sınıfsal işbirliği emekçilerin sorunlarını ortadan kaldırmamakla kalmıyor, tersine, patronlar sınıfının konumlarını ve kendine güvenini güçlendiriyor. Sınıfsal işbirliği, sosyal partnerlik, sol doğrultudaki bir hükümet koşullarında bile, eğer bu politika kapitalist sistem çerçevesinde gerçekleştiriliyorsa, işçi sınıfına zarar veriyor. Bu nedenle sendikalar, temel özgörevlerini yerine getirebilmek için, en değişik savaşım biçimleri kullanmak zorundadır. Bu özgörevi yerine getirmenin anahtarı, işçi sınıfının birliği ve uluslararası dayanışmadır. Madem ki, büyük sermaye sahibi kapitalist dünya çapında eylem gösteriyor, emekçiler de ona global boyutlarda karşı koymalıdır.

Bu koşullarda komünistlerin rolü ve sorumluluğu nedir? Biz hepimiz, komünistlerin görevinin, eylem birliği, uluslararası dayanışma ve savaşım ülkülerinin yığınlar arasında yaygınlaşmasını hızlandırmak olduğu görüşünde birleştik. İşçi hareketinde etkin ve çözümleyici bir ilerleme, ancak bu yoldan olanaklıdır.

Orta katmanlar kiminledir?

Manuel Delgado

*Kosta-Rika Öncü Halk Partisi MK üyesi
Boris Koval*

Tarih bilimleri doktoru (SSCB)

Carlos Zuniga

Şili Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi

Rio-Grande'den Terra del Fuego'ya (Ateş ülkesi) kadar tüm Latin Amerika'yı sarsan sosyal savaşlar şunu kesinlikle göstermiştir ki, devrimci utkunun çözümleyici koşulu, işçi sınıfının sadece köylülükle değil, aynı zamanda kent orta katmanlarına (!) dahil olan emekçilerin proleter olmayan kesimleriyle bağlaşıklığıdır. Böylesi bir bağlaşıklıkta hem coşkunluk yaratan başarılar, hem de dramatik yenilgiler yöneliyor. Ne ki, buna giden yolun üzerinde sayısız engeller, iç gericilik ve dış emperyalist çevrelerle çetin savaşlar duruyor. Çünkü bu güçler ve çevreler, proletarya ile günümüz burjuva toplumunda ağırlığı giderek artan orta katmanların yakınlaşmasını engellemek için ellerinden geleni yapıyorlar.

Bu katmanların politik eğilimlerindeki yalpalamalar, bunların beklenmedik anda ikircime düşmeleri bir dizi sorun yaratıyor. Onların bu tür özellikleri ise, çok çeşitli yorumlamalara olanak sağlıyor. Onların bileşimi, sosyal yapıda ve politik yaşamdaki yerleri konusunda sert tartışmalar sürüp gidiyor. Komünistler, öteki sol güçler bu ara sosyal grupların devrim hareketine hangi aşamalarda katılabileceklerini ve ne ölçüde proletarya ile birlikte yürüyebileceklerini açıklamaya, bunların gericilik saflarına geçmesinin nasıl önlenebileceği konusunu aydınlatmaya çalışıyorlar.

Burjuva ideologları orta katmanların tarihsel rolünü bilinçli olarak çarpıttıkları için, bu sorunlar günümüzde daha yakıcı bir önem kazanıyor. Onlar tamamen uyduruk şemalara dayanarak yapay bir «orta sınıf» ortaya çıkarıyorlar ve güya bu «sınıf»ın öteki sınıflardan, hatta birbirine zıt olanlardan fraksiyonları içinde barındırdığını ve böylece kapitalist sistemin istikrarını sağlayan bir faktöre dönüştüğünü iddia ediyorlar. Böylesi bir iddianın temsilcilerine reformizmin idealleri çok yakındır, proletaryanın çıkarları ise tamamen yabancıdır. «Orta sınıf»ın savunucuları, şimdiki aşamada bu «sınıf»ın proletaryanın yerini aldığını ve toplumun

(!) Bu yazıda yalnız kent orta katmanları ele alınıyor.

güya başlıca gücü durumuna geldiğini iddia ediyorlar. Bunları kimi «solcu»lar da izliyor ve son zamanlarda bölgede meydana gelen tüm olumlu büyük gelişmelerin güya bu «orta sınıf»ın ürünü olduğunu kanıtlamak için kafa patlatıyorlar.

Komünistler, bu tür görüşleri çürütürken, bu yeni «sınıf»ı iradeci bir biçimde öne çıkarmanın, ona öncü bir rol yakıştırmanın çürük temellere dayandığını vurguluyorlar. Bu, burjuva ve küçük burjuva teorisyenlerinin «sosyal stratifikasyon (katmanlaşma)», aşırı derecede politik tarafılık, tarihsel olayları keyfi biçimde yorumlama gibi ölçütleri uygulamalarının bir ürünüdür.

Komünistler, kapitalist toplumda iki ana sosyal kutbu oluşturan burjuvazi ile proletarya arasında ara bir konumda olan çeşitli katmanların gerçek varlığından hareket ediyorlar. Başka bir deyimle onlar, bu katmanların *sınıflararası durumunu* gözönünde bulunduruyorlar. Çağdaş Marksist literatürde kent ara katmanları genellikle iki kategoride ele alınıyor. Birincisi, küçük burjuvalar, ki bunlar sınırlı bir sermaye sahibidirlere ve başkasının emek gücünü sömürebilirler, ancak sahibi oldukları mülkün sınırlı ölçüde olması, kendi varlıklarını sürdürürebilmek için, onları yeni değer bir bölümünü kendi emekleriyle yaratmaya zorluyor. İkincisi, proleter olmayan öteki gruplar, ki bunlar üretim araçlarından yoksundurlar ve bu nedenle ya devlet kurumlarında (memur, doktor, öğretmen vb.) ya da kapitalistlerin özel işletmelerinde (yönetici, büro emekçisi, yardımcı personel) veya küçük burjuvazinin işyerlerinde (kalfa, çırak, satıcı) belli bir ücret karşılığında çalışmaktadırlar. Bilimsel-teknik devrimin etkisiyle giderek genişleyen orta katmanların yeni grupları (mühendis, tekniker ve diğer uzman kadrolar) da bu kategoriye dahildirler.

İkinci kategorideki orta katmanlar işçi sınıfına daha yakındır, ve onunla birlikte en geniş yığını, ücretli emek ordusunu oluşturmaktadır. Bununla birlikte, orta katmanlara dahil olan bu ücretli emekçiler proletaryadan farklıdır. Genellikle bunların gelirleri daha yüksektir. Ancak başlıca fark, toplumsal üretimdeki yerlerinin değişik olmasından ileri gelmektedir. Onlar, maddesel üretim alanına daha uzaktır, daha çok hizmet sektörüne bağlıdırlar ve genellikle daha az kol emeği harcarlar.

Orta katmanların türdeş olmayışı, onların bileşiminin çeşitli biçimde tanımlanmasına yol açıyor. Kimi durumlarda, yukarıda belirtilen her iki kategori de tek sosyal sınırlar içinde inceleniyor, kimi durumlarda ise küçük burjuvazi bu sınırların dışında ele alınıyor. Soruna, sırf teorik konumdan bakılırsa, ikinci yaklaşımın daha doğru olduğu görülüyor. Bununla birlikte, genel sosyolojik planda (elbette büyük toprak sahibi aristokratlar ve üst düzeydeki bürokratlar dışında) tüm burjuva olmayanlarla proleter olmayan grupları kendi yasallıkları içinde ve birlikte ele almak gerekiyor. Böylesi bir yaklaşım birçok sosyal, politik ve psikolojik çizgilerin

benzerliğini, en başta da onların kapitalistlerle proletarya arasında aynı ara konumda olduklarını dikkate alıyor. ⁽²⁾ Uyuşmaz sınıfları birbirinden ayıran kesit işe oldukça geniştir. İşte bu kesitte, değişik biçimlerde de olsa, hem küçük burjuvazi, hem de ücretli emekçilerin proleter olmayan kesimi yer alıyor.

Bundan başka, ayrı, başlı başına bir sosyal grup oluşturmamakla birlikte, birçok belirtiler bakımından orta katmanlara yakın olan kategoriler de vardır. Bu kategorilere yüksek öğrenim gençliği, subaylar ve din görevlileri dahildir ve bunların politik yaşama etkisi, çoğu kez genel nüfus içindeki oranlarının çok üstünde olmaktadır.

Yüksek öğrenim gençliğine dahil olmak geçici özel bir durumdur. O, biçimsel olarak sınıfsal kökenle belirlenmiyor. Ancak pratikte, toplumsal koşullar öğrenci gençliğin yapısını tek modellenmiş duruma getiriyor. Latin Amerika'da yüksek öğrenim uzun yıllar oligarşi çevrelerinin bir ayrıcalığı olarak kaldı. Hızlı kapitalist gelişme, bilimsel-teknik devrimin etkileri önemli değişikliklere yol açtı. Seçkinlerin yüksek öğretimdeki tekelini kırıldı ve şimdi Latin Amerika'nın milyonlarca yüksek öğrenim gençliği ⁽³⁾ arasında orta katmanların genç kuşağı açık bir çoğunluk oluşturdu.

Subay çevrelerinde de benzer bir durum oluşuyor. Burjuva-toprak ağası çevrelerinden çıkan subaylar şimdi, küçük burjuva, memur ve öteki ara grupların temsilcileri karşısında azınlıkta kalıyorlar. Sosyal konumları, ideolojik görüş açıları ve politik yaşamda askerlerin özel rolü subayları orta katmanların ana yığınınından ayırsa bile, subayların çıkar ve özlüklerinin bugün silahli kuvvetlerin komuta kesimini etkilememesi olanaksızdır. Çok sayıdaki din görevlileri ordusunun durumu daha da özgüldür. Ne ki, sosyal evrim onu da etkilemektedir. Kilise hiyerarşisinin sıraları orta katmanların, hatta toplumun daha alt kesimlerinin temsilcileri tarafından doldurulmaktadır. Üstelik, kilise çevrelerinin büyük bir kesimiyle orta katmanların ezici çoğunluğunun yaşam koşulları arasındaki fark bugün daha da azalmıştır. ⁽⁴⁾

Bu alaca yığışım içinde neler oluyor? Birkaç eğilim göze çarpıyor. Birin-

⁽²⁾ Bak: V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, s. 453.

⁽³⁾ Şimdiki yıllık ortalama yüzde 15,5'lik artış oranı gözönünde tutulduğunda, bölge ülkelerindeki üçüncü derece öğrenim kurumlarında (yani, genel orta okullardan daha yüksek olanlarda) okuyanların toplam sayısı 1982 yılında 9 milyonu aşmış olması gerekiyor. Bak: UNESCO Statistical Yearbook 1980. Paris, 1980, p. 86.

⁽⁴⁾ Yukarıda belirtilen her üç kategorinin kendine özgü özellikleri olduğu da gözönünde bulundurulmalıdır. Bunların proletarya ve politik yaşam karşısındaki tutumları çeşitlidir. Subaylar ve kilise çevrelerine oranla yüksek öğrenim gençliği emekçilerin çıkışlarına daha aktif katılıyor, halk yığınlarının gereksinimlerini daha çabuk kavrayabiliyorlar. Latin Amerika yüksek öğrenim gençliğinin zengin devrimci savaşım gelenekleri vardır.

cisi, *orta katmanların sayıca artması eğilimidir*. Bunun başlıca nedenleri arasında, onların «yaşam alanını» açan urbanizasyon (iç göçler) sürecinin daha da yoğunlaşması gelmektedir. Bölgenin 25 ülkesinde 1960–1981 yılları arasında yıllık ortalama nüfus artışı yüzde 2,6 oranında gerçekleşirken, kent nüfusundaki artış 4,2 oranında olmuştur. Aynı dönemin sonlarında, 354 milyon Latin Amerikalıdan 238 milyondan fazlası kentlerde toplanmıştır. ⁽⁵⁾ Üstelik, orta katmanların oluşması için sosyal-ekonomik temelin özellikle geniş olduğu büyük kentlerde nüfus çok daha hızlı tempolarla artmıştır.

Ekonomik sistemdeki yapısal değişiklikler, daha yüksek düzeyde kalifiye işçi gücüne olan yeni gereksinimler teknik kadroların, uzmanların ve öğretim sisteminde çalışanların sayıca hızla artmasına yol açmaktadır. Hizmet sektörünün, devlet kurumlarının öncelikle gelişmesi, yöneticilik işlevlerinin yerine getirilmesiyle bağlı kişilerin de sayıca artmasına neden olmuştur. Latin Amerika'nın ekonomik bakımdan aktif nüfusundaki çeşitli kategorilerin karşılaştırmalı analizi, 1950–1980 yılları arasında özellikle büro memurları sayısının (3,7 kat); mühendis, tekniker ve tıp dalındaki uzman sayısının (3,5 kat); ticaret dalındaki emekçilerin (3,3 kat) ve ayrıca yönetim-yürütme aygıtında çalışanların sayısının (3 kat) hızla arttığını göstermektedir. ⁽⁶⁾ Bu veriler ikinci eğilimi, kendi emek gücünü, mesleki bilgi ve yeteneklerini ücret karşılığı satarak yaşamını sürdürmek zorunda kalan *yeni orta katmanların öneminin daha da artmakta olduğu eğilimini* ortaya koymaktadır.

Bu iki eğilim de, şu veya bu ölçüde tüm kapitalist ülkelere özgü olan etkenlerden ileri gelmektedir. Bununla birlikte Latin Amerika'daki orta katmanların yapısını özgül durumlar, herşeyden önce bölgenin sosyal-ekonomik gelişmesindeki özellikler etkilemektedir. Arkaik (ilkel) toplumsal ilişkilerin eşlik ettiği gerikalmışlık ve bağımlılık, geçmişin kalıtı olan bir «orta tabaka» için, eski egemen çevrelerin asalak gereksinimleri karşılamak için gören bir ara kat için elverişli ortamın hâlâ sürmesini sağlamaktadır. Şunu da önemle belirtmek gerekir ki, ekonominin çağdaş sektörü, çürüyüp dağılan sektörlerin yerinden ettiği nüfusu tümüyle içine alabilecek kadar hızlı gelişmemektedir. Şimdiki teknolojinin çok pahalı olması yüzünden yapılan yatırımlarla gitgide daha az işyeri sağlanabiliyor. «İşgücü fazlası insanlar» marjinaların sıralarını doldurmaktadır, ama bun-

⁽⁵⁾ Inter-American Development Bank. Annual Report 1981. Washington, 1981, p. 108.

⁽⁶⁾ Bu tempolar, kol emekçileri ordusunun artışına ilişkin göstergelerden çok daha yüksektir. Kentlerdeki kol emekçilerinin mutlak sayısı, bu otuz yıllık dönem içinde iki kat bir artış göstermiştir. Bunların, toplam ekonomik aktif nüfus içindeki artış payı ise sadece 1,1 kat olarak kalmıştır. (Bak: R. Zinovieva, S. Patruchev, M. Romero. La clase obrera en la estructura social de los países de America Latina. «Panorama Latinoamericano», № 36, 1981, pp. 11–12).

ların bir kesimi, üretken olmayan hizmet sektörüne kapılanarak, orta katmanlar arasına girmektedirler. Tüm bu kategoriler nedeniyle bölgedeki orta katmanlar yelpazesi, gelişmiş kapitalist ülkelere göre, çok daha geniştir.

Üçüncüsü, *iç ayrışma eğilimidir*. Bu eğilim, herşeyden önce eski ve yeni orta katmanların toplumsal yaşantıları arasındaki farklılığın giderek artmasında, ulusal yaşamın başlıca sorunları konusunda takınılan tutumları etkileyen şu veya bu sınıfa onların yakınlık derecesinde kendini gösteriyor. Ayrışma, teknik aydınları, sağlık ve eğitim personelinin, küçük memurları etkileyen *proleterleşme süreciyle* daha da hızlanıyor. Bu süreç, işçi sınıfıyla orta katmanların ücretli kesimi arasındaki eski sınırları da birçok bakımdan kaldırıyor. Aynı zamanda, üst düzeydeki bürokrasi ve serbest mesleklerin varlıklı temsilcileri sosyal statüleri ve yaşam biçimleri bakımından burjuvazinin düzeyine yaklaşıyorlar.

Sosyal-sınıfsal yapının evrimi, Latin Amerika kapitalist ülkelerinin çoğunda kent orta katmanlarını genel nüfus içinde bir yığınsal kategoriye dönüştürüyor ve bu kesim sayısal bakımdan, proletaryadan sonra, ikinci sırada geliyor. Ancak kesin sayıyı saptamak çok güç, çünkü bu kesim istatistiklerde ayrı bir dilimde gösterilmiyor. (7) Ücretliler gruplarının sayısını belirlemek daha kolay. Bölgedeki her ülkeye ilişkin veriler, bu grupların çalışabilir nüfus içindeki payının beşte bir ile dörtte bir olduğu sonucunu çıkarmamıza olanak sağlıyor. Kent küçük burjuvazisini ve kentin eski «orta kat» artıklarını da hesaba katarsak, bu bilinmeyen sayının ekonomik aktif nüfusun yüzde 30 ile yüzde 40'ı oranında olabileceğini söyleyebiliriz. Bu durum, şüphesiz, her yerde aynı değildir. Bu oran, kapitalist gelişme düzeyine ve sektörlerarası orantıya bağlıdır. (8) Ancak, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, kent orta katmanlarının toplumun önemli bir kesimini, devrimci güçlerin büyük bir yedek gücünü oluşturduğu görülüyor.

(7) Latin Amerika'daki istatistik kurumlarının, endüstriye gelişmiş kapitalist ülkelere göre çok daha kötü bir düzen içinde çalıştıklarını gözönünde tutmak gerek. Bunun için özel ve dolaylı göstergelere başvurmak gerekiyor. Burjuva istatistiğinin başvurduğu sosyal-demografik kıstaslar sonucu çıkarılan verileri ise komünistler yeterli bulmuyorlar.

(8) Jamayka komünistlerinin görüşüne göre, ülkede kent orta katmanları içinde ücretli emekçilerin sayısı 141 bin kişi olarak hesaplanabilir. Bu sayı, ücretli emek gücünün üçte birini, ekonomik aktif nüfusun da yüzde 20'sini oluşturuyor. Kent küçük burjuvazinin sayısı da 93 bin kişi olarak belirleniyor. Bu da, ücretli emek ordusuna göre yüzde 13'lük bir oran oluşturuyor. Aynı yılın verilerine göre, Kolombiya'da ekonomik aktif nüfusun sayısı 7 milyona yükselmiş bulunuyor. Bunlardan 5 milyonu ücretli işçidir ve banka, ticaret ve devlet dairelerinde çalışan yaklaşık 1,5 milyon memur da bu sayıya dahildir. (Bak: Conferencia teorica internacional. La estructura de clases en America Latina. Memorias. Ciudad de La Habana. 26-28 demarzo de 1980, pp. 178, 183, 291.

Proletarya, sosyalist kurtuluş için savaşırken, sömürü ve politik baskıdan zarar gören orta katmanların bir kesimi de içinde olmak üzere, tüm emekçilerin çıkarlarını savunur. Öte yandan bu kesimlerin de, işçilerin yanında yer almalarını gerektiren birçok neden vardır. «Orta katmanlar»la ilgili olarak K. Marks ve F. Engels, «onlar, proletaryanın sıralarına er veya geç geçmek zorunda kalacaklarını kavradıkları, şimdiki değil gelecekteki çıkarlarını savundukları, kendi görüş açılarını terkedip proletaryanın görüşünü benimstedikleri ölçüde devrimci bir nitelik kazanabilecekler»⁽⁹⁾ diye yazmışlardır. Ancak, «proletaryanın görüşünü» benimseme süreci, ezilenlerin saflarına geçme sürecinden çok daha yavaş olmaktadır.

Politik tutumun maddesel koşullara bağımlılığı düz bir yol izlemiyor. Ve sorun, alt yapısal etmenlere göre üst yapısal etmenlerin özerkliğiyle de sınırlı kalmıyor. Sosyal savaşıma katılımın maddesel gerekleriyle ideolojik-politik buyrukları arasındaki kopukluğun çok daha derin olması orta katmanlara özgü bir olgudur. Onların çok çeşitli olan ruhsal dünyaları, ekonomik nedenlerden ötürü almaları gereken konulardan beklenmedik saptamalara yol açıyor.

Bunun içindir ki, devrimci bilincin olgunlaşması çok karmaşık bir süreci oluşturuyor. Bu sürecin gelişmesi için sadece gelen politik bilgileri yapmak yeterli olmuyor. Orta katman temsilcilerinin (tüm nüfusunda oranla) eğitim ve genel kültür düzeylerinin yüksek olduğunu gözönünde bulunduran somut, kesin kanıtlara başvurmak gerekiyor. Çok çeşitli önyargıların aşılması zorunluluğu ortaya çıkıyor.

Egemen çevreler, orta katmanların bilincine sosyal ayrıcalık efsanesini aşıl原因arak, onları, güya kendi yazgılarının onlara ulusun kurtarıcısı rolünü verdiğine inandırmayı amaçlayan sistemli bir propaganda yürütüyorlar. Böyle bir propagandanın etkili olmasına 1960'lı yılların kapitalist dünya için yarattığı görece bir elverişli ekonomik durum, bu dönemde bölgeye ABD ve Batı Avrupa tekellerinin yoğun olarak girmesi ve ayrıca birçok reformist uygulamalara girişilmesi önemli ölçüde yardım etti. Ancak, bilindiği gibi, ne meşhur «İlerleme İçin Birlik»⁽¹⁰⁾ ve ne de burjuva modernleşmesine ilişkin daha sonraki «ulusal» projeler, giderek keskinleşen sosyal sorunları çözebildi.

30'lu yılların «büyük ekonomik gerileme»sinden bu yana şimdi Latin Amerika'yı kısıvrak sarmış olan en yıkıcı ekonomik bunalım koşullarında orta katmanlar, hızla artan enflasyondan, ücretlerin dondurulmasından

⁽⁹⁾ K. Marks ve F. Engels. Yapıtlar, c. 4, s. 434.

⁽¹⁰⁾ J. Kennedy yönetimince hazırlanan bu program, bölgede devrimci sürecin gelişmesini engellemek için, bölge ülkelerinde ABD'nin ekonomik yardımlarına dayalı olarak bir dizi burjuva reformunun yapılmasını öngörüyordu. (Red. notu.)

ve yığınsal işten atmalardan büyük zarar görüyorlar. Giderek daha çok doktor, avukat, memur ve aydın kesiminin temsilcileri artık şu gerçeği iyice görüyorlar: Mesleksel bilgiler, toplum içinde aldıkları şimdiki «garantili» yer, onları sosyal felaketten kurtaramıyor, yarın için bir güvence oluşturmuyor. Gerçek yaşam, burjuva demokrasisinin yurttaşlık ve politik hakları güvence altına aldığı, askersel cuntaların «demir yumrukları»nın da ulusal ekonomiyi rayına oturttuğu yolundaki eski hayalleri tuzla buz ediyor.

Ne ki, bu koşullarda bile devrimci yolu seçmek hiç de düzgün bir doğrultuda olmuyor. Geleneksel burjuva reformizminin bunalımı ve «toplumsal refah»a ilişkin sağcı otoriter görüşün iflasi sonucu meydana gelen ideolojik-politik boşluğu yeni reformist güçler doldurmaya çabalyor. 70'li yılların sonlarına doğru uluslararası sosyal-demokrasi, Latin Amerika bölgesine yayılmak için yoğun bir kampanya açmış bulunuyor. Batı Avrupa'da geleneksel olarak işçi aristokrasisi buna elverişli ortamı sağlıyor, Latin Amerika'da sosyal-demokrasi herşeyden önce orta katmanlar arasında sosyal temel bulabiliyor. Öte yandan hayal kırıklığı, geleneksel değerlerin yozlaşması durumu, orta katmanların bir kesiminde aşırı (aşırı sol ve sağ radikal) görüşlerin yayılmasına ortam yaratıyor.

Bu koşullarda ideolojik-politik durumun çelişkili olması, günümüzdeki kapitalist gelişmenin evrensel eğiliminin yasal bir sonucudur. Ancak, buna Latin Amerika ülkelerindeki burjuva toplumunun özellikleri de «katkı»da bulunuyor. Bir yandan, bu ülkelerin emperyalist merkezlere bağımlılığı, ekonomik bakımdan gerikalmışlıkları, toplum bilincinin geleneksel öğelerinin (populizm gelenekleri ve kendiliğinden gelme yığınsal protesto biçimleri, dinsel inançların ve ulusal-reformist görüşlerin yaygın olması), öte yandan da tüm halkın anti-emperyalist hareketiyle işçi proletaryanın savaşımının yükselmesi orta katmanların karşıt sosyal aktiflik kutupları arasındaki arayı artırıyor, orta katmanların kendi içinde çatışmalar yaratıyor.

Ne ki, nüfusun bu kesimi için sadece çelişkilik değil, aynı zamanda politik tutumda hızlı bir değişkenlik de sözkonusudur. Şili, bunun en çarpıcı örneğidir. 1970'teki cumhurbaşkanı seçimlerinde sol koalisyonun utku kazanmasında orta katmanların oyları önemli bir rol oynamıştır. Ancak daha sonraları, onlar, ekonomik güçlüklerin yarattığı sıkıntılara katlanamamışlar ve karşı devrimin provokasyonlarına kapılarak S. Allende hükümetinden uzaklaşmışlardır. Onların bu tutumları «tarafsız» subayları da sarmıştır. Ve sonuçta orta katmanların bir kesimi gericiğin bir dayanağı haline gelmiş ve bu da 1973'te askersel-faşist darbenin yapılmasına olanak sağlamıştır. Darbecilerin yanında yer alanların büyük bir kesimi zamanın geçmesiyle Pinochet diktatörlüğünün «değerlerini» görüp anlamıştır. Şimdi onlar umutlarını yeniden demokrasi güçlerine bağlamaktadırlar.

Orta katmanlar, sadece kendi ülkelerindeki politik dönüşümlerden değil aynı zamanda diğer devletlerdeki olaylardan uluslararası durumdaki değişikliklerden çok hızlı etkileniyorlar. Anımsayalım: Küba devriminin etkisiyle bölgede bu katmanların ilerici kesimlerinde bir aktifleşme oldu. Şili'deki halk hükümetinin düşmesi ise onlarda şaşkınlık, hayal kırıklığı yarattı ve dağınkılığa yol açtı. Sandinistlerin utkusu ise, şimdi onlar için yeni bir güç ve esin kaynağı oluyor.

Ancak orta katmanların politik tutumlarındaki yalpalamalar, ve ani düşüş ve yükselişlerden orta katmanların şu veya bu kesimlerinin belli bir doğrultuya hiçbir biçimde bağlı kalmayacakları anlamı çıkarılamaz. Onların gelişmesinde politik bir kutuplaşma kaçınılmazdır. Bu katmanların şu üç ana kampa (bu kampları ayıran sınırların hayli değişken olmasına karşın) bölündüğü daha belirgin bir biçimde görülmektedir. Yarı proleterler; bu kesim kapitalizme ve emperyalizme karşı, işçi sınıfıyla bağlaşıklık içinde devrimci bir savaş yürütüyor. Öteki, görece pasif olan kesim ise, kendi yaşam koşullarının iyileştirilmesi istemleriyle yetiniyor. En sallantılı, yalpalayan kesim de bu oluyor. Halkın büyük çoğunluğunun durumuna bakmaksızın bu kesimin bencil refah özlemleri, burjuvazinin tanıdığı ayrıcalığın devam ettirilmesi düşleri bu grubun kurtuluş savaşının ortak ödevlerinin ve halk yığınlarının birleşmesi zorunluğunu kavrayabilmelerini engelliyor. Üçüncüsü, azınlıkta olan grup gericiliğin başlıca dayanağı oluyor. İşte böylesi bir sosyal temel üzerinde gerek ilerici, gerekse gerici örgütler kurulmuş bulunuyor ve bunların herbiri iç ve uluslararası politikanın belli başlı sorunları karşısında konum almada hiçbir ikircimlik göstermiyor. Orta katmanlar içinde etkin olan kimi gruplar, burjuva milliyetçiliği konumlarından hareket ederek, güya tüm sınıfları barıştıracak, emekle sermaye arasındaki ilişkileri uyumlaştıracak bir «üçüncü yol»u savunuyorlar. Ancak bu hayaller de varolan gerçeklere kaçınılmazlıkla çarparak sönüp gidiyor.

Orta katmanların ardıcıl olmadığını, aldıkları konumların çeşitli olduğunu gözardı etmek, devrim davasına büyük zararlar verebilir. Aynı zamanda, bugünkü aşamada giderek ağırlık kazanan eğilimi, orta katmanların politik radikalleşmesi eğilimini de görmezlikten gelemeyiz. Latin Amerika halklarının sosyal savaşımına üniversite gençliğinin geniş katılımı, bunun somut bir örneğini oluşturuyor. Bilindiği gibi, Nikaragua öğrenci gençliği Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin kurulmasını destekledi ve onların üniversite örgütü Samoza rejimine karşı hareketin başlıca dayanaklarından biri oldu. Guatemala, Şili, Uruguay ve terörist diktatörlüklerin erkte olduğu öteki ülkelerde de yüksek öğrenim gençliği savaşkan konumlarda yer alıyor. Politik özgürlükler için, ABD emperyalizminin dayatmalarına karşı yığınsal savaşıma katılan memurların, teknik elemanlar temsilcilerinin ve serbest meslek sahiplerinin sayısı giderek artıyor. Sanatçılar kesimi de demokrasi için, barışın güvence altına alınması için

aktif çıkışlarda bulunuyorlar. Gericilik, demokratik sanati bir dalkavuk-cuya dönüştürmeyi başaramadı.

Geçtiğimiz son on yıl içinde politik yaşamın-ön sahnesine ilerici subay-lar kesiminin çıktığı da sık sık görüldü. Onlar, Peru, Panama, Bolivya ve Surinam'da emperyalizm yanlısı oligarşilerin erkten uzaklaştırılmalarının başlıca girişimçileri oldu. Sosyal ezgiye karşı ayaklanan halk yığınlarının yanında birçok din adamı da yer alıyor. Bunun somut örnekleri Salvador, Guatemala, Şili, Brezilya ve diğer devletlerde görülüyor.

Orta katmanların ücretli emekçi kesimi, proletaryanın geleneksel silahı olan grev savaşımına daha sık başvuruyor. Öğretmenlerin, küçük memur-ların, sağlık personelinin grevleri bölgenin birçok ülkesinde artık olağan olaylar haline gelmiş bulunuyor. Orta katmanlar ayrıca, tüm emekçileri kapsayan genel protesto eylemlerine de katılıyorlar. Arjantin, Kolombiya, Salvador ve Ekvador'da birçok kez yapılan genel grevler bunun somut örneklerini oluşturuyor. Bolivya'da 1982 yılının yığınsal hareketine Bolivya işçi sınıfıyla birlikte orta katmanlar da katıldı ve bu genel direniş sonucu emperyalizm yanlısı cunta, Anayasal yönetim biçimine dönülmesini ka-bul etmek zorunda kaldı. Bu yılın Ekim ayında erk, Komünist Partisinin de yer aldığı ilerici politik koalisyon olan Demokratik Halk Birliği'nin se-çimleri kazanan ve ülkenin yasal Cumhurbaşkanı olan Hernan Siles Zuazo'ya ⁽¹¹⁾ devredildi.

Orta katmanların toplumsal yaşamındaki önemli bir özelliğini de, dip-lomalı uzmanların meslek odaları (dernekleri)nin ⁽¹²⁾ aktifleşmesi olu-şturuyor. Bu eğilimin güçlenmesi, çoğu durumlarda sendika kurmayı engel-leyen veya sendikal faaliyeti yasaklayan anti-demokratik yasalara karşı tepki biçiminde kendini gösteriyor. Öte yandan sendikalar da, orta kat-manlar arasında giderek daha çok taraftar kazanmaya başlamış bulun-uyorlar. Bu iki eğilim, bölgenin çeşitli ülkelerinde değişik biçimlerde ortaya çıkıyor. Şili, Meksika ve Brezilya'da geleneksel işyeri örgütlerinin etkin-liği daha ağır basıyor. Orta Amerika ülkelerinin büyük bir çoğunluğu için bu, oldukça yakın bir geçmişin olayı oluyor. Birçok ülkede, örneğin Kosta-

(11) H. Siles Zuazo'nun, 1980'de Cumhurbaşkanlığı görevine resmen baş-laması, gerici askersel çevrelerin gerçekleştirdiği bir darbeyle engel-lenmişti.

(12) Meslek odaları (veya dernekleri), işyeri düzeyindeki eski örgüt biçim-lerinin bir devamıdır. İşyeri derneğine, belli bir uzmanlık dalının tüm temsilcileri girebilirken (birçok ülkede meslek odalarının çalışmaları devlet tarafından yasalarla düzenleniyor) sendikalar bunların daha bilinçli, daha ilerici temsilcilerini çatısı altında toplayabiliyor. Çoğu kez sendika üyeleriyle oda üyelerinin çıkarları uyumluluk gösteriyor. Ancak odalar, genellikle daha dar bir grubun çıkarlarını savunuyor ve bunun için de kimi durumlarda emekçi yığınlarının özlemlerine ters düşen bir tutum takınıyorlar. Sendikalar ise, orta katmanların emekçi kesimlerini ücretli emek ordusuyla bağlıyorlar.

Rika'da iki tip sendikal birlik birbirleriyle rekabet ediyor, kimi ülkelerde ise, örneğin Arjantin'de olduğu gibi, sendikalar sadece varlıklarını birarada sürdürmekle kalmıyor, aynı zamanda demokrasi için birlikte savaşıyorlar.

Yakın bir geçmişe kadar Latin Amerika komünistleri, çoğu durumlarda, işyeri örgütlerine gereken ilgiyi göstermiyorlardı. Ve bu da, gerici güçlerin bu örgütleri etkilemelerini kolaylaştırıyordu. Şimdi komünistler bu örgütlerde çalışmayı ısrarla sürdürüyor, onları demokratik ve devrimci çıkışlara yönlendiriyor, sendikalarla meslek odaları arasında çıkan anlaşmazlıkların yapıcı bir ruhta, emekçilerin birliğini güçlendirme yönünde çözümü için elden gelen çabayı gösteriyorlar.

Orta katmanların politik tutumlarının mantığını öğrenmek Marksist-Leninist analiz yöntemlerini yaratıcılıkla uygulayarak komünist partileri, pratik için önemli sonuçlar çıkarıyorlar. Bu katmanlar arasında devrimci bilinç tohumlarını ekmek, bunları yetiştirip geliştirmek için, somut yaşamın kanıtlarının yanısıra, her kesimin özelliklerini tüm yönleriyle göz-önünde bulunduran gergin bir ideolojik, ajitasyon-propaganda ve örgütsel çalışma gerekir. Pratik kararlar, elbette, somut duruma göre alınıyor: şu veya bu ara katlar üzerinde ana sınıfların ne ölçüde etkili olduğu, toplumun tinsel ve politik durumu, ülkenin ekonomisi, devletin gücü ve zayıflığı, devrim sürecinin geliştiği uluslararası durum, bütün bunların göz-önünde bulundurulması gerekiyor.

Orta katmanlar, aktif savaşa girdikleri, hatta proletaryanın öncülüğünü kabullendikleri halde, kendi sosyal-politik gelecekleri, yeni toplumda gereken yeri alabilecekleri konusunda kuşkuludurlar. Gerici güçler, tam da bu kuşkular üzerine oynayarak, kimi başarısızlıklara karşın, orta katmanlar arasında kararsızlık yaratmayı deniyorlar, Geniş bir devrimci cephenin oluşmasını engellemek için bu güçler, sürekli olarak şu telkinde bulunuyorlar. Proletarya erki ele almakla, sadece burjuvazi değil, aynı zamanda orta katmanları da her türlü gelecekte yoksun bırakıyor, komünistler, bu katmanların çıkarlarını temsil eden örgütlerle sadece taktik nedenlerden ötürü işbirliğine gidiyorlar.

Bu ve benzer uydurmalara yanıt verirken Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri L. Corvalan «... bizim için, yarın ayrılmak üzere, bugün bağlaşıklık aramaktan daha yabancı bir şey olamaz»⁽¹³⁾ diye vurguluyordu. Proletaryanın ve onun öncüsünün stratejik amacı, politik yaşamın gerçekten demokratikleştirilmesi, sömürü düzeninin alaşağı edilmesi ve sosyal adaletin gerçekleşmesi savaşımına, orta katmanlar da içinde olmak üzere, en geniş halk yığınlarını çekmektir. İşçi sınıfı ve onun öncüsü, çıkar

(13) «Boletín del exterior», № 37, Eylül-Ekim 1979, s. 32.

ve eylemleri emekçilerin ezici çoğunluğuna karşı olmayan herkesle birlikte devrimci dönüşümler yolunda yürümeyi ve sosyalizme geçmeyi arzulamaktadır. Bugün küçük burjuvazinin ezici çoğunluğu, aydınların ilerici kesimi ve orta katmanların öteki kesimlerinin yeni yaşamda onurlu bir yer aldıkları Nikaragua ve Grenada, Latin Amerika'da bunun somut örneğini oluşturmaktadır.

Tarihsel öz görevi nedeniyle devrime öncülük eden, en ilerici ve öncü bir sınıf olan tüm emekçilerin çıkarlarını savunan proletarya için her hangi bir ayrıcalık, sosyal yalıtılma, yalnızcılık konuları kabul edilmez şeyler değildir. Bu sınıfın istem ve çıkarlarını ardıcılıkla savunan komünistler, eskimiş olana karşı, geleceği kurmak için savaşımında tüm ilerici çevrelerle birleşmeye her zaman özen göstermektedirler. Aynı zamanda komünistler saf bir iyimserliğe, orta katmanların bir bütün olarak ve ikircimsiz bir biçimde devrimin tüm aşamalarına katılabileceği umuduna da kapılmamaktadırlar. Neki, bu çok alıcalı yığılım içinde çeşitli ekonomik çıkarlar bulunmakta, birçok önyargılar varlığını korumaktadır. Bunlar, elbette, masallardaki gibi sihirli bir değnekle bir anda ortadan kaldırılamaz. Onlar, birçok önyargıları uzun süre beraberlerinde taşırlar ve hatta bunları proleter yığınların bir kesimine bulaştırırlar. Belli kesimler gericiğin etkisi altında kalabilirler. Orta katmanların politik ve duygusal sallantılığından yararlanan sağ güçler, gereken tepkiyle karşılaşmadıkça, bu katmanları işçi sınıfına karşı çıkarabilirler. Ancak, devrimin öncüsü, eğer girişimi her zaman elinde tutursa, inandırıcı önlemleri zamanında alırsa, politik işbirliğinin ekonomik temelini oluşturmayı başarabiliyorsa, o zaman sosyal bağlaşıklık, sadece yolun başında değil, daha uzun bir süre için sağlamlığını sürdürebiliyor.

Devrimin ilk demokratik ve anti-emperyalist aşamasının başlıca özelliği, katılımın, özellikle ulusun ezici çoğunluğuyla oligarşi, tekeller ve emperyalizm arasındaki çelişkilerin son derece keskinleştiği yerlerde çok geniş olmasıdır. Bu aşamada ulusun ezici çoğunluğunun çıkar ve özlendikleri organik olarak içiçe girmektedir. İyi ama, daha ileriye, bundan sonraki aşamaya kim ve kiminle gidilebilir? Tarihsel deneyim, ilk katılanların her birinin buna hazır olmadığını kanıtlıyor. Ancak aynı deneyim şunu da gösteriyor: Proletarya, sanıldandan çok daha uzun bir süre, çok daha uzun bir yolda, bağlaşıklarıyla birlikte yürüyebilir. Çünkü, devrimci süreç sadece toplumsal yapıları değil, aynı zamanda «rol alan kişileri» de yenilediği için, ileriye doğru birlikte ilerleme de reel bir olanak oluyor. Devrim saflarına başka bir nitelikle katılan orta katmanlar aşamadan aşamaya kendi sosyal ve politik çehrelerini değiştiriyorlar. Devrimin her yeni aşaması onların önünde yeni çevrenler açıyor. Ne ki, ideolojik arılaşma, ilerici kutuplaşma süreci kendiliğinden gelişmiyor. Bu süreç proletaryanın etkisiyle, devrimci öncünün yetenekli yöneticiliğiyle gelişiyor.

Latin Amerika'daki orta katmanlar, özellikle de onun ücretli emekçiler kesimi, demokratik ve anti-emperyalist devrimin ana yürütücü güçlerinden biri olarak daha sık sahneye çıkıyorlar. Proletarya ve köylülükle birlikte onlar bu devrimin sosyal temelini oluşturuyorlar. Ancak bu katmanların ezici çoğunluğunun nesnel çıkarları, tarihsel sürecin mantığı daha ileriye, sosyalist amaçlara yöneliyor. Ödev, orta katmanların ikircimliliğini ve politik yönelimlerdeki değişikliği soğukkanlılıkla değerlendirmek, onların büyük sosyal enerjisini devrimin hizmetine yöneltmek olarak önümüzde duruyor.

TÜSTAV

Dinin devrimimizdeki rolü

İhsan Tabari

İran Halk Partisi (TUDEH) Politik Büro Üyesi, MK Sekreteri

İran'da son yılların sosyal savaşları içinde iki dinsel akım arasında ayrılma oldu. Birincisi, geleneksel, tutucu olarak nitelenebilir. Bu genel olarak toplumda çoğunluğunun ayrıcalıklı durumu olan yüksek düzeydeki dinsel çevrelerce yönetiliyor. Bu akımın temsilcileri, kendi dogmalarına dayanarak dini ilerici sosyal politik değişikliklerin gerçekleşmesine dayandırmaya yönelik her girişimi «kâfirlik» ve yalancı görüşler olarak ilan ediyorlar. Bunlara göre, dinin ve inançların «dünya» işleriyle hiçbir ilişkisi yoktur, dinsel ibadetlerin yerine getirilmesi sözümona toplumsal-yurtseverlik görevlerini yerine getirmekten daha önemlidir. Dolayısıyla kapitalist düzenin insanlık düşmanı niteliğine katlanmak, bunun önünde «tanrı» iradesiymiş ve yazgının önceden saptanmış gibi boyun eğmek gerekir.

Öteki akım ise, yığınların devrimci aktifliği ile bağlıdır. Bu, tarihte yeni bir olgu değildir. K. Marks'ın deyimine göre, din «ezilen ... adamın bir soluk almasıdır», bu dünyadaki «gerçek yoksulluğa» karşı bir protestodur. (1) F. Engels, dinin hem çok eski dönemlerde, hem ortaçağlarda defalarca sosyal hareketlerin ideolojik bayrağı olduğunu, ya da bunların bir dünya görüşüne dönüştüğünü belirtmiştir. Bu da şöyle açıklanabilir: İnsanların özel ve toplumsal eylemlerinde dünya görüşüne gereksinimi vardır. O dönemlerde ise, toplum yalnızca ideolojisinin dinsel biçimini tanıyordu. Anımsayalım: Engels, kapitalizm öncesi aşamada dinden uzaklaşmış kentlilerin bile nefret ettiği pleb-devrimciliği» gibi dinsel sapma biçimini öne çıkartmıştır. (2)

Günümüzde dinsel ideoloji Doğu'nun birçok ülkesinde henüz daha çok güçlüdür. Halkının yazgisına kayıtsız olmayan, irili ufaklı din görevlilerinin bir bölümü, onun sosyal ve politik savaşımına aktif katılıyor. Bunlar kendi konumlarını oluştururken geçmişte peygamber ve öteki dini liderlerin, firavunların, imparatorların ve kralların çıkarlarından yana değil, tersine her zaman sosyal zulümcülere ve işgalcilere karşı çıktıklarını belirtiyorlar. Bu din adamları dinin gerçek özünü değiştirdiğini, gümüzün yakıcı sorunlarından uzak, bunlardan bağımsız ve mal mülk sahibi olma, kölelik, asalaklık ve savaşlar tutuşturma konularında sessiz kalan bir kişisel dünya görüşüne dönüşme yoluna girdiğini ilan ediyorlar.

(1) K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 415.

(2) Bak: K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 21, s. 294, 314.

Yakın geçmiştekiler de içinde, kurtuluş hareketlerinin deneyimi yığınların paylaştığı dinin temel ideoloji olarak kaldığı ülkelerde, sosyal ve ulusal kurtuluş savaşının dinsel biçimlerde, dinsel belgiler altında, geliştiğini kanıtlamıştır. Doğal olarak bu, somut sosyal, tarihsel nedenlerden kaynaklanıyor.

Şöyle bir soru ortaya çıkıyor: İslamın doğuşundan tam 14 yüzyıl sonra, onun halk savaşlarında bayraklaşan ve tarihsel gelişme sürecinde büyüklü küçüklü birçok sınavdan geçen görüşleri, İran'da «devrimci İslam» denilen bugünkü akım, yirminci yüzyılın 70'li yıllarında ülkemizde anti-emperyalist hareketin gelişmesinde böylesine belirgin bir rol oynamayı nasıl başarabilmiştir?

Yanıtı, günümüz aşamasının özelliklerinde, onun ulusal kurtuluş, anti-emperyalist hareketler için doğurduğu olanaklarda aramak gerekir. Yoksullaşan yığınlar, Ortaçağ uykusundan uyanarak, uyuşukluktan silkinerek yerli ve yabancı sömürgecilere karşı savaşa kalkışıyorlar. Barış, bağımsızlık, kurtuluş, sömürüden kurtulma istemleri ütöpik bir özlem olmaktan çıkmış, reel, gerçekleşebilir bir göreve dönüşmüştür. Geçmişte İslam'ın şu veya bu biçimde kabul edilen ve canlı ideolojik güce dönüşen dinsel ibadetlerin çağdaşlaşmada yeni sosyal ülküleri uç vermeye başladı.

Emperyalizm ve gericilik İslam belgileri altında eylem yürüten hareket de içinde, ilerici ve devrimci hareketleri yok etmeye, bunların içeriğini boşaltmaya, komünizm ve sosyal ilerlemeyle çatışma yoluna yöneltmeye çalışıyor. Bunlar amaçlarına ulaşmada, genellikle gerici din adamlarının denetiminde bulunan güçlü ve zengin dinsel örgütleri kullanıyorlar. Bazı İslam ülkelerindeki egemen çevreler dini emperyalizmin ve yerli sömürgecilerin konumlarını güçlendirme aracına dönüştürüyorlar. Karşı-devrimci güçler, demokratik değişimlerin düşmanları, «İslam adına kutsal savaş» belgisini bir örtü olarak kullanıyorlar.

Böylece bugünkü aşamada dinin ve bu arada İslamın sosyal-politik rolünün hiç de tek anlamlı olmadığı ortaya çıkıyor. Şunu önemle belirtmek gerek ki, din bazı ülkelerde sınıf savaşımının ideolojik temeli hizmeti görüyor, bazı durumlarda devrimci güçlerin dünya görüşü olarak ortaya çıkıyor, ya da bunun ana bileşen ögesi kabul ediliyor. İslam'ın, dine bağlı olan ve despotluktan kurtuluş için, zulme ve yabancı baskısına karşı savaşan milyonlarca insanın katıldığı hareketin gelişmesine yardımcı olduğunu inkar etmek olanaksızdır. Biz, dinsel güçlerin İran devriminde ve aynı zamanda işgal altındaki Filistin'de «El Aksa» Mescidinde yakın geçmişte meydana gelen olaylarda nasıl bir etkin rol oynadıklarına tanık olduk. Başka bir deyimle, tarihsel gelişmenin içeriği bugün dinsel biçime de bürünmüştür. Marksistler için, zaman ve yer koşullarına bağlı olarak kurtuluş devriminin değişik biçimler alması çok doğaldır. Dene-yimlerin de kanıtladığı gibi, İkinci Dünya Savaşından sonra gerçekleşen

devrimler yalnız itici güçler, eylem yöntemleri, gelişme tempoları ve perspektifleri açısından değil, aynı zamanda ideoloji ve yığın hareketinin başını çeken güçlerin niteliği bakımından da çok çeşitlidir. Bu durum «devrim biliminin» şematik düşünceden korunmasına ve onun giderek daha iyi kavranmasına yardımı ediyor.

Dinin uzak tarihsel geçmişteki devrimci harekette bazen oynadığı ideolojik-örgütsel rolün, günümüz koşullarında yeni yönelimlerle ortaya çıkması, birçok bakımdan dikkate değerdir. İran deneyimine bir bakalım.

İran emekçilerinin ve devrimci güçlerinin uzun süren savaşımı doruk noktasına ulaştı ve 1979'da devrimin etkusuyla sonuçlandı. (Hicri Takvime göre 1357'de) Bu anti-emperyalist, anti-diktatör, halkçı devrim, İslam belgeleri altında, İran'ın ünlü dini lideri İmam Humeyni'nin yönetiminde yapıldı. Bu devrimin en tipik ve birbirine sıkıca bağlı özellikleri şöyle sıralanabilir:

– Kent ve köy emekçi yığınlarının önceleri eşi görülmemiş biçimlerde devrime geniş katılımı;

– yığın hareketi, kapitalist düzenin çerçevesini aşan sosyal değişiklerin gerçekleşmesi sorununun çözümünü öne koyarak devrimin gelişmesine ve içeriğine damgasını vuruyor. Bu kapitalizmin yandaşlarında ve sınıfsal ayrıcalıkları savunanlarda şiddetli tepkiler doğuruyor;

–devrim, derin anti-emperyalist ve özellikle de keskin anti-Amerikan eğilimlidir;

– İslam, devrimin ideolojisi hizmeti görüyor.

Eğer bu özellikler bütünsel bir biçimde ele alınmazsa, yani bunlar bugün dünyadaki genel değişikliklerden ve İran halkının savaş tarihinden kopuk bir biçimde ele alınırsa, o zaman İran devriminin belli yönleri anlaşılabilir, ya da bunlar yanlış yorumlanabilir.

İran devriminin yukarıda değinilen içiçe geçmiş özellikleri, onun gelişme yolunda ortaya çıkmıştır. Devrimin başlangıcını oluşturan ilk çıkışlar 1978'in Ocak-Şubat aylarında (Behmen 1356 oldu). Bunlar saray gazetelerinde çıkan İmam Humeyni'yi aşağılayan yazıları protesto amacıyla Kum kentindeki din okulu öğrencilerince örgütlenmişti. Kum kenti öğrencilerinin bu eylemlerini Tebriz halkı destekledi. Daha sonra diğer kent ve köy emekçileri de desteklediler.

Sokak çatışmaları ta 11 Şubat 1979'a kadar (22 Behmen 1357) tüm yıl boyunca sürdü. Bu gösterilere giderek daha geniş yığınlar katılmaya başladı. Eylemlere katılanların sınıfsal bileşimi artan ölçüde emekçiler yararına değişiyordu. Bunların sayısı giderek artıyordu. Bazı günlerde sayıları milyonları bulan erkek, kadın ve çocuklar sokaklarda gösteri yapıyordu. Yalnız kentlerde değil, en kenar köylerde bile gösteriler yapıldı.

yordu. Emekçi yığınların devrimci harekete böylesi aktif ve özverili katılımı, ülkemiz için eşi görülmemiş bir gelişmeydi.

Emekçilerin devrime çekilmesi boyutlarının genişlemesi ve bunların aktifliğinin artmasıyla birlikte, eylemlerde yükseltelen belgeler giderek halkçı bir nitelik almaya başladı. Devrimin başlangıcında bunlar, burjuva demokrasisi çerçevesinde istemlerdi, öncelikle Şah despotluğuna karşı liberal bir içeriği vardı. Bu belgeleri İran kapitalistlerinin bir kesimi ve özellikle de hareketin yönetimini ele geçirmeyi, onu yarım-yamalak ve uzlaşmacı politik reformlarla sınırlamayı tasarlayan geleneksel burjuvazi («Bazar») destekliyordu. Ama devrimin gelişmesiyle birlikte emekçi yığınlar kendi sosyal istemlerini de yükseltmeye başladılar. Ve bu istemler her geçen gün daha zengin ve derin halkçı bir içerik kazanıyordu. Bu nasıl oldu?

Bilindiği gibi, 1951–1953 yıllarında İran'da petrol tekellerine karşı, petrol endüstrisinin devletleştirilmesi için doktor Muhammed Musaddık'ın başında bulunduğu anti-emperyalist hareket boy attı. Bu CIA'nın örgütlediği devlet devirmesi sonucu bastırılmıştı.

11 Şubat devrimi ile 28 Ağustos 1953 devirmesi arasında çeyrek yüzyıldan fazla bir zaman var. Ancak bu devrimin sonuçlarından çok zarar gören ve Muhammed Rıza Şah Pehlevi'ye karşı eyleme geçen halk, eylemlerde aldığı yenilgileri unutmadı, tersine bunlardan edindiği deneyimi ve aldığı dersleri savaşlarında daima gözönünde bulundurdu. Bunlar arasından başlıca üçünü belirtmek gerek.

Birincisi, Musaddık'ın yönettiği hareket anti-emperyalist savaşı sosyal dönüşümlerden ayırıyordu. O, toplumun sosyal yapısına dokunmadan büyük toprak ağaları ve kapitalistlerin ayrıcalıklarını koruyarak ve hatta bu sınıfları harekete çekmeye çalışarak kendi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışıyordu. Bilindiği gibi, bu durum yenilginin nedenleri arasında yer almıştı. Şah yönetiminin son yıllarında Musaddık hareketinin yenilgisini omuzlarında hisseden yoksul halk yığınları ve bunların bilinçli temsilcileri işbirlikçi sermayenin gelişmesinin ülkeyi nasıl bir yıkıma sürüklediğini açıkça görmüşlerdi. Onlar Şah rejiminin sosyal özünü, onun emperyalizme politik, ekonomik ve askersel bağımlılığıyla sıkıca bağlı olduğunu görmüşlerdi. Bu olgunun bilincinde olduğu, genellikle, sokak gösterilerinde işbirlikçi sermayeye ait banka ve büyük işletmelerin yağmalanmasıyla ortaya çıkmıştır.

İkincisi, İngiliz emperyalizmine karşı çıkan İran liberal burjuvazisinin temsilcileri nede olsa ABD'nin desteğine güveniyorlardı. Ve şimdi çeyrek yüzyıl sonra bunlar 11 Şubat devrimini ABD emperyalizmiyle uzlaşma kanalına yöneltmeye kalkışmışlardır. Ancak halk yığınları, bunların önde gelen yöneticileri özellikle de Humeyni, uyanık davranmışlar ve tuzağa

düşmemişlerdir. Despot rejime karşı başlayan devrimci hareket hemen derin anti-emperyalist ve herşeyden önce de anti-Amerikan bir nitelik almıştır.

Üçüncüsü, petrolün devletleştirilmesi için verilen savaşta, o dönemin tüm devrimci güçlerinin birliği sağlanamamıştı. Hareket, genellikle bunların bölünmesinden dolayı yenilgiye uğramıştı. Bu deneyim, İran halkının gözleri önündeydi. Ve o, hangi örtü altına gizlenirse gizlensin, bölücülük eylemlerine yol vermemek için Şah rejimine karşı savaşımında kendi sıralarındaki birliği büyük bir özveriyle korumaya çalışıyordu. Devrimci güçlerin ve halkın 11 Şubat devriminde varolan birliği, İran toplumu için eşine rastlanmamış bir olguydu.

İran devriminin en belirgin özelliği, İslam ideolojisinin rolünde yatıyor. Bu özellikleri doğuran etkenler çoktur ve bunları bu yazının çerçevesinde etraflıca ele almak olanaksızdır. Ama yukarıda da belirtildiği gibi, devrimci hareketin dinsel Kum kentinde, din okuluyla (medrese) imam Humeyniyi hedef alan hareketleri protesto etmek için başlaması, bir olgu olarak kalıyor. Ve bugüne kadar bu dini lider, devrimci halk yığınlarının tartışma götürmez en önde gelen bir yöneticisidir.

İşte bundan ötürü İran devriminin dinsel-İslamcı yüzü, onun diğer yanlarını ve özelliklerini, aynı zamanda onun sosyal-politik içeriğini gölgeleyiyor. Ama aynı zamanda devrimimizin bu özelliği değişik cinsten sallantılara, gerilemeler ve yozlaşmalara yol açıyor. İşte bundan ötürü biz, olayları ayrıntılı bir biçimde inceliyor ve bunların karmaşık bir biçimde birbirine örülmesinden ana gelişme doğrultusunu ayırmaya çalışıyoruz.

11 Şubat devriminden sonraki dört yılın olaylarına toplu bir bakış, bu sorunu anlamaya yardımcı olabilir. Bu yıllar süresince, İran devrimci hareketi içinde görülmemiş bir biçimde keskinleşen ve emperyalist komplolara karşı koyuşla sıkı sıkıya bağlı olan, çetin bir sınıf savaşımı verilirdi.

Devrimci harekete katılan İran liberal burjuvazisi, onun sınırlarını kendi çıkarları çevresinde tutmayı tasarlıyordu. İslamın kisvesine bürünen liberal burjuvazi, erkin önemli bir bölümünü ele geçirmişti. Geçici İslam hükümeti, genel olarak ABD emperyalizmiyle tek yanlı işbirliğinden yana olan liberal burjuvazinin temsilcilerinden kurulmuştu. İslam Devrim Konseyinin önemli bir kesimini, sermaye savunucuları oluşturuyordu. Onlar Şahın devlet mekanizmasına dokunmamaya, bunu kendi hizmetine koymaya özen gösteriyorlardı. Erke geçen kişiler (Bezirgandan başlayarak Kutbizade ve Benisadır'a kadar) uzun dönem dinsel eylemlerde bulunmuşlardı ve İran'da «sadık müslümanlar» olarak biliniyorlardı. Ancak geçici hükümetin kurulmasından bir gün sonra «Bezirgan islamcıları» ile «Humeyni islamcıları» arasında kıyasıya bir savaş başlamıştı. Bezirgan, devrimi gerçekleştirdiğine «bin pişman olduğunu» söylüyordu. Humeyni

ise devrimin ancak şimdi başladığını, yolun başlangıcında bulunduğunu ve sürdürülmesi gerektiğini belirtiyordu.

Devrimin etkisinden sonraki yıllarda, birçok politik gruplaşma, emperyalizmle bağı olan önde gelen gelen politikacılar, liberal burjuvazinin uzlaşmacı ve teslimiyetçi temsilcileri açığa çıkarılmış ve politik sahneden kovulmuşlardır. Bezirgan, Benisadır, Madani, Nazih, Kutbizade ⁽³⁾ ve Sandcabi gibi, Ulusal Cephenin yöneticileri ve daha başkaları yüksek hükümet görevlerinden uzaklaştırılmışlardır.

İmam Huneyni'ye karşı açık veya gizli, doğrudan veya dolaylı bir biçimde karşı çıkan önde gelen birçok dinsel şii yöneticisi yenilgiye uğramıştır. En büyük dinsel şii yöneticilerden biri olan Kazım Şeriat-Madari, Huneyni'ye ve devrime karşı komplolara katılmakla suçlanmış, görevinden alınmış ve halk yığınlarınınca cezalandırılmıştır.

Kanımıza göre, bu yıllar içinde olup bitenler, içeriği bakımından, İran devrimine benzeyen ayrıcalıklı sınıflarla, ağır yaşam koşulları içinde bulunan yığınlar, liberal uzlaşmacılarla, devrimci demokratlar arasındaki savaşım gibi, bu savaşımın dinsel biçimler almasına karşın, İran devrimine benzeyen tüm devrimler sırasında verilen sınıf savaşımıdır. Şimdi de İslam ideolojisinin, İran'daki sınıf savaşımına hangi ilginç ve üzerinde düşünülmeğe değer açılardan damgasını vurduğuna bir bakalım.

Erki ele almak için savaşımına katılan tüm akımlar, kendilerini «en sofu» müslüman ve İslamın «tek bekçisi» olarak gösteriyorlardı. Bezirgan, Benisadır, Kutbizade, Şeriat-Madari ve diğerleri, İslamın en sadık savunucuları ve hatta «İslam devriminin» teorisyenleri olduklarını, İslamı herkesten çok daha iyi bildiklerini iddia ediyorlardı. İran devriminin diğer İslam ülkelerindeki dostları ve düşmanları da ona karşı tutumlarını İslam dini konularından hareket ederek saptıyorlardı. Ama sonuçta İslam üstüne çok değişik yorumlar ortaya çıktı. Dinsel-politik sözlüğe yeni yeni kavramlar giriyordu: «Amerikancı İslam», «Kral Halid'in İslamı», «Sedat'ın İslamı», «Ziya ül Hak'ın İslamı», «sahte dincilik». Kimi İranlı müslümanlar, tüm banların karşısına «Huneyni İslamı» ile çıkıyorlar.

İslam üstüne yapılan yorumlarda mülkiyet, sömürü, devletin sınıfsal özü ve benzeri önemli sosyal kategoriler, değişik biçimde değerlendiriliyor. Örneğin, mülkiyet sorunu, onun biçimleri ve sınırları haftalık Cuma namazlarında konuşuluyor. Kapitalistlerden ve toprak ağalarından yana olanlar, İslamın mülkiyet sınırları tanımadığı yolunda dinsel akidelerden bölümler aktarıyorlar. Bunlar İran'daki «İslam devrimini» büyük toprak ağaları ve kapitalistlerin mülkiyetine dokunmamaya çağırıyorlar. Emekçilerin isteklerini dile getiren din görevlileri, buna tepki gösteriyor, büyük

(3) Kutbizade, hükümete karşı komplolara katılmakla suçlanmış, ölüm cezasına çarptırılmış, kurşunlanmıştır.

kapitalist ve toprak ağalarının yağmaladığı mülkiyetin, mal-mülk hırsının ve tecfiliğin İslama aykırı olduğunu ve yok edilmesi gerektiğini belirtiyorlar. Bunlara göre, «İslam devrimi» sosyal adaleti korumakla yükümlüdür.

Humeyni genellikle emekçi yığınların ve yoksulların çıkarlarından yana tutum alıyor. O, yoksulların yeryüzünde «Allahın mirasçısı», «İslam devriminin» ve İslam erkinin onlara ait olduğunu söylüyor. Kentlerde ve köylerde yaşayan milyonlarca insan, İslamın böyle nitelenmesini kabul ediyor. Onlar Humeyni'yi büyük toprak ağaları ve kapitalistler karşısında destekliyor, İslam üstüne emperyalizmin uşaklarının ileri sürdükleri uzlaşmacı sözlerin karşısına devrimci belgilerle çıkıyorlar.

Elbette gelişmeler engelsiz, kolay olmuyor. Emperyalizmin ve başta ABD emperyalizminin gizli ve açık provokasyon ve komplolar tezgahladıklarını, dinsel ideolojinin kendi kendine sorunlar yarattığını söylemeye gerek bile yok. Örneğin, sınıfsal-politik savaşımın şiddetlendiği bir dönemde kadınların peçe taşıması sorunu, bilerek ya da bilmeyerek ana sorunlardan birine dönüştürüldü. «Din düşmanlığı» ideolojisiyle savaşım paranasının ardında, emperyalizme ve kapitalizme karşı çıkılacağı yerde, İlerici partilere ve sosyalist ülkelere karşı harekete geçme girişimlerine başvuruluyor, dinsel yobazlığın körüklenmesiyle ülkede politik durum daha da gerginleşiyor.

İslam sözcüklerinin ardına gizlenen faşizan gruplar da potansiyel bir tehlike oluşturuyorlar. Dinsel yobazlık bunların eylemlerine ortam hazırlıyor. İran devriminde halkın güvenini kazanarak yönetimi eline alacak güçlü bir politik örgütün olmadığı koşullarda bu faşist grupların halkın şaşkınlık döneminden yararlanmaları için olanaklar elverişlidir.

İran devriminin derinliği, onun İslamla bağlı olan özellikleri, hareket içinde kıyasıya süren sınıf savaşımı, tüm bunlar bu devrimin değişik yönlerinin kavranmasında bir dizi güçlükler yaratıyor. Sözde devrimci, aslında ise burjuva olan kimi aydın çevreler arasında etkinlik kazanan aşırı sol ve Maoçu grupçuklar, ülkede olup bitenlerin özünü kavramaktan uzaktırlar. Bunlar «dinsel gericiliğe» karşı savaşımın söz ediyorlar, ama pratikte dinsel gericiliğin konumlarında, bezirgancılığın, ABD'nin safında yer alıyorlar. Ancak devrim sürecini bilimsel açıdan değerlendiren İran'ın gerçek Marksistleri, kurtuluşa kavuşan ülkelerin özgül koşullarında toplumsal gelişme yasallıklarının etkisini dogmatik ve şematik biçimde kavramayan doğru bir yol saptamışlardır.

Bu ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, kendine özgü sosyal-tarihsel olgular ortaya çıktı. Burada kapitalizm öncesi yapının kökleri hâlâ varlığını koruyor. Ve kapitalizm sömürgeciliğin, günümüzde de yeni-sömürgeciliğin yardımı ile uygulanıyor. Bunun sonucu olarak işbirlikçi sermaye

ve aynı zamanlarda buna eklenen ekonomi ve kültür, genel gücü olmayan ve toplum tarafından benimsenmeyen «sosyal adacıklar» olarak varlığını sürdürüyor. Böylesi ekonomi ve kültürler toplumun iç gelişmesinin doğal sonucu olmuyor, ve birçok özellikleri nedeniyle değişik sosyal katmanlar arasında hoşnutsuzluğa yol açıyor.

Burada sorun şudur: Avrupa burjuvazisi özellikle Fransız devriminden sonra, toplumun politik-hukuksal üst yapısını, din ve kiliseden bağımsız olarak, kendi gereksinimlerine uygun bir biçimde ileri götürme olanağına sahipti. Gelişmekte olan ülkelerde, bu arada İran'da ise, bambaşka bir görünüm vardır. Burada işbirlikçi burjuvazi kültürü emperyalist kapitalizmden aktarmakta ve onu büyük ölçüde yüzeysel ve taklitçi biçimlerde ulusal toprağa yerleştirmektedir. Ancak, örneğin, İran'da yalnız kent ve köylerdeki emekçilerin ezici çoğunluğu değil, geleneksel burjuvazinin («Bazar») ve aynı zamanda küçük-burjuvazinin bir bölümü de «İslam kültürü» denilen dinsel üst yapının taraftarları olarak kalıyorlar. Din, köy ve kent yoksulları arasında önceleri gibi varlığını sürdürüyor. Burjuvazinin bir kesimi devletin vergilendirme yasalarını görmezlikten gelerek, vergileri İslam dinsel hukukuna göre ödemeye başlamıştır.

Halkın hoşnutsuzluğunu dinsel kanala aktarmada ve emekçi yığınların dinsel görüşlerini «politicleştirme» Humeyni'nin büyük etkisi olmuştur. O Kuran'da belirtildiği gibi, İslam'ın müslümanların toplumsal görevlerini yerine getirmesinin, dinsel ayin ve törelerin üstünde gördüğünü söyledi. Bundan ötürü İslamı politikadan ayıranlar ya onu anlamıyorlar, yada çarpıtıyorlar dedi. Humeyni, Kuran'da ve İslam tezlerindeki ağır yaşam koşulları içinde bulunanlar yararına, sömürücüler zararına sosyal adaletin kurulmasına hizmet eden cümlelerden alıntılar yapıyor. O, ezgiye ve despotizme karşı «kutsal savaştan» söz ediyor, yığınları haklı dava için savaşta özveriye çağırıyor. Humeyni, dini «uyutucu» bir araç olmaktan çıkartıp, yığınların aktifliğini «özendirici» bir araç durumuna getirebilmiştir. İşte bu, onun İran devriminde belirgin rolünü ortaya koyuyor.

«Devrimci İslam» çizgisi, «geleneksel İslam» çizgisinden önemli ölçüde ayrılıyor ve üstün gelme olanakları daha büyük. Birinci çizginin yandaşları, İslam ideolojisine sosyal değişiklikler yoluyla çekici bir güç vermeyi ve onu tüm müslüman dünyasında değişiklikler aracı durumuna getirmeyi tasarlıyorlar. Biz, «devrimci İslam» ideolojisinin bağımsızlığa, özgürlüğe, adalete ve ilerlemeye susamış toplumun maddesel ve tinsel gereksinimlerini ne ölçüde karşılayabileceği sorununa geleceğin yanıt vereceği noktasından hareket ediyoruz.

İran Halk Partisi, görüşlerini yapıcı ve dostça eleştiri biçiminde açıkça belirterek, dinsel yöneticilerin başını çektiği bu hareketteki tüm olumlu eğilimleri destekliyor. O, özverili emeği ve savaşımıyla hangi biçimde ortaya çıkarsa çıksın, halkın istemlerine bağlılığını olanaklı olan her yerde

kanıtlıyor. Karşı-devrimci ögeler her yönetime başvurarak ilkesel konum-
lara saldırarak, bize engel olmaya çalışıyorlar. Ama başarı gösteremi-
yorlar.

İran'da yığınların uyanış ve politikleşme süreci, bu süreci frenlemeye
çalışan emperyalizm ve karşı-devrimcilerin komplolarına karşı yaygın-
laşıyor. Devrimin perspektifine gelince, kanımıza göre onun derinleme-
sine ve genişlemesine gelişmesi partimizin sosyal-ekonomik dönüşümler
ve anti-emperyalist savaşım alanında yükselttiği istemlerin yaşamda ger-
çekleşmesine çok bağlıdır. Bize göre, uluslararası alanda emperyalizm ve
savaş zararına meydana gelen değişiklikler, İran devriminin olgunlaş-
masına elverişli olanakların sağlanmasını hızlandıran ve onu giderek de-
rinleştiren bir etken rolü oynayacaktır. Global-tarihsel yöndeki gelişmeyi
ve yığınların artan uyanışını gözönünde bulunduran Partimiz, geleceğe
iyimserlikle bakıyor.

SBKP 26. Kongresinde, İran'daki devrim son yılların uluslararası yaşa-
mında büyük bir olay olarak nitelenmiş, onun anti-emperyalist yönelimi
ve aynı zamanda karmaşıklığı, çelişikliği vurgulanmıştır. (4)

Partimizin yukardaki değerlendirmesinden çıkararak, bu karmaşıklığı ve
çelişikliği doğuran bazı nedenlere ve aynı zamanda kimi somut belirti-
lere değindim. Şimdi İran müslümanları arasındaki somut güçler denge-
sini gözönünde bulundurarak bazı ek açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Değişik sosyal sınıf ve katmanlara ait olmalarından, bundan başka
değişik ve çoğu kez birbiri ile çelişen toplumsal çıkarılardan dolayı, İran
müslümanları arasında devrimin çizgisini ve amaçlarını kapsayan sorun-
ların kavranmasında birlik yoktur. Bununla ilgili olarak her sınıflandır-
manın kendi eksiklikleri olduğunu kabul ederek, müslümanları şu grup-
lara ayırmak olanaklıdır:

– İslam ülkülerinin ardına gizlenen karşı-devrimci ögeler. Onlar «kaleyi
içerden ele geçirmeye» ve devrimin görevlerini yozlaştırmaya çalışıyor-
lar. Devrimci müslümanlar, bu güçleri, çoğu kez «sızan düşman ögeler»
olarak niteliyorlar. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bugün önemli görev-
lerde bulunan ve yüksek ünvana sahip olan bunlardan bazıları açığa
çıkarılmış ve görevlerinden uzaklaştırılmıştır;

– kapitalizme ve büyük toprak ağalarına dayanan bir düzeni ve sömü-
rünün diğer biçimlerini savunan dinsel dogmatikler. Bunlar büyük toprak
ağalarının ve kapitalist sömürünün İslam ilkeleri ve İslam hukukuyla bağ-
daştığını söylüyorlar;

– dinsel ideolojiyi geleneksel-dogmatik çerçevede benimseyen kent ve
köy küçük burjuvazisinin çok sayıda temsilcileri. Onlar devrimi şu yada

(4) Bak: SBKP 26. Kongre Belgeleri. Moskova, 1981, s. 13.

bu biçimde destekliyor ama, yukarda sözü geçen gruplar tarafından aldatılıyorlar;

– halk yığınlarının ekonomik sorunlar içinden çıkan gereksinimlerini sağlama ve ilerlemenin zorunluluğu ilkesini destekleyen devrimci müslümanlar. Bunların kanısına göre, eğer «İslam devrimi» halk yığınları yararına köklü reformlar gerçekleştirmezse, onların güvenini yitirecektir. Bundan ötürü, bunlar, sömürüden yana olanlara karşı çıkarak, böylesi değişikliklerin yapılmasını savunuyorlar. Ancak politik alanda erki tekeline almaya ve öteki devrimcilerin eylemlerini sınırlamaya yelteniyorlar;

– devrimci müslümanlar yalnız ekonomik planda halkçı, ilerici konumlar almakla kalmıyor, politik bakımdan erk üzerinde tekel kurulmasını ve sekterliği de reddediyorlar. Bunlara göre, gerçek devrimci güçlerin yani müslümanların, bilimsel sosyalizm programını savunanlar da içinde tüm öteki ilerici-politik grupların birliği sağlanmadan İran devrimi emperyalizme ve karşı-devrimcilere karşı savaşta kendi konumlarını güçlendiremez, ileriye doğru bir gelişme gösteremez.

Yukarıda değinildiği gibi, en koyu gericilikle senli-benli olan İran'daki aşırı-solcu goşist gruplar, böylesi bir değerlendirmeyi kabul etmiyorlar. Onlar Fars atasözünde olduğu gibi, «herkesi aynı sopayla kovalıyorlar» ve çağımızda dinsel ideolojinin ilerencilik amaçları için kullanılmasına yönelik her türlü olanağı ilkesel olarak reddediyorlar. Onun her türlü biçimini gerici, ortaçağ ideolojisi, faşizme, gerici ilkelliğe yatkın olan ve yabancıya nefret duyan «geleneksel geri kalmış küçük burjuvazinin» ideolojisi diye gelişigüzel ilan ediyorlar. Onlar «devrimci İslam ideolojisi» gibi, bir kavramın olmadığını ve İran örneğinin, onun yenilgisini kanıtladığını iddia ediyorlar. Bu «solcular» İslam cumhuriyetinin şiddet yoluyla yokolmasının zorunluluğunu propaganda ediyorlar. Belirtmek gerek ki, bunlar çok sayıda dürüst, ama deneyimsiz genç anti-emperyalist savaşçıyı yanlarına çekmeyi başarmışlardır.

Aşırı solcu goşist gruplar, sağcılara Marksist-Leninist dünya görüşünü paylaşan insanları müslümanların yeminli düşmanları ve İran devriminin karşıtları olarak görmelerine neden oluyor, buna temel yaratıyorlar. (Bunlar ABD'yi «büyük şeytan» olarak niteleyen ve Amerikan emperyalizmini baş düşman olarak gören İman'ın gerçek yandaşlarının karşısında yer alıyorlar.) Ancak İran Halk Partisi'nin (TUDEH) bu grupçuklarla ve bunların yaydığı görüşlerle hiçbir ilişkisi yoktur. Partimiz devrimi destekliyor. Sağcılar için sözde İslama düşman olan genellikle soyut bir «komünizm» vardır. İşte dünya sosyalizmine ve İran Halk Partisi'ne karşı düşmanca belgiler en başta sağcılar arasından yükseliyor. Gerici ve karşı-devrimci din adamları, politikanın ana doğrultusunun anti-komünizm olmasını istiyorlar ve komünist dünya görüşü yandaşlarının da tehlikeli «tanrı» kötüleyicileri olarak ülkeden kovulması gerektiğini iddia ediyorlar.

Doğal olarak böylesi koşullarda, Marksist-Leninistlerin önünde olanüstü karmaşık görevler duruyor. Yaratıcı bir yaklaşım yeteneğine sahip olmak, derlenip toparlanmak, büyük bir sabır göstermek, şaşkınlığa yol vermemek, orta katmanlar devrime çekilmeden onun gelişme gösterebileceği ve bu katmanların devrime kendi görüş ve «önceden saptanmış kavramlarla» katıldıkları, emperyalizmin ve karşı-devrimcilerin İran gibi bir ülkede kendi konumlarını yok yere ve hemen terketmeyecekleri ve amaçlarından vazgeçmeyecekleri olgusunun bilincinde olmak gerek. Bunları gözönünde bulundurmadan İran'ın somut koşullarında devrimci Marksist-Leninist olmak olanaksızdır. Partimizin üyeleri düşünce olgunluğu – devrimci dayanıklılık – politik uyanıklık – sofizme ve iftiralara karşı koyma yeteneği göstermeye çalışıyorlar. Belki böylesi «özgül durumlar» devrimin insancıl ideolojilerin yardımı ile yapıldığı ülkelerde ortaya çıkmıyor. Ama onun bazı özelliklerinin tekrarlanması olanaklıdır.

Böylece söz konusu olan ortak çıkarlara ve devrimci harekete zarar veren dogmatik, sekte ve soyut tutumlardan, taşkınlıklardan ve «örgütsel yurtseverlikten» vazgeçmektir; yığınlar neredeyse orada olmaktır; özgünlüğün bilincinde olarak İran devriminin deneyimine doğru bir değerlendirme getirme ustalığı göstermektir; onun karmaşıklığını ve çelişkilerini anlamak ve onun zengin içeriğinin günümüzde dünya devrim sürecinin bir başarısı olduğunu kavramaktır, İran'daki devrimci güçlerin tüm bölümlerinin en önemli görevlerinden biri olan, eylem birliğini güçlendirmek ve ayrılıkları ortadan kaldırmaktır. İran Halk Partisi tüm bu sorunlara büyük bir dikkat gösteriyor.

Ama güçlükler yalnızca karşı-devrimcilerden, aşırı-sağ ve sol gruplardan, emperyalizm ve onun gizli casusluk örgütlerinden gelmiyor. İran devriminden sonra ülkede gerçek durumu kavramaya çalışan dürüst müslümanlar devlet işlerinde daha çok deneyimsiz, onların deneyim elde etmeleri, ülkede ve ülke dışında dostları ile düşmanlarını ayırt etmeyi öğrenmeleri için daha çok zamana gereksinim var. Bu, devrim düşmanlarının tüm cephelerden saldırdığı bir ortamda, o kadar kolay bir iş değildir.

Sosyalist ve özgürlüğüne kavuşan ülkeler, devrimci işçi partileri ve diğer ilerici örgütler, emperyalizmin ardı arkası kesilmeyen komploları karşısında İran devrimine daima yardım etmişlerdir, ediyorlar. Bununla birlikte, bazan bilimsel araştırmalar yapanlar arasında, kanımıza göre, İran'ın sorunlarına yüzeysel yaklaşım anlayışından kaynaklanan eleştiri ve değerlendirmeler ortaya çıkıyor. İşte bundan ötürü biz, İran devriminin özellikleri olduğunun ve bunların belki başka bir yerde tekrarlanmasının olanaksızlığının bilincinde olarak, bunları «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi sayfalarında tartışmanın devrim deneyiminin bize neler öğrettiğini İran halkının dostlarına anlatmanın yararlı olacağına inanıyoruz.

Açıklama

Süngüyle erki ele geçiren generaller, yine süngüyle referandumunu istedikleri biçimde sonuçlandırdı. İşbirlikçi tekelci burjuvazinin diktatörlüğüne, anayasal kılıf geçirildi. Cumhuriyet yerine, Evren diktatörlüğü kuruldu.

Generallerin «hayır» oylarına kendilerince yüzde 6–7'lik bir pay ayırdıkları belli oluyor. Daha ilk açıklanan sonuçlarda ülkenin her yerinde, sanki ölçülüp biçilmişçesine «hayır» oylarının hep aynı oranda olması bile, cuntanın sahteciliğini ele veriyor. Cunta, referandumdan hemen önce aldığı bir kararla, sayım sonuçlarını açıklama yetkisini Yüksek Seçim Kurulu'ndan aldı, cunta genel sekreterliğine verdi. Bu, referandum sonuçlarını saptırmak amacını taşıyordu. Halk, sayım sonuçlarını denetleme olanağından yoksun bırakıldı. Referandum sonuçlarına ilişkin yapılan cunta açıklamaları, inandırıcı değildir. Yerli ve yabancı basının izlediği ve halkın denetleyebildiği sandıklarda «hayır» oylarının çoğunlukta olması, bu kanyı doğruluyor.

Aylardan beri anayasaya karşı oluşan güçlü tepkinin oylara yansımaması, beklenmedik bir gelişme de değildir.

TKP daha en baştan, referandumun anti-demokratik olduğunu ve halkın gerçek istemini yansıtmayacağını açıkladı. O nedenle, demokratik güçleri referandum gününü beklememeye, demokratik bir referandum için var güçle savaşa atılmaya çağırdı. TKP, demeçlerle yetinmemek, güçleri birleştirmek ve yığınlar arasında örgütlü savaşımlar vermek zorunluluğunu vurguladı. Komünistler bu yolda yiğitçe savaştılar. Bunun yanı sıra, anayasaya karşı çıkan kimi güçler, cuntanın baskılarını göğüslemeyi ve aktif eyleme geçmeyi başaramadılar.

Gericî AP çevreleri, anayasaya karşı çıkan milyonlarca yurttaşın bölgede, cuntaya büyük bir yardım yaptı. Bu çevreler, «anayasaya hayır denirse, bunalım olur» korkutmasıyla yığınları şaşırttılar. Onlar gerçekte anayasanın tüm halk düşmanı maddelerini desteklediler, destekliyorlar.

Gericî askersel diktatörlük, zorbalıkla, sahtecilikle, yurttaşları hemen her yerde açık oy vermeye zorlamak yöntemiyle elde ettiği bu sonuçlarla, gerçek bir başarı kazanmış değildir. TKP'nin öne koyduğu cuntaya refe-

randumda ağır bir darbe indirme amacına genel olarak ulaşılmıştır. Referandum gününe kadar eşitsiz koşullarda süren savaşım boyunca, demokratik güçler, «cunta anayasasına hayır» belgisi çevresinde birleşti. Cunta, yalıtıldı. Gerici güçler arasındaki çatışmalar derinleşti. AP başları bile, özünde destekledikleri bu halk düşmanı anayasayı açıkça savunamadı. Oy oranları üstüne ne tür bir cambazlık yaparlarsa yapsınlar, generaller, referandumdan zayıflayarak çıkmışlardır.

Cunta gerçekte aldığını söylediği kuşkulu oylara değil, NATO'ya, Amerikan emperyalizmine dayanıyor. Referandum sonuçlarını en başta Reagan'ların alkışlaması bir raslantı değildir. Aylardır süren «anayasaya evet» kampanyasının gürültüsü arasında cunta, Türkiye'nin ulusal güvenliğini ve bağımsızlığını çiğneyen adımlar attı. Amerikan çevik kuvvetlerinin ve yeni atom roketlerinin Türkiye'ye yerleştirilmesi planları uygulamaya başlandı. ABD'ye yeni üsler verildi. Bu gelişmeler, halk düşmanı anayasanın zorbalıkla dayatılmasından çok daha tehlikeli bir durum yaratıyor. ABD emperyalizminin dünya ölçüsünde izlediği saldırganlık politikasına Türkiye'yi kapılamak, referandumla özgürlüğünden olan halkımızın can güvenliğini, yaşama hakkını yok etme tehlikesi taşıyor.

Bugün demokrasi ve halkın genliği için verilen savaşın yazgısı her zamandan daha çok Reagan'ların yurdumuza uzanan kolunu bükmeye, Evren diktatörlüğünün ulusal hiyanet politikasını gemlemeye bağlıdır. Şimdi görev, halk düşmanı anayasaya karşı birleşen güçlerin demokrasi için savaşını ve on milyonlarca emekçinin sosyal haklar için savaşımını, çevik güçlere, yeni atom roketlerine ve ABD üslerine karşı barış ve bağımsızlık savaşıyla birleştirmektir.

Referandum sonrası halkımızı daha çetin, çok daha özveri isteyen bir savaşım dönemi bekliyor. Tüm ulusal demokratik güçler, işbirlikçi tekeli burjuvazinin diktatörlüğüne ve ABD emperyalizmine karşı birleşmelidir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi.*

8 Kasım 1982

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri, ülkemiz işçi sınıfı ve emekçileri adına, kardeş Yunanistan Komünist Partisi'ni yerel seçimlerde kazandığı başarı nedeniyle içten kutlar. Yunanistan Komünist Partisi'nin bu başarısı barış, demokrasi ve özgürlük savaşımında önemli bir kazanımdır.

Amerikan emperyalizmi, NATO başları bölgemizde ve dünyada bugün tüm ilerleme güçlerine yönelik bir haçlı seferi politikası izliyorlar. Böylesi bir dönemde, Yunanistan halkının anti-komünizmi geri tepmesi, barış ve demokrasi istemini dile getirmesi, büyük bir önem taşıyor. Bu olgu, çok çetin koşullar altında savaşım veren Türkiye komünistlerine, ülkemizde barış ve demokrasi güçlerine de moral ve politik bir destektir.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, Yunanistan Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Size, bundan böyle de tüm çalışmalarınızda büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

5 Kasım 1982

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli Yoldaşlar,

SBKP MK Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Presidiyumu başkanı L. İ. Brejnev yoldaşın ölümünü büyük bir acıyla öğrendik. L. İ. Brejnev yoldaşın ölümüyle Lenin'in partisi ve ülkesi, uluslararası komünist hareketi, tüm ilerici insanlık, tüm yaşamı barış ve komünizm ülkülerinin utkusuna adanmış, en seçkin bir önder yitirdi.

L. İ. Brejnev yoldaş, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruculuğunun her aşamasında, büyük bir özveriyle aktif görevler üstlendi. Onun tüm biyografisi, sosyalizm ve komünizm kuruculuğuna Sovyet devletinin güçlendirilmesine, dünya barışının korunmasına adanmış şanlı bir savaşım tarihidir.

Türkiye komünistleri L. İ. Brejnev yoldaşı her zaman Lenin'in davasına, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerine sınıksız bağlı, bu temelde uluslararası komünist hareketin birliği için savaşan, özverili, enerjik, kararlı ve ilkesel bir komünist önder ve teorisyen olarak tanıdılar.

SBKP ve Sovyet ülkesi L. İ. Brejnev yoldaşın önderliğinde, dünya çapında barış ve toplumsal ilerlemeden yana en aktif rolü oynayan güç olarak, belirleyici etkinliğini ve büyük saygınlığını daha da artırdı. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de barış yanlısı güçler SBKP'nin dünya barışını koruma, yumuşama ve barış içinde yanyana yaşama, emperyalizmin saldırgan planlarını gemleme, nükleer yıkımı önleme politikasına büyük değer biçiyorlar. L. İ. Brejnev yoldaşın bu politikanın saptanmasına ve uygulanmasına katkıları kalıcıdır.

L. İ. Brejnev yoldaş tüm dünya emekçilerinin olduğu gibi, Türkiye emekçilerinin de büyük bir dostuydu. Onun, Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi için gösterdiği ardıcıl çabalara partimiz, Türkiye işçi sınıfı, emekçi halkımız büyük değer biçiyor.

Yüce Lenin'in, Büyük Oktobur'un bayrağı altında Sovyet halkının eriştiği işçi sınıfının büyük evladı Brejnev yoldaşın özverili katkılarıyla zenginleşen evrensel-tarhisel kazanımlar bugün güvenilir eldedir. Sovyet halkının her kazanımına kendi kazanımları gözüyle bakan Türkiyeli komünistlerin, Türkiye işçi sınıfının, SBKP'nin Leninci kurmaylığında Sovyet ülkesinin ve halkının sosyalizm ve komünizm kuruculuğunda, dünya barışını korumada yeni yeni büyük başarılar elde edeceğine, uluslararası komünist ve işçi hareketinin gelişmesine yeni büyük katkılar yapacağına olan inancı tamdır.

L. İ. Brejnev yoldaşın ölümüyle duyduğunuz derin acıyı paylaşır, Sovyet halkına başsağlığı dileriz.

Türkiye komünistleri, Türkiye işçi sınıfı büyük dostu L. İ. Brejnev yoldaşın anasını her zaman canlı tutacaktır.

*Komünist selamlarımızla,
TKP Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

11. 11. 1982

TÜSTAV

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Yuri Vladimiroviç Andropov yoldaş'a

Değerli Y. V. Andropov yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve kendi adıma, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreterliğine seçilmeniz nedeniyle Sizi en içten, en candan duygularla kutlarım.

Leninci Komsomol'un ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin sıralarında Sovyetler Birliği'nde sosyalizm kuruculuğu çalışmalarına katıldınız. SBKP'nin ve Sovyet devletinin çok önemli organlarında sorumlu görevler üstlendiniz. Türkiye komünistleri Sizi, barış ve sosyalizm davasının ardıcıl bir savunucusu, ateşli bir yurtsever ve enternasyonalist olarak tanıyor. SBKP'nin ve Sovyet devletinin L. İ. Brejnev yoldaşın belirleyici katkılarıyla çizilen Leninci politikasının, Sizin önderliğinizde barış ve komünizm uğruna yeni yeni büyük başarılarla ulaşacağına inanıyoruz.

Türkiye Komünist Partisi, Lenin'in Partisi SBKP ile Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde sürekli gelişip güçlenen kardeşçe bağlara yüksek bir değer biçiyor. Partimiz, ülkemiz ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine büyük bir önem veriyor.

Değerli Y. V. Andropov yoldaş,

Size, sorumlu görevinizde başarılar, sağlık ve esenlik dileriz.

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

12 Kasım 1982

İrlanda Komünist Partisi Yürütme Komitesi Genel Sekreteri Michael O'Riordan yoldaş'a

Değerli Michael O'Riordan yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve kendi adıma, 65. doğum yıldönümünüzü en içten duygularla kutlarım.

Genç yaşta İrlanda işçi sınıfı hareketine katıldınız. İspanya'da Cumhuriyet için savaştınız. İrlanda işçi sınıfı hareketinin örgütlenmesi yolunda değerli çalışmalar yaptınız. İrlanda işçi sınıfının, İrlanda halkının çetin koşullarda yürüyen haklı savaşımında en ön sıralarda yer aldınız, alıyorsunuz. Türkiye komünistleri sizi, İrlanda işçi sınıfının ve dünya komünist hareketinin seçkin bir savaşeri olarak tanıyor.

Değerli Michael O'Riordan yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi, kardeş İrlanda Komünist Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Size, 65. doğum yıldönümünüzde sağlık, esenlik, sorumlu görevinizde yeni başarılar'dileriz.

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

12 Kasım 1982

Suriye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Khaled Bagdaş yoldaş'a

Değerli Khaled Bagdaş yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve kendi adıma, 70. doğum yıldönümünüzü içten kutlar, en iyi dileklerimi iletirim.

Genç yaşta devrimci harekete katıldınız. Suriye Komünist Partisi sıralarında, temel örgütten en sorumlu organlara kadar değişik görevler üstlendiniz. Komintern'in 7. Kongresi çalışmalarında yer aldınız. Suriye işçi sınıfının, Suriye ve tüm Arap halklarının çıkarları için savaşta her zaman ön sıralarda yer aldınız. Ülkemiz komünistleri sizi teorik çalışmalarınızla da tanıyor.

Değerli Khaled Bagdaş yoldaş,

Türkiye Komünist Partisi ile Suriye Komünist Partisi, ortak savaşım ülküleri ve enternasyonalist dayanışma gelenekleri temelinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Size, 70. doğum yıldönümünüzde sağlık, esenlik ve sorumlu görevinizde büyük başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla,
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

15 Kasım 1982

TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 80. doğum yıldönümü nedeniyle kardeş partilerden gelen kutlama mesajları

Değerli İ. Bilen yoldaş,

Alman Komünist Partisi Yönetim Kurulu adına, sana, 80. doğum yıldönümünde yürekten dayanışma selamları iletiyorum.

Sen, daha çok genç yaşta kapitalist sömürü toplumunun barbarlığından deneyler elde ettin, emperyalist salgıncılara karşı savaşa katıldın ve yurdunun işçi sınıfının devrimci partisi, TKP'nin üyesi oldun.

O zamandan bu yana sen bir yurtsever olarak sarsılmaz biçimde Türkiye emekçi halkının çıkarları için savaştın. Sen, ateşli bir enternasyonalist olarak, uluslararası komünist ve işçi hareketinin birliği, bütünlüğü ve büyüyen gücü için çalıştın. Bütün bunlar sana Federal Almanya komünisteri arasında da büyük ün ve saygı kazandırdı.

Senin 80. doğum günün, yurdunun hâlâ emperyalizmin ve özellikle de ABD ve FAC emperyalizminin desteklediği bir gerici askersel klikçe baskı altında tutulduğu bir zamanda oluyor.

Diğer demokratik örgütler ve partiler gibi Türkiye Komünist Partisi bugüne dek yasaktır. Bu ne kadar acı olsa da, biz yine de Türkiye'de gerici egemenliğin sonsuza dek sürmeyeceğini biliyor ve buna olan inancı sızınle, Türkiye komünistleriyle paylaşıyoruz.

Türkiye'de komünistler, güçlü bir uluslararası dayanışma hareketine dayanarak, tüm diğer ilerici ve demokratik güçlerle sıkı bir işbirliği ve savaşım ortaklığı içinde, Türkiye'deki gerici güçleri, sömürüyü ve emperyalizm yanlısı işbirlikçileri altedecek ve gerçekten demokratik, barışsever ve toplumsal ilerlemeyi simgeleyen bir Türkiye'yi savaşarak kazanacaklardır.

Bu savaşta, değerli İ. Bilen yoldaş, Türkiye Komünist Partisi'nin başında senin büyük bir payın vardı ve vardır. Sana 80. doğum gününde bütün yüreğimizle, halkının özgürlükleri için savaşta, TKP'nin, yurdunun işçi sınıfının devrimci savaş partisinin güçlenmesi, birliği ve bütünlüğü için savaşta yeni yeni başarılar diliyoruz. Sana, Türkiye ilerici, demokratik güçlerinin birliği ve bütünlüğü için savaşta yeni başarılar diliyoruz. Sana, bundan sonraki yaşamında da sağlık, mutluluk ve Türkiye halklarının genliği yolunda yaratıcı güç diliyoruz.

Senin ve Türkiye Komünist Partisi'nin sağladığı başarılar karşısında Alman komünistlerinin duyduğu büyük saygınlığı, biz bundan böyle de Tür-

kiye komünistlerinin ve bütün öteki ilerici ve demokratik güçlerin savaşımını elimizdeki tüm araçlarla destekleyeceğimiz üstüne olan güvenceyle birleştiriyoruz.

*Alman Komünist Partisi Başkanı
Komünist selamlarla
Herbert Mies*

Değerli Yoldaş,

Afganistan Demokratik Halk Partisi Merkez Komitesi adına, ülkemizin tüm savaştan devrimci halkı adına ve kendi adıma sizi, dünya komünist hareketinin seçkin kişisi ve TKP'nin, Türkiye halkının saygıdeğer liderini, 80. doğum yıldönümünüz nedeniyle yürekten kutlarım.

Partim ve halkımız sizin övgü değer yaşamınızı, ve yaşamınızda 60 yıldan fazlasını TKP üyesi olarak ülkenizde ezilen emekçi yığınların uğruna, sömürgecilğe karşı, faşist tipi diktatörlüklere karşı, saldırgan askerel paktlara ve yeni sömürgeciliğin etkilerine karşı savaşarak geçirdiğinizi biliyor ve büyük değer biçiyor.

Uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketine ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerinin pekiştirilmesine katkılarınız, Komintern'de yorulmak bilmez çalışmalarınız ve Marksizm-Leninizm hazinesini zenginleştirecek olan, elde ettiğiniz deneyimler TKP için ve tüm dünya komünistleri için olağanüstü bir önem taşıyor.

Afganistan Demokratik Halk Partisi ve ülkemiz devrimci halkı karşılaştığınız tüm zorluklara karşın, ülkemizde ulusal demokratik devrimin utkusundan buyana, övgüdeğer partinizin gösterdiği dayanışmadan kıvanç duyuyor.

Değerli Bilen Yoldaş,

Barış, demokrasi, özgürlük, ulusal bağımsızlık, toplumsal ilerleme, Türkiye halkının mutluluk ve esenliği için, sömürücü sınıflara karşı, emperyalizme ve iç gericiliğe karşı devrimci savaşımınızda ve çalışmalarınızda size tüm yüreğimizle sağlık, enerji ve yeni yeni başarılar dilerken, partilerimiz ve halklarımız arasındaki kardeşlik bağlarının proletarya enternasyonalizmi temelinde gelişip güçleneceğini umarız.

*Devrimci selamlarımızla,
Babrak Karmal
Afganistan Demokratik Halk Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri*

Değerli Bilen yoldaş,

Önemli jübileniz, 80. doğum yıldönümünüz nedeniyle, size Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin içten selamlarını ve en iyi mutluluk dileklerini iletiyoruz.

Partimiz sizin tüm yaşamınızı gerçek bir komünistin yiğitçe yaşamı olarak değerlendiriyor. Sizin yaşamınızın en ağır anlarında gösterdiğiniz sınıfsal konum sağlamlığı, kararlılık ve alçakgönüllülük Türkiye işçi sınıfının en iyi geleneklerini dile getiriyor. Siz yaşamınızı Türkiye halkının özgürlük, bağımsızlık ve sosyal adalet ülküleri için adadınız. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminin ilkelerine, barış, sosyalizm ve komünizm davasına sarsılmaz bağlılığınızla haklı olarak Çekoslovakya komünistlerinin ve ülkeniz sınırları dışındaki tüm ilerici güçlerin de derin saygısını kazandınız.

Değerli Bilen yoldaş, size, yaşamınızın bundan sonraki yılları için de sağlık, güç ve Türkiye emekçi halkının mutlu geleceği için savaşta başarılar diliyoruz.

*Çekoslovakya Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

Değerli İ. Bilen yoldaş,

80. doğum yıldönümünüz nedeniyle size yürekten mutluluk, sağlık ve Türkiye işçi sınıfının ve halkının genliği için savaşımında en iyi başarı dileklerimizi iletiyoruz.

*Yugoslavya Komünist Birliği
Merkez Komitesi Başkanlığı*

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşa

Değerli İ. Bilen yoldaş,

Moğolistan Devrimci Halk Partisi Merkez Komitesi, Moğolistan Halk Cumhuriyeti komünistleri ve emekçileri ve kendi adıma Size, Türkiye Komünist Partisi'nin, uluslararası komünist ve işçi hareketinin eski, görgülü militanına 80. doğum yıldönümünüz nedeniyle en içten selamlarımı ve en iyi dileklerimi iletirim.

Ateşli bir devrimci, direşken bir komünist ve enternasyonalist olarak Sizin tüm yaşamınız Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halkının temel çıkarları uğrunda, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme uğrunda TKP'nin verdiği ardıcıl savaşımla kopmaz biçimde bağlıdır. Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizminin sarsılmaz ilkelerine her zaman sınıksız bağlı olan Moğolistan komünistleri ve emekçileri Türkiyeli komünistlerin, emekçilerin demokratik hak ve özgürlükleri uğrunda, TKP üzerindeki yasağın kaldırılması için, Türkiye'deki NATO askersel üslerinin sökülüp atılması için, yumuşama, barış ve halkların güvenliği uğrunda verdiği kahramanca savaşımla her zaman dayanışma içindeydiler ileride de dayanışma içinde olacaklardır.

Değerli İ. Bilen yoldaş,

Bu jübile doğum yıldönümümüzde Size uzun ömürler, Türkiye halkının mutlu geleceği, barış ve sosyalizm ülkülerinin utkusu uğrundaki soylu çalışmalarınızda yeni yeni başarılar dileriz.

*Komünist selamlarıyla
Y. Sedenbal
Moğolistan Devrimci Halk Partisi
MK Genel Sekreteri*

Değerli Bilen Yoldaş,

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, 80. doğum yıldönümünüz nedeniyle sizi yoldaşça kutlar, Türkiye işçi sınıfı ve halkının ulusal ve toplumsal kurtuluşu uğrundaki yaratıcı çalışmalarınızın devamı için sağlıklı uzun yıllar diler.

Değerli Bilen Yoldaş, sizin şahsınızda, Yunanistan komünistleri ve ülkemiz ilerici halkı tutarlı bir Marksist-Leninist yoldaşı, Türkiye işçi sınıfının davası uğrundaki çetin sınıf savaşlarında denenmiş ve sınanmış bir emek-

tarı selamlıyor. Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri ni, Türkiye ve uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin seçkin bir kişisini selamlıyor. Özellikle, YKP ve TKP arasındaki kardeşlik bağlarının güçlenip gelişmesindeki katkınıza yüksek değer biçiyor. Yunanistan komünistleri ve ilerici halkı, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizm ilkelerinin arılığını koruma uğrunda savaşıma, emperyalizm ve gericiğe karşı barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm savaşımında komünist ve işçi partilerinin birlik ve ortak çalışmalarına katkınıza büyük bir değer veriyor.

*Yunanistan Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

1982 yılında 12 sayıda yayınlanan yazılar

<i>P. Auersperg</i> : 1982 yılı barış yılı olsun	1	28
<i>P. Auersperg</i> : «Dehşet dengesi»ne karşı eşit güvenlik	10	935
<i>N. Aşhab</i> : Yakındoğu'da uzlaşma politikası çıkılmaz sokakta	2	122
<i>M. Vilner</i> : Kanlı kısır döngüyü kırılım	11	1049
<i>S. Gaspar</i> : Eylem birliği için	7	622
<i>M. Gorbaçev</i> : Gelişmiş sosyalizm aşamasında SBKP'nin tarım politikası	10	921
<i>V. Grişin</i> : Parti politikası ve yığınların yaratıcılığı	6	505
<i>T. Dragoyçeva</i> : Eylem birliği güçlü bir silahtır	6	519
xx: Kadınlar haklarını savunuyorlar	3	221
<i>K. Zarodov</i> : Leninizm ve enternasyonalizmin kimi sorunları	4	326
xx: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin çalışmalarını değerlendirme görüşmelerinin sonuçları hakkında bildiri	1	1
<i>W. Kashtan</i> : Kuvvet konumu politikasının çılgınlığı	3	209
xx: Batı Avrupa nereye gidiyor?	11	1061
<i>V. Kuznetsov</i> : Sovyet sosyalist demokrasinin ana halkası	7	609
<i>D. Kunayev</i> : Ulusların eşitlik ve birliğinin Leninci ilkeleri	5	401
xx: Latin Amerika 80'li yıllara çetin koşullar içinde giriyor	3	237
<i>I. Nörlund</i> : Reel sosyalizm ve komünistlerin sorumluluğu	8	721
<i>H. Neubert</i> : Reel sosyalizm ve dünya devrimci süreci	12	1160
<i>E. Papaioannou</i> : İstedığımız gelecek	9	839
<i>C. Perez, C. Zuniga</i> : Anti-komünist politikada eski ve yeni öğeler	7	633
<i>J. Polednik</i> : Sosyalist demokrasi kurumlarının etkinliği	2	110
<i>B. Ponomaryov</i> : SBKP'nin Leninci ulusal politikası ve bunun uluslararası önemi	9	825

<i>D. Stanişev</i> : Dünya çapında savaş karşıtı cephe: Gerçekler, sorunlar, hedefler	11	1038
<i>N. Tihonov</i> : Gelişmiş sosyalizm koşullarında ekonomik ve sosyal politikanın birliği	1	3
<i>xx</i> : 1982 yılı: Günümüzün ana sorunu gitgide çetinleşiyor	2	105
<i>H. Florakis</i> : Demokratik dönüşümler üstüne görüşlerimiz	5	415
<i>G. Hall</i> : ABD emperyalizmi ve çağımızın gerçeklikleri	1	17
<i>H. Ş. Ban</i> : Barış ve sosyalizm için 1 Mayıs dayanışması	5	428
<i>Y. Sedenbal</i> : Oktobr'un devrimci etkileri ve günümüz dünyası	11	1025
<i>K. Çernenko</i> : Halkların kardeşçe dostluğu 60 yaşında	12	1144
<i>V. Şçerbitski</i> : SBKP'nin ekonomik stratejisinin en önemli ilkesi	4	313

PARTİ YAŞAMI

<i>G. Girginov</i> : Georgi Dimitrof ve günümüz dünyası	8	731
<i>xx</i> : SSCB'nin 60. kuruluş yıldönümü üstüne	4	339
<i>A. Nunes</i> : Portekiz Komünist Partisi neden büyüyor ve güçleniyor?	7	644
<i>xx</i> : Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri MK sekreterlerinin danışma toplantısı	1	38
<i>J. West</i> : Anti-Reagan cephesinin programı	9	850
<i>J. Fojtik</i> : İdeolojik çalışmanın güncel görevleri	5	435
<i>A. D. Santos</i> : Brezilya emekçilerinin dilek ve emellerini dile getiriyor	3	252

KOMUNIST ÖRGÜTÜN NİTELİĞİ ÜSTÜNE

<i>xx</i> : Öncü olabilme sanatı	8	733
<i>B. Nemeç</i> : Komünist örgütün niteliği üstüne	1	43
<i>C. Rohee</i> : Öncünün kararlılığı	1	52
<i>D. Khenin</i> : Devrimci olabilmek	6	532
<i>K. Kappos</i> : Komünistlerin parlamentoda çalışma taktiği	6	541

GÖRÜŞ DEĞİŞTOKUŞU

<i>R. Bauer</i> : Sosyalizm: Özelin ve genelin diyalektiği	8	770
<i>D. Goldstik</i> : Marksizmin felsefesine karşı burjuva önyargıları	2	136
xx: Tek gerçek devrimci yol	9	872
xx: Yumuşamayı nasıl savunalım?	9	857
xx: Enflasyonun kıskacındaki kapitalist dünya	11	1075
<i>S. Mitra, G. Mirski, E. Pahad</i> : Devlet ve gelişmekte olan ülkelerin gelişme yolunu seçme sorunu	3	258
xx: Yeni uluslararası enformasyon düzeni yolunda	10	954
xx: Sendikaların sorunları ve komünistlerin konumları	12	1169
<i>R. Sanchez, O. Millas</i> : Bir devrim modeli yoktur	4	346
xx: Doğru sözü silahla yokedemezsiniz	8	784
xx: Sosyalizm: Ekonomik gelişme ve toplumsal ilerleme	5	448
xx: Yeni eğilimler, eski zincirler	7	672
xx: Kurtulmuş Doğu ülkelerinin gelişme eğilimleri	1	57
xx: Kapitalist dünyada uluslararası şirketler	4	357
<i>J. Schleifstein, H. Yung</i> : Genel gözetim sistemi	2	145
<i>R. Steigerwald</i> : Proleter olmayan protesto ve Marksist işçi hareketi	6	544

OLAYLAR VE DÜŞÜNCELER

<i>D. Abrantes</i> : Birlik ve devrime bağlılık	2	160
<i>V. Afanasyev</i> : Parti gazeteciliğinden çıkarılan bazı dersler	5	477
<i>N. Aşhab</i> : Halk dize gelmedi, savaşım sürüyor	10	968
<i>P. Valvuen, J. Wacszuk, S. P. Gueye, R. Öhman</i> : Atılımlar içindeki ülke	10	978
<i>E. Viera</i> : Politik hava değişiyor	1	72
xx: Dünyada «barut fıçlarına» gerek yok	1	79
<i>M. Dılgado, C. Zuniga, B. Koval</i> : Orta katmanlar kiminledir?	12	1201

<i>A. Duma</i> : Barış güçlerinin birliğine doğru	6	555
<i>D. Lopes</i> : Portekiz'de nükleer silahlara hayır!	6	562
<i>J. Carrera, D. Lopes, J. West</i> : Zorluklar dolu bir yolda	7	655
<i>G. Lopez</i> : Savaş endüstrisi ve ulusal güvenlik	10	994
<i>R. Mauge, T. Hidalgo, J. G. Zabala, A. Santistevan</i> : Ekvador'da sol'un birliğinin önündeki engel nedir?	11	1091
<i>M. Novikov</i> : Entegrasyon mekanizması nasıl çalışıyor?	4	370
<i>R. Samhun</i> : Maskeler indirilirken	8	763
<i>J. S. Colmenares</i> : Çelişkilerin keskinleşmesi ve bağımlılığın artması	8	753
<i>İ. Sinha</i> : Tarımsal kapitalizmin çelişkileri	3	270
<i>J. Tabari</i> : Dinin devrimimizdeki rolü	12	
<i>K. Kervan</i> : Neo-faşizm sanık saldalyasında	2	156
<i>W. Klimczak</i> : Düşüncesizlik adımları	3	280
<i>A. Stavrou</i> : Washington'un insanlık düşmanı adımı	7	670

KİTAP TANITMALARI

<i>S. Baruzdin</i> : Yüce ideallere hizmet	2	172
<i>V. Rasyannikov</i> : Çarpıklaştırılmış kırsal alanlar	8	794
<i>J. West</i> : Uçuruma giden yol	3	285

OLGULAR, VERİLER, KANITLAR

<i>xx</i> : Uluslararası gangsterliğin buzdağı	4	389
<i>J. Waszczuk</i> : Halkçı Polonya'ya karşı «Yalta motifli» kundaçılık	6	584
<i>L. Grigoryev, R. Entov</i> : Bunalımın burgacında	10	1004
<i>xx:n</i> Bir kuşağın iki yazgısı	4	383
<i>xx</i> : Sosyalist ülkelerin iyi niyeti ve NATO'nun yanıtı	6	576
<i>xx</i> : Seçim sistemi: Demokrasinin ölçütü	7	693
<i>xx</i> : Çok yanlı, uzun erimli ve karşılıklı yarara dayalı işbirliği	11	1100

V. Lomikin: Pekin'in militarist yolda yürümesine kim yardım ediyor?	2	189
B. Haloşa: Saldırgan blokun mekanizması	3	279
xx: İki toplumsal sistem koşullarında dinlenme hakkı	9	895
xx: Çalışma hakkı: İki sistemin gerçekleri	5	488
xx: Gelişmekte olan ülkeler: Gerikalmışlık ve bunun giderilmesiyle ilgili sorunlar	2	178
xx: İki sistemin koşulları içinde kadınların durumu	3	292
P. Anin: Olgular ve kanıtlar	8	804
D. Ogden: İşbirliği aracı mı, yoksa şantaj aracı mı?	9	900
P. Nejedly: Kredi blokajı: Tehlikeli hayaller	9	907
J. Barrios: Radyo Venseremos	10	950
J. G. Duarte: Küçük özel sektör: Emekçiden yana mı, patronlardan yana mı?	10	946
xx: «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi hangi sorunları ele alıyor?	1	86
K. Kervan: Yurtseverlerin yaşamını kurtaralım! Yurtseverlere özgürlük!	3	302
A. Zipser: Yıkıma götüren yol	6	569
W. Woodly: Kentlerden yükselen ses	6	573
xx: Leonid İliç Brejnev'in anısına	12	1139
xx: Konstantin İvanoviç Zarodov'un anısına	6	590

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	1	96
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	2	194
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	6	593
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	6	594
xx: TKP MK Politik Bürosunun açıklaması	6	596
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	7	699
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	7	701
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	7	702

xx: TKP Merkez Komitesinden yapılan açıklama	7	704
xx: TKP Merkez Komitesinin çağırısı	8	812
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisini	9	912
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	10	1014
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisini	10	1016
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisini	11	1108
xx: TKP Merkez Komitesinin çağırısı	11	1110
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	11	1111
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	12	1224
xx: Brejnev yoldaşın son silahsızlanma önerileri üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama	2	196
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşla «TKP'nin Sesi» radyosunda yapılan söyleşi	2	198
xx: Cunta yönetiminin ABD ile birlikte Sovyetler Birliği'- nin son barış önerilerini reddetmesi üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama	3	304
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 1 Mayıs işçi sınıfının uluslararası birlik, savaşım ve dayanışma günü nedeniyle «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı konuşma	4	496
xx: CHP eski genel başkanı ve başbakan Bülent Ecevit'in yeniden tutuklanması üzerine TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı açıklama	4	498
xx: Georgi Dimitroff'un 100. doğum yıldönümü nedeniyle Bulgar Komünist Partisi tarafından 15-18Mayıs günlerinde Sofya'da düzenlenen uluslararası konfe- ransta TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın yaptığı konuşma	7	705
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın TKP'nin kuruluş yıldönümünde «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı konuşma	10	1018
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın AKEL'in 15. Kongresinde yaptığı konuşma	6	598
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ABD Baş- kanı R. Reagan'a mektubu	1	98

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın MGK Başkanı Orgeneral Evren'e mektubu	1	101
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	1	103
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Şili Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	1	104
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Fransız Komünist Partisi 24. Kongresine mesajı	2	201
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın FKP MK Genel Sekreteri Georges Marchais yoldaşa mesajı	2	203
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın KKP MK Genel Sekreteri W. Kashtan yoldaşa mesajı	2	204
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Belçika Komünist Partisi 14. Kongresine mesajı	3	306
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Vietnam Komünist Partisi 5. Kongresine mesajı	3	307
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Hindistan Komünist Partisi 12. Kongresine mesajı	3	309
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	3	311
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Vietnam Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Le Zuan yoldaşa mesajı	4	395
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	5	499
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi redaksiyonuna mesajı	5	500
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın AKEL'in 15. Kongresine mesajı	5	501
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İrlanda Komünist Partisi 18. Kongresine mesajı	5	503
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın MSIP MK Birinci Sekreteri Yanoş Kadar yoldaşa mesajı	6	597
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın AKEL MK Genel Sekreteri E. Papaioannou yoldaşa mesajı	6	603

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Lübnan Komünist Partisi Başkanı Nicolas Chaoui yoldaşa mesajı	7	. . .	713
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın TSIP Genel Başkanlığına mesajı	7	. . .	714
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Filistin Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	8	. . .	814
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Yugoslavya Komünistler Birliği'nin 12. Kongresine mesajı	8	. . .	816
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Güyana İlerici Halk Partisi'nin 21. Kongresine mesajı	8	. . .	818
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker yoldaşa mesajı	9	. . .	914
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 3 Kasım 1982 günü «TKP'nin Sesi» radyosunda yaptığı konuşma	11	. . .	1126
xx: 30–31 Ekim günleri Federal Almanya'nın Köln kentinde düzenlenen «Cunta Anayasasına Hayır» konulu uluslararası toplantıya TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın gönderdiği mesaj	11	. . .	1130
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	11	. . .	1132
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın BKP Merkez Komitesine mesajı	11	. . .	1134
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	12	. . .	1226
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	12	. . .	1227
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri Yuriy Vladimiroviç Andropov yoldaşa mesajı	12	. . .	1229
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İrlanda Komünist Partisi Yürütme Komitesi Genel Sekreteri Michael O'Riordon yoldaşa mesajı	12	. . .	1230
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Suriye Komünist Partisi MK Khaled Bağdaş yoldaşa mesajı	12	. . .	1231

xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 80. doğum yıldönümü nedeniyle yapılan toplantıda TKP MK Yardımcı Genel Sekreteri Tahir Yalaz'ın TKP MK adına yaptığı konuşma	11	1112
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 80. doğum yıldönümünü nedeniyle «TKP'nin Sesi» radyosu redaksiyonunun Bilen yoldaşla yaptığı röportaj	11	1124
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 80. doğum yıldönümü nedeniyle kardeş partilerden gelen kutlama mesajları	11	1118
	12	1232
xx: TKP Marmara Yöre Komitesinin bildirisi	2	205
xx: TKP İç Anadolu Yöre Komitesinin bildirisi	2	206
xx: Akdeniz bölgesi ilerici güçlerinin 4. Konferansında TKP adına yapılan konuşma	6	604

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitaplardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhengraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen.Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebnecht-Buchhandlung

4300 Essen 1

Viehofer Platz 14

Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»

6000 Frankfurt/Main

Schumannstraße 56

Buchzentrum in der Goethestraße

6000 Frankfurt/Main

Goethestraße 56

Buchhandlung Walter Herbst

7800 Freiburg

An der Mehlwaage 2

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.

6300 Gießen

Schiffenberger Weg 1

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3400 Göttingen

Burgstraße 24

Internationale Buchhandlung GmbH.

2000 Hamburg 13

Johnsallee 67

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3000 Hannover

Hamburger Allee 37

Buchhandlung kollektiv GmbH.

6900 Heidelberg

Plöck 64a

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.

3500 Kassel

Werner-Hilpert-Straße 5

Kollektiv-Buchhandlung

2300 Kiel 1

Falkstraße 16

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5000 Köln

Fleischmengergasse 31

Buchhandlung Rosa Luxemburg

4150 Krefeld

St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12 a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Büchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55-57

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
xx: Leonid İliç Brejnev'in anısına	1139
<i>Konstantin Çernenko</i>	
Halkların kardeşçe dostluğu 60 yaşında	1144
<i>Herald Neubert</i>	
Reel sosyalizm ve dünya devrim süreci	1160
xx: Sendikaların sorunları ve komünistlerin konumları	1169
<i>M. Delgado, B. Koval, C. Zuniga</i>	
Orta katmanlar kiminledir?	1201
<i>İhsan Tabarı</i>	
Dinin devrimimizdeki rolü	1213

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	1224
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın YKP Merkez Komitesine mesajı	1226
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	1227
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov yoldaşa mesajı	1229
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın İKP Yürütme Komitesi Genel Sekreteri M. O'Riordon yoldaşa mesajı	1230
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBK MK Genel Sekreteri Khaləd Bağdaş yoldaşa mesajı	1231
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın 80. doğum yıldönümü nedeniyle kardeş partilerden gelen kutlama mesajları	1232